

-Yusu a -ti, -te

MAKI

-me -ye, ɔ nu la 'a 'crule

-Te Saan Batisti, ɔɔ la Nyɪsua a -ti -tu, kɔ, -te ɔɔ la nahuin 'nie 'lu le po
(*Matie 3.1-12; Luku 3.1-18; Saan 1.19-28*)

1 ¹Nyɪsua a -hapɔwin, ni- 'creɛ nɔ 'cruɲɛ -gbo 'kwli 'mu. Nyɪsua a win
a -gbe, 'a 'Yu a -ti, u -wɔn le na. 'A 'Yu a -gbe a 'du mɔ -Yusu 'Kɪsɔ.

²Ti -de a ti 'yri la, (-te ɔ 'de la -Yusu a kɛ,) ɛ kɔ la Nyɪsua a
winwɔn-hɛnyɔ -de. 'A 'du mɔ la Esai. -Yusu bi 'le ye, kɔ nahuon -ye 'hɛɛn,
-ɔ mɔ Saan Batisti, nu- kɔ -ti Esai a -gbe, ɔ 'cru la, 'ke 'le Nyɪsvacruɲɛ
'kwli 'mu. -Ti a -gbe, ni- -gbo:

«Nyɪsua nɔ 'ni:

'Na 'Yu o, 'n di -ha nahuon,

'ke 'o 'na -kɔn a -ta 'mu,

ɔ 'mu mu, 'hru -nu, -v kɔ wɔn -n di 'o na,

ɔ 'mu ye kla, 'plu -mu 'le nyre.

ɛ 'we -nɔ ye, nahuon a -gbe,

ɔ di ye kla -tɔnahuin a -wɪ,

'plu -mu 'le nyre -o.»

³'Ke 'le Nyɪsvacruɲɛ a -gbe 'kwli 'mu, ɔ 'cru la lele -ti -ye. -Ti a -gbe, ɪ
ni- -gbo:

«Nyɪsua nɔ 'ni:

Nahuon a -gbe, -te 'du di 'le ye bii,

'kee ni, ɔ di 'le 'ti.

'Bɔɔ 'pre, ɔ 'mu 'le win 'yaa.

Ke ɔ di po: Kɔkɔnyɔ a 'hru -nu,

-v kɔ wɔn ɔ di 'o na,

ba 'siu 'o ye,

'plu Kükənyɔ a -gbɛ, ɔ 'mu 'le di.
 ɛ 'we -nɔ ye, 'a nɪ 'klɔ bɔ 'sii 'o ye,
 -ɛ die nu, a 'mu -wɔn -wɛ,
 'plu Kükənyɔ 'mu 'le di -o.»

4-Tɛ Esai a -gbɛ, ɔ nu la 'a =tutue, kɛ nahuon a -gbɛ, ɔ nu naalɛ. ɔ nɔ- mɔ Saan Batist. -Ye Saan a -gbɛ, -tɛ 'du bii 'le ye, 'ke ɔ 'ti 'le, nahuin 'vɔ 'le -nɔ -wɔn di. 'Bɔɔ 'prɛ, ɔɔ 'le win 'yaa, kɔ, ɔɔ win lɛ -gba, ɔ nɔ: «Ba yree, 'ke 'le 'a nɪ =wɪl ke, -ɛ mɔ, aa nu -tɔplɪ, -ɪ nyre 'yi lɛ, 'ke 'o Nyɪsua ye. Ba hie 'o 'yilenyre-tɔplɪ a -gbɛ gbo, ba -nye 'a nɪ 'klɔ 'bii Nyɪsua, Nyɪsua 'mu 'a nɪ 'yilenyre-tɔplɪ 'wɔwɪla, 'mu 'a mu 'nie 'lu lɛ po.» ⁵Nahuin 'plɔplɔ, -v 'ti 'le Sudeblugba 'kwɪlɪ 'mu, kɔ 'dɔ -gbo, -ɔ mɔ Jrusɛ 'mu, kɛ vɔ nu, 'v nyo ye mu, v 'mu 'a win 'wɔn, 'vɔ 'waa nɪ 'yilenyre-tɔplɪ yrɛ wɔɔn, 'ke 'o nahuin ye, 'plu Saan, ɔ nyu 'nie 'lu lɛ po, 'ke 'le 'nɪgɪlaba -nɔ -wɔn, -ɛ kɔ 'du mɔ Sudɛn. ⁶Saan a -gbɛ, 'a wlawɪv, ɔɔ pue, v 'de dɛkɔnyɔ a wlawɪv ye 'we. ɔ nu -gbuke-so a -pupui, 'v hɪv, ɔ nyu dahvako a 'bɛtiyɛ ke kɪlɪ. 'A didi-tɔplɪ, ɔɔ di, nɪ- mɔ 'kolio kɔ dɔnyra. (ɛ 'we -nɔ ye, Saan, ɔ mɔ Nyɪsua a winwɔn-hɛnyɔ nɪ. -Tɛ 'a 'bienu Nyɪsua a winwɔn-hɛnyɔ -ye -nɔ, v nɪ la 'mu, ti -hi la a ti 'yri, kɛ'ɛ nɪ, Saan, ɔ nɪ -wɛ 'mu.) ⁷Nahuin -nɔ, -v nɪ 'o, kɛ ɔɔ -nɔ ye po: «Ti gbi a ti 'yri, nahuon =de di 'le di. Nɔ- di 'o 'mu ke 'mu kɪvɛ. Nahuon a -gbɛ, -ɔ di 'le di, ɔ di ke nɪ 'klɪ, ɔ 'mu 'o 'mu 'mu -hi, 'ke 'le Nyɪsua a 'du 'kwɪlɪ 'mu. 'Na -gbɛ, 'n 'de nyɔ =de, 'ke =bo dio 'mu -hɛ, 'ke 'o 'ɛ nɪ -kvandɛ =de a -ta 'mu. ⁸Mɛ -ye lɛ, 'nie, nɛ- 'nu 'a mu 'lu lɛ po, kɛɛ, ɔ -mɛ -ye, Nyɪsua a -Hihiu, nɔ- ɔ di 'a mu -nyi.»

Saan, nɔ- po la -Yusu 'nie 'lu
(Matie 3.13–4.11; Luku 3.21-22; 4.1-13)

⁹-Nyrɔwɔ =de 'mu, -Yusu -hɔn 'le 'dɔɔ -nɔ 'mu, -ɔ mɔ Nasaletɪ, 'ke 'le Galileblugba 'kwɪlɪ 'mu, ɔ mu 'le Saan ye, Saan ɔ puo 'nie 'lu, 'ke 'le 'nɪgɪlabaa -do -nɔ -wɔn, -ɛ kɔ 'du mɔ Sudɛn. ¹⁰-Tɛ ɔɔ la 'le 'nie -wɔn 'hɪrɪ, -ye ɔ 'ye yakɔ, ɔ -ki wɔn, Nyɪsua a -Hihiu 'v =tu 'o -nɔ 'lu, ɛ 'we -nɔ ye, -tɛ -plija, ɔ 'nɪnɪ -tu 'klɛɛ 'o -nɔ 'lu, ¹¹'plu 'v 'wɔn Nyɪsua a wintɛ, 'ɛ -hɔn 'le yakɔ 'mu, 'ɛɛ lɛ po: «Mɔ mɔ 'na 'Yuu -do, 'n nɛ 'mu -tɛɛ. -Nu 'mu nue 'manɔ.»

¹²'Tata a ti 'yri, -tɛ dɛ a -gbɛ, ɛ -hi 'klɛɛ, -ye 'ke Nyɪsua a -Hihiu gbo 'le -tɛgbi -ye, 'du bii 'le ye. ¹³-Tɛgbi a -gbɛ, ɔ -hi 'le -nyrɔwɔ a -wɪlɪ 'hɔn, 'ke 'le dɛhvɛɪ -hɛyri. Ti -nɔ 'yri, 'ke 'kuo -hɔn a nyɪgɪlaka, -ɔ mɔ Satan, ɔ muo 'mu lɛ =tɔ wɔn, -ɛ die nu, -Yusu 'mu -tɪ 'wɪla, 'ke 'o 'a Bu Nyɪsua ye, kɛɛ, ɔ 'de -tɪ 'wɪla. -Ye Nyɪsua tɛ gbo 'a leleenɔv. Nu- nyo 'mu -hɛ.

-Tɛ -Yusu da la 'pɔpanyɔv -hɛn, 'ke bu -hɛ la 'a -naagbopɔ
(Matie 4.12-22; Luku 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ɔ nɪ 'o -nɪnɪ, -ye Saan Batist -nɪ wen, v puo 'mu =jɪ. -Tɛ v puo =jɪ 'mu, -ye 'ke -Yusu mu 'le Galileblugba 'kwɪlɪ 'mu, ɔɔ Nyɪsua a -hapuwɪn -wɔn lɛ

na. ¹⁵Ke ɔ po: «Ti =nu -kɔ 'yri Nyɪsua di 'o nahuin 'bii win ke kɔɔ, ɪ 'mʊɛɛ yre. 'A -ti, ba yree, 'ke 'le 'a nɪ =wɪ ke, -ɛ mɔ, aa nu -tɔplɪ, -ɪ nyre 'yi le, 'ke 'o Nyɪsua ye. Ba hie 'o 'yilɛnyre-tɔplɪ a -gbɛ gbo, ba -nyi 'a nɪ 'klɔ 'bii Nyɪsua, kɔ, ba kuo Nyɪsua a -hapɔwin =wɪ ye.»

¹⁶-Nyrɔwɔɔ =de 'mʊ, -Yusu mu 'le Galileblɔgba a 'yru nʊa 'mʊ. Bɔɔ 'klɛɛ 'yru nʊa 'mʊ le 'yraa, -ye ɔ ye 'o gbo nahuiin 'hɔn =de. 'Waa 'du mɔ Simɔ (Piɛlɪ) kɔ 'a -ɖiayɪ Adre. U mɔ 'pɔpanyɔv nɪ. 'Ke v nɪ 'le 'waa 'blagbe wɔn, 'v 'waa -tati po. ¹⁷-Ye kɛ ɔɔ =nu ye po, ɔ nɔ: «Ba di 'le, ba kʊɛ 'mʊ -wɔn, a 'mʊ 'na -naagbɔpɔ -hɛ. 'N die 'nɪ nu, a 'mʊ -tɔnahuin le 'kukue. ɛ 'we -nɔ ye, -tɛ aa nu, 'aa -tata po, 'aa -hrin le 'kukue, kɛ ba nu, ba 'kukue -tɔnahuin le, v 'mʊ -wɛ 'na -naagbɔpɔ -hɛ.» ¹⁸Bɔ =tu 'klɛɛ =nu -ti a -gbɛ ye, 'tata a ti 'yri, -ye v hie 'o 'waa -tati gbo, 'v -tʊa 'a -wɔnnaale gbo.

¹⁹Bʊ 'yiya 'o ye 'mʊ gbo de gbi, -ye ɔ ye 'o gbo 'pɔpanyɔ -ye. 'Pɔpanyɔ a -gbɛ, nu- mɔ Saki kɔ 'a -ɖiayɪ Saan, kɔ 'waa bu Sebede, kɔ 'waa bu a -kuannunyɔ, 'v nɪ 'le 'waa 'blagbe wɔn, 'v 'waa -tati -hlɛntie. ²⁰-Tɛ ɔ ye 'o -ɖiayɔuo 'hɔn a -gbɛ gbo, -ye ɔ du nɪ, 'ke bʊ 'ya 'a -naagbɔpɔ 'mʊ. Tii -do a ti 'yri, -ye v hie 'o 'waa bu gbo, kɔ 'a -kuannunyɔ 'hɛn, 'v nyo -wɔn kʊɛ.

-Tɛ -Yusu bla la 'ku -huan le

(Luku 4.31-37)

²¹'Plu de a -gbɛ, ɛ 'mʊ mu -hi, -ye 'ke -Yusu kɔ 'a -naagbɔpɔ 'hɛn, v mu 'le 'du =nu 'mʊ, ɔ kɔ 'du mɔ Kapenaɔ. -Tɛ -Juukʊɛ a -wuwle-nyrɔwɔ nyre 'o, -ye 'ke v pa 'le Nyɪsua a kayɪ gbo, ²²-Yusu 'ɔ bi 'o, 'ɔɔ Nyɪsua a -ti tɔɔ. Nahuin =nu, -v nɪ 'o, ɪ ka =nu le 'ɲmi, -Yusu bɔ di le tɔɔle nu. ɔ 'nɪ tɔɔ =le, -ɛ 'we -nɔ ye, -tɛ -Juukʊɛ a tɛtɛitɔɔnyɔv nu, kɛɛ, 'ke 'le Nyɪsua a 'klɪ 'kwli 'mʊ, 'ke ɔɔ 'le tɔɔ. ²³ɛ kɔ nyɪbɛyɪ =de. Nɔ- 'ku -huan nɪ 'o ke 'mʊ. 'Ke ɔ nɪ -wɛ 'le Nyɪsua a kayɪ gbo. Tii -do a ti 'yri, 'ɔ -tʊa win a 'le'yaale gbo, ²⁴ɔ nɔ: «Nasaletɪ 'mʊ a -Yusu, -ha -a mʊ mɛ le, -nɪ bi 'le 'le -a nɪ -ti -hɛyri. -N 'de =le, =mʊ -a mʊ gbo -wɔ. 'N yie nɪ, nahuon a gblo tio- n 'ya. -Mɔ mɔ Nyɪsua a 'Yu, -mɔ ɔ lee nɔ.» ²⁵Bɔ po 'klɛɛ le, -ye -Yusu, ɔ 'prɛɛ 'le 'ku -huan a -gbɛ -wɔn nɪ, ɔ nɔ: «Ma wien, 'plu -hɔn 'o nahuon =nu ke 'mʊ!» ²⁶'ku -huan a -gbɛ, 'v bubla nahuon a -gbɛ, 'v -hɛ -cici wɔn, 'plu 'v -hɔn 'o =nɔ ke 'mʊ, 'v mu. ²⁷-Ye nahuin 'bii =nu, -v nɪ 'o, ɪ ka =nu le 'ɲmi, 'v 'mʊ le 'pɔprɛ, de =nu, -ɛ mue 'lu -wɔn, a -ti, v nɔ: «De a -gbɛ, ɛ mɔ de'ɛ nɪ. Tɔɔle yrayrv -yee nɪ, ɔ ya 'le, 'ke 'le Nyɪsua a 'klɪ 'kwli 'mʊ. ɔɔ wen 'le Nyɪsua a 'klɪ 'kwli 'mʊ a tʊɛ, 'ɔ kɔɔ 'kuo -hɔn win ke, 'plu 'kuo -hɔn a -gbɛ, 'ɔ nyo 'o =tuu.» ²⁸-Ye -Yusu a 'du 'sɛɛ gbo, 'ke 'le Galileblɔgba 'bii =nu 'kwli 'mʊ.

-Tɛ -Yusu -wɔ la 'dai kuklanyɔ a 'kʊɛi

(Matie 8.14-17; Luku 4.38-41)

²⁹-Tɛ v -hɔn 'le Nyɪsua a kayɪ gbo 'mʊ, -ye 'ke v mu 'le Simɔ kɔ Adre 'hɛn a -tɛ. Saan kɔ Saki 'hɛn, nu- kʊɛ =nu -wɔn. ³⁰Simɔ a 'dɔɔ, nɔ- kɔ

'hvin hren, 'ɔ pɛ gbo. -Tɛ v nyre 'le kayu gbo, -ye v le -Yusu ni, -ɛ mɔ, Simo a 'dɔɔ a 'hvin hren ni, ³¹-Yusu 'ɔ 'yɪya 'o ɛ-nɔ 'hvin 'mu gbo, 'ɔ kɪ 'a dabu gbo, 'ɔ 'bɔ ye 'mu. -Ye Simo a 'dɔɔ a -gbɛ, 'a 'hvin 'kee ni, 'ɔ bi 'o, 'ɔ pi 'waa didide.

³²-Wisepepei 'mu, -tɛ -wuwle-nyrɔwɔ -wɛ 'le, -ye nahuin 'bii ɛ-nv, -v kɔ kɪklanyv, kɔ ɛ-v -ye, -v kɔ nahuin, 'kuo -hvin ni 'o ke 'mu, -ye 'ke v gbu 'le -Yusu -wɔn, ³³'dɔ a nahuin 'plɔplɔ, 'v -gbɛɛ 'o kayu a -gbɛ a -gbuhan.ye, ³⁴-Yusu 'ɔ -wɔ 'kvei a gblegblei, -v nahuin nu, 'ɔ bla -wɛ 'kuo -hvin 'plɔplɔ lɛ. ɔ le 'kuo -hvin a -gbɛ ni, -ɛ mɔ, ɔ ni po 'le wun, -ɛ nue, ɔ yi -Yusu ni.

-Tɛ -Yusuu la Galileblɔgba 'mu lɛ na
(Luku 4.42-44)

³⁵-Nyregbli, gbɔgbɪyɪ ni -tutv kle, -Yusu 'ɔ 'ba ye 'mu, 'ɔ mu 'le -tɛgbɪ, 'dɔ bii 'o ye, 'ɔ 'le Nyɪsɔ -wɔn 'prɛɛ. ³⁶-Ye Simo kɔ 'a 'bienu 'hɛɛn, v muo lɛ ɛ-mɔ wɔn. ³⁷-Tɛ v yɔ 'klɛɛ ke, -ye v nɔ: «-Mɔ nahuiin 'bii lɛ ɛ-mɔ.» ³⁸-Ye ɔ nɔ: «-Ba mu 'le -tɛgbɪ -ye, -ba mu 'le 'diɛ -ye ɛ-nv kle, -v -glaa 'le -a mu, 'mu -wɛ 'le Nyɪsɔ a -tɪ 'le -tuu. l ni- kɔ -tɪ Nyɪsɔ 'ɔ lee nɔ 'mu -tutv ke,» ³⁹-Yusu 'ɔ bi Galileblɔgba 'bii ɛ-nv ke, 'ɔ Nyɪsɔ a kayuo gble na, 'ɔ Nyɪsɔ a -tɪ -tu, kɔ, 'ɔ -wɛ 'kuo -hvin lɛ bla.

-Tɛ -Yusu -wɔ la -tɔplɪ-jɔhvɪnnunyo a 'kve
(Matie 8.1-4; Luku 5.12-16)

⁴⁰-Nyrɔwɔ ɛ-de 'mu, -tɔplɪ-jɔhvɪnnunyo ɛ-de, nɔ- mu 'o -Yusu ye, 'ɔ blo kwɪ ye gbo, ɔ nɔ: «'Nu -mu lɛ 'ni 'batɪ, nue, 'na 'kve bɛ -wɛ!» ⁴¹-Ye 'a wɔlu -Yusu nu, 'ɔ 'tɔv lɛ, ɔ nɔ: «'N nye 'ni -hɔv, -na 'kve bɛ -wɛ.» ⁴²Tii -do a ti 'yri, -ye 'a 'kve -wɛ ni, ⁴³-Yusu 'ɔ tio -tɛɛ, ɔ nɔ: «-N -wɛ 'le -bo mu 'klɛɛ ni. ⁴⁴Kɛɛ, ɛ-nɪ -tui 'le nahuon ɛ-de ye gbe! Kɛɛ, mu -bo titie -n dɔnv Nyɪsɔ a -cɔhlɔnpinyo ye, 'ɔ 'mue 'ye, -ɛ mɔ, -na 'kve -wɛ ni. 'A -tɪ, gba -tɔplɪ -nv, v nu, 'v -cɔhlɔn pi, 'ke 'o Nyɪsɔ ye, -tɛ Nyɪsɔ a winwɔn-hɛnyo Moise, ɔ nu la 'a -tutue ye-hɛ-nyre 'mu, -ɛ die nu, nahuin 'bii, v 'mui yi, -ɛ mɔ, -na 'kve -wɛ ni!» -Ye ɔ -hɔn 'o ɛ-nɔ 'hvin 'mu ni, 'ɔ mu. ⁴⁵Kɛɛ, -tɛ ɔ mu, -ye ɔ nyi lɛ na -wɔn, 'ke 'o nahuin ye, -tɛ 'a 'kve bɛ nu -wuwɛ, 'ɔ 'sɛɛ -tɪ a -gbɛ 'blɔgba ke gbo. -Tɔplɪ a -gbɛ a -tɪ, ɛ nue, -Yusu 'die 'le -wɛ, bɔ 'ya 'klɛɛ lele 'dɔ ɛ-de 'mu. ɔ ye 'ni bii, nahuin 'v -tɔplɪ 'mu lɛ -hɔn, 'v nyo 'le ye mu.

-Tɛ -Yusu -wɔ la lɛ-tyrenyo a 'kve
(Matie 9.1-8; Luku 5.17-26)

2 ¹-Nyrɔwɪ gbi bɪ -hi la, -ye -Yusu -hɪan la -wɔn, 'ɔ di la 'dɔ ɛ-nv 'mu, -ɔ mɔ Kapenɔ. -Tɛ nahuin 'wɪn, -ɛ mɔ, -Yusu -hɪan -wɔn, ²-ye nahuin 'plɔplɔ, v mu 'le ɛ-nɔ -wɔn. 'Tata a ti 'yri, -ye kayu, ɔ ni 'le gbo, v 'yii 'le -le, 'ke 'o -tɔv nahuin -wɔn, -v muo 'ye wɔn, mɔ, 'hru 'de -wɛ 'o -gbuhan.ye ni. 'Ke 'le nahuin a -gbɛ -heyri, 'ke -Juukve a teteitɔwɔv -ye ni 'le. Nahuin a

pepe 'bii, -v di -tuo a -gbɛ ke, nu- -Yusu, ɔɔ Nyɪsua a -tɪ ye =tu. ³-Ye nahuin -ye, nu-v 'le -Yusu -wɔn mu. 'Ke 'le nahuin a -gbɛ -hɛyri, 'ke nahuiin -hen nɪ 'le, 'v 'ble -hanmaki. -Hanmaki a -gbɛ, nɛ- kɔ 'kwli 'mu, 'ke v pia 'le lɛ-yiyɛrenyɔ gbo, 'v nyo 'le -Yusu -wɔn gba. ⁴Bu nyre 'le kayu a -gbɛ ye, -ye 'hru 'de -tɛ nɪ, 'ke 'o -tɔnahuin a -huhue a -ta 'mu. -Tɛ bu di nu, v 'mu 'o 'waa nɪ lɛ-yiyɛrenyɔ -Yusu 'hɔn 'mu nyree, v 'die yi. Nɛ- mɔ bu 'ya 'le kayu ke, -tɛ -Yusu 'bɛ 'o 'yi 'mu, 'ke v -haa 'o 'hɔɔ, 'v -tɪɔ 'o lɛ-yiyɛrenyɔ =nu, ɔ nɪ 'le -hanmaki wɔn, -ɛ die nu, -Yusu 'mue nu, 'a 'kɛ 'mu -wɛ. ⁵-Tɛ -Yusu 'ye, -ɛ mɔ, nahuin a -gbɛ, v kuo ye =wɔ, -ɛ mɔ, ɔ -wɛ 'le bɔ nue nɪ, 'waa nɪ lɛ-yiyɛrenyɔ a -gbɛ, 'a 'kɛ 'mu -wɛ, -ye kɛ ɔɔ lɛ-yiyɛrenyɔ a -gbɛ ye po, ɔ nɔ: «Na 'yu o, -tɔplɪ -gbo, -n nu, -ɪ nyre 'yi lɛ, 'ke 'o Nyɪsua ye, ɪ 'wuwɛ nɪ.»

⁶-Ye teteitɔɔnyɔ, -v nɪ 'o gbo, v 'mu lɛ 'nɪ 'pɔprɛ, 'ke 'le 'waa dɔɔnɔ a =wɪ ke, v nɔ: ⁷«De -gbo, -Yusu -gbo, ɔɔ nu, ɛ 'wɛ -nɔ ye, Nyɪsua a -tɪ ɔɔ lɛ -haa, ɔɔ lɛ 'pɔprɛ nu. 'Plu ɔ nɔ 'nɪ, ɔ mɔ Nyɪsua'a nɪ. Nyɪsuaa -do, nɔ- wɛ 'le -bɔ 'wuwɛ -tɔnahuin a dɛ 'kuku.» ⁸De a -gbɛ, v =wɪ klɛ naa, -Yusu yrie nɪ. ɔ nɔ: «Dɛ tio- kɔ =wɪdɔ =nu aa lɛ naa 'le? A 'dɛ kɔ ba naa wen =wɪdɔ =nu lɛ. ⁹A nɪ =wɪ nɔ 'nɪ, 'n 'die 'le -wɛ =bo lɛ lɛ-yiyɛrenyɔ -gbo, -ɛ mɔ, 'a dɛ 'kuku 'wuwɛ nɪ, kɔ, 'a nɪ =wɪ nɔ 'nɪ, 'n 'die -wɛ 'le -wɛ =bo lɛ =nɔ, -ɛ mɔ, bɔ 'ba ye 'mu, bɔ 'ba 'a -hanmaki 'mu, bɔ na. ¹⁰Kɛɛ, 'mɔ mɔ -tɔnahuin 'bii a Nahuon, 'mɔ mɔ Nyɪsua a 'Yu, 'ɔ lee nɔ 'mu. Nyɪsua a -gbɛ, nɔ- nye 'mu 'klɪ, 'ke =bo 'wuwɛ -tɔnahuin a dɛ 'kuku, kɛ nɔ -tɔtɔ ke, 'ɔ -nye -wɛ 'mu 'klɪ, 'ke =bo -wɔ -tɔnahuin a 'kɛi. 'A -tɪ o, nahuon -gbo, v ya 'le, 'n die 'nɪ nu, 'a 'kɛ 'mu -wɛ, a 'mue yrii, -ɛ mɔ, -tɪ -gbo, 'n -tu wen 'a mu ye, ɪ mɔ -hapukɔɔ nɪ.» ¹¹-Ye ɔ -hɪan -wɔn, ɔɔ 'le lɛ-yiyɛrenyɔ =nu -wɔn 'prɛɛ, ɔ nɔ: «Nu -mu 'nɪ lɛ, 'ba ye 'mu, 'ba -na -hanmaki 'mu, -bo mu 'le -na kayu gbo, -na 'kɛ -wɛ nɪ.» ¹²Tii -do a ti 'yri, -ye nahuon a -gbɛ, ɔ 'ba 'mu ye, 'ɔ 'ba 'a -hanmaki 'mu. Nahuin nyo -wɔn lɛ a tɛɛ, 'ɔ 'hri, 'ɔ mu. -Ye nahuin, -v nɪ 'o, ɪ ka =nu lɛ 'ɲmi, 'v Nyɪsua 'nyrɛɛ lɛ pue, v nɔ: «-A 'die -hlɪn a 'yee.»

-Tɛ -Yusu le la Lefi, 'ke bɔ -hɛ la 'a -naagbopɔyɔ

(Matie 9.9-13; Luku 5.27-32)

¹³Ti gbi bɪ -hi, -ye 'ke -Yusu mu 'le lele Galileblugba a 'yru nɔa 'mu, nahuin 'plɔplɔ 'v 'le =nɔ ye mu, 'ɔ nyu Nyɪsua a -tɪ ɔɔ. ¹⁴Bɔɔ 'yru a -gbɛ nɔa 'mu lɛ 'yɔaa, -ye 'ke ɔ ye 'o nyibɛyɔ -de gbo. 'A 'dɔ mɔ Lefi, ɔ mɔ Alɔfɛ a 'yu. Lefi a -gbɛ, ɔ mɔ la 'blɔwli'tenyɔ'ɔ nɪ. 'Ke ɔ nɪ 'le 'blɔwli'tɛɛlɛ 'mu gbo. Kɛɛ, nahuin 'nɪ -hɔa -lɛ la 'blɔwli'tenyɔ, -ɛ nue, v di 'yiyriwli. -Ye kɛ -Yusu, ɔɔ Lefi a -gbɛ ye po: «Kɛ 'mu -wɔn, =mu 'na -naagbopɔyɔ -hɛ!» Lefi a -gbɛ 'ɔ 'ba ye 'mu, 'ɔ kɔɔ -wɔn, 'ke ɔ 'muo -wɔn naa. ¹⁵-Ye Lefi a -gbɛ, ɔ da -Yusu -wɔn dididɛ, ɔ kɔ 'a -naagbopɔ 'hɛɛn, kɔ, 'ɔ da -wɛ 'a 'bienu 'blɔwli'tenyɔ -ye, kɔ pɔpɔnahuin -ye, -v kɔ 'klɔ 'de 'o ye 'sii, 'ke v 'bii v 'mu dɛ di. -Ye nahuindɔ a -gbɛ, -v kɔ 'klɔ 'de 'o ye 'sii, nu- -huo, nu-v -Yusu -wɔn kɛ. ¹⁶Bu nɪ 'o dɛdiile 'mu, -ye -Juukɛ a teteitɔɔnyɔ kɔ Falisi-tumu

a nahuin 'heɛn, v 'ye nɪ, -ɛ mɔ, -Yusu kɔ nahuindv a -gbe 'heɛn, -v kɔ 'klɔ 'de 'o ye 'sii, nv- nɪ 'o dedi-tuoo -do ke. -Ye v le -Yusu a -naagbopv nɪ, v nɔ: «De- nue 'klɛɛ, -Yusu kɔ 'blwli'tɛnyv kɔ nahuindv -gbo 'heɛn, -v kɔ 'klɔ 'de 'o ye 'sii, 'v nɪ 'o dedihuoo -do ke gbo 'le? ɔ 'de wen ye blɛ bɔ nu wen de a -gbe.» 17-Ye -Yusu 'wɔn -tɪ -nv nɪ, nahuin -nv, vv -tu. Bɔ 'wɪn 'klɛɛ, -ye ɔ nɔ: «Nahuon -gbo, -ɔ kɔ 'huɪn nu -tɛɛ, ɔ 'nɪ -mɔ -le -data a 'yiye lɛ, kɛɛ, nahuon -gbo, -ɔ kɔ 'huɪn- hren, nɔ-ɔ -data a 'yiye lɛ -mɔ. 'N 'de 'le di, 'ke 'o nahuin -gbo a -ta 'mv, -v plɛ, 'waa 'klɔ 'sii 'o ye, kɛɛ, nahuin -gbo, -v yie, -ɛ mɔ, 'waa 'klɔ 'de 'o ye 'sii, nv- kɔ -tɪ 'nɪ di 'le, 'mu le, -ɛ mɔ, bu hie 'o 'waa de 'kuku, vv nu gbo, bu -nye 'waa 'klɔ 'bii Nyɪsva.»

**Nyɪsva lee nɔ -Yusu -tutv ke nɪ, 'ɔ 'ya 'le 'klɔ yrayrv, -ɔ kɔ 'klɔ 'ka 'heɛn,
-ɪ 'de degbloo -do**

(Matie 9.14-17; Luku 5.33-39)

18-Nyrɔwɔ -de 'mv, Saan Batɪsɪ, -ɔɔ nahuin 'nie 'lu lɛ po, 'a -naagbopv, v kɔ Falisi=tumu a nahuin 'heɛn, nv-v =ci, -ɛ 'we -nɔ ye, -tɛ 'waa tetee 'a -tutue nu, nahuin -de 'v mu 'le -Yusu ye, 'v muo wlɔn =gba wɔn, v nɔ: «De- nue 'klɛɛ, Saan a -naagbopv kɔ Falisi=tumu a nahuin 'heɛn 'vv =ci, 'plu -mɛ -ye, -n nɛ -naagbopv 'v 'nɪnɪ -ci 'le?» 19-Ye kɛ -Yusuu -nv ye po, ɔ nɔ: «Nybɛyu -gbo, -ɔɔ 'bli 'mv pa, 'bɔ da 'a 'bienv 'bli'mvɔpɔpa a dididɛ ke, 'bu mu 'bli'mvɔpɔpa a -gbe a dedi-tuo ke, 'a 'bienv a -gbe, v 'nɪ -ci -le. ɛ 'we -nɔ ye, 'bli'mvɔpɔpa -nv, ɛ mɔ 'manvde'ɛ nɪ. 'A -tɪ, ti 'bii -nv, 'bli'mvɔpanyɔ -nv, ɔ di 'o -nv 'huɪn 'mv -hi, v 'de -cicie kɔ. Dɛɛ -do a -gbe, nɛ-ɛ nɪ. 'Manv a -tɪ 'na -naagbopv 'nɪ -ci -le nɪ, tii -tie -gbo 'n di mɔ -nv 'huɪn 'mv -hi. 20Kɛɛ, ɛ di kɔ ti, -ɪ kɔ 'yri v di -tado 'o 'mv 'na -naagbopv -heyri -ha. Ti a -gbe 'yri, 'ke v di -tado 'o -cii.

21-A 'brikvɛ nɔ 'nɪ: Nahuon -de 'nɪ 'ba -le dayrayrv a 'pia 'mv, ɔ 'nɪ -ma -le da'ka a 'hɔɔ. 'Bɪa 'bɔ nu dayrayrv a 'pia, 'bɔ -ma da'ka a 'hɔɔ, ti -kɔ 'yri ɔ diu yra, -ye dayrayrv -nv, v 'yiya 'mv nɪ. 'Bu 'yiya 'mv, -ye dayrayrv a -gbe, v cra da'ka -nv nɪ, -ye 'a 'hɔɔ 'ka -nv, ɔ di lɛ 'bɔa 'yri -hapvɔkɔ. 22Mɔ, nahuon -de 'nɪ 'ba -le nɔ yrayrv 'mv, -ɔɔ 'plu, ɔ 'nɪ puo -le 'le dahvɔkɔ a buo 'ka wlɔn. 'Bɔ puo 'le buo 'ka -nv wlɔn, 'bɔ kɔ ye, ti -kɔ ti 'yri ɔ di 'plu, 'bɔɔ 'ya, -ye ɔ cra dahvɔkɔ a buo -nv nɪ. -Ye nɔ 'wlɛ gbo. Nɛ- nue, 'ke 'le dahvɔkɔ a buo yrayrv wlɔn, 'ke vv 'le nɔ yrayrv po. (ɛ nɛ- nue o, nahuon -de 'v 'nɪnɪ 'ba -tɔplɪ 'kɪ 'mv, 'v 'nɪnɪ pui -tɔplɪ yrayrv ke. l 'nɪ bibi -le 'yi 'mv lɛ.)»

**-Yusu, nɔ- kɔ 'klɪ, 'ke bɔ le nahuon, de ɔ -wɛ 'le bɔ nu, 'ke 'le
-wuwle-nyrɔwɔ 'kwli 'mv**

(Matie 12.1-8; Luku 6.1-5)

23-Wuwle-nyrɔwɔ -de 'mv, -Yusu kɔ 'a -naagbopv 'heɛn 'v mu lɛ na wɔn. Bvv 'klɛɛ mu, -ye vv -tɪɔ 'bɛ 'dɪdɔ-tɔplɪ -de a -ci, -ɪ 'we -nɔ -gbla ye. Nɔ- kɔ

'hle gbi 'a -naagbopuu 'cé, 'v nye di. ²⁴'Ke Falisi-tumu a nahuin ni 'le -ci a -gbe 'mu. -Te -Yusu a -naagbopu, u 'didu-tophi -nu a 'hle gbi 'cé, -ye u 'kleé -Yusu 'ni le, v nɔ: «Ye ké, de -gbo, -na -naagbopu, u nu, i -ɲa ni. Nyisua a tete nɔ 'ni: Nahuon ni nu 'le -kuan -wuwle-nyrɔwɔ 'mu.» ²⁵-Ye ɔ nyu -tu =wɔn: «-Ti -gbo, v 'cru la 'le Nyisua crunɛ 'kwli 'mu, 'ke 'o -a ni bu gblaka, -ɔ mɔ bodu Dafidi a -ta 'mu, 'n pui -tɛɛ, a -hri ni. -Ti a -gbe, v 'cru la, ni -gbo: -Nyrɔwɔ =de 'mu, bodu Dafidi, -tɛ kanu nyo la nu, ɔ kɔ 'a nahuin 'hɛɛn, ²⁶'ɔ pa la 'le Nyisua a kayu gbo, 'ɔ -ha la 'o 'fɔɔ, -ɔ pɛ la 'o 'teble ke gbo, 'ɔ dio la, 'ɔ -nye la 'a de -ye 'a nahuin, 'v dio la -we. 'Plu -ye tete nɔ 'ni, Nyisua a -cɔhlunpinyu -do, nu -wɛ 'le -bu di 'fɔɔdu a -gbe. 'Be 'fɔɔdu a -gbe, -ɔ ni 'le Nyisua a kayu a -gbe gbo, v -huɔ la ni, 'ke 'o Nyisua a -ta 'mu. Ti a -gbe 'yri, nyibeyu =nu, -ɔ mɔ Abiata, nɔ- mɔ la -cɔhlunpinyu a nyigblaka.»

²⁷-Ye ké ɔ nyu lele ye po: «-Te Nyisua nu la 'klɔ, -ye ɔ nu la -tunahuon, 'plu 'ɔ -ha la 'le -nyrɔwɔ -do, -ɔ kɔ 'kwli 'mu -tunahuon di 'le -wlee, ɔ 'mu 'le 'huɔn le -ha. Nyisua 'de 'le -wuwle-nyrɔwɔ -ha, 'ke nahuon bɔ 'ye =sɛ -nyrɔwɔ a -gbe 'mu. ²⁸ɛ nɛ- nue, 'mɔ -gbo, -ɔ mɔ -tunahuin 'bii a Nahuon, Nyisua 'ɔ lee nɔ 'mu, 'ɔ -nye 'mu 'klɛ, 'ke =bo le 'ɛ ni nahuon de, ɔ -wɛ 'le bɔ nu, 'ke 'le -wuwle-nyrɔwɔ 'kwli 'mu.»

-Wuwle-nyrɔwɔ =de 'mu, -Yusu -wɔ la nahuon =de a 'kɛ,
-ɔ kɔ dabu 'ku la

(Matie 12.9-14; Luku 6.6-11)

3 ¹-Wuwle-nyrɔwɔ -ye 'mu, -Yusu 'ɔ mu 'le lele Nyisua a kayu gbo. 'Ke ɔ ye 'le nyibeyu =de gbo. Nyibeyu a -gbe, 'a dabu 'ku la ni. ²Bu ni 'kleé 'o, -ye Falisi-tumu a nahuin, -v ni 'o, u ke gbaa 'yie, 'u -Yusu 'ye, 'bia 'bɔ kɔ bɔ -wɔ nyibeyu a -gbe a 'kɛ -wuwle-nyrɔwɔ 'mu, -ɛ die nu, 'bɔ nue, v 'muo -ti yɛɛ. (Falisi-tumu a nahuin nɔ 'ni, nahuon a 'kɛ a -wɔwɔ, ɛ mɔ -kɔaan ni. 'Plu Nyisua a tete nɔ 'ni, nahuon ni nu 'le -kuan -wuwle-nyrɔwɔ 'mu.) ³-Ye -Yusu le nyibeyu a -gbe ni, ɔ nɔ: «Ba ye 'mu, -bo nyra 'o nahuin -heyri 'mu gbo!» ⁴-Ye -Yusu, ɔ Falisi-tumu a nahuin wɔn 'ni -gba: «-Be' Nyisua a tete po 'le? Nahuon bɔ nu -hapude -wuwle-nyrɔwɔ 'mu, kɔ, bɔ nu de 'klan, de tio- nu -tɛɛ 'le? Nahuon bɔ waa 'a 'be -wuwle-nyrɔwɔ 'mu, ɔ 'ni -han 'ku a -ti, kɔ, bɔ -ha 'a 'be a -hunhlun mɛ le bu 'wan, de tio- nu -tɛɛ 'le?» -Ye v 'bii, v nu -miaa. U 'die -hɔa, 'ke bu =tuo -wɔn. ⁵-Yusu 'ye ni, -ɛ mɔ, nahuin =nu, 'waa 'lu a le-hiele nyre le 'yi, kɔ, v 'de nahuon =de a wɔlɛ kɔ. Nɛ- nue, -Yusu 'ɔ -ha 'le yru yigbakla, 'ɔ nyu 'ye, kɔ, 'kla 'ɔ nyo -wɛ -wliye 'yaa. -Ye ké ɔ po nyibeyu a -gbe ye: «Sruu -na dabu =nu, -v 'ku!» -Ye ɔ sruu ni. Bɔ sruu 'kleé 'a dabu a -gbe, -ye v 'hri 'klɔ, 'v bi 'o 'a dɔnɔ =pɛ 'mu. ⁶-Te -Yusu -wɔ 'kleé nahuon a -gbe a 'kɛ, -ye Falisi-tumu a nahuin a -gbe, v -hɔn 'o 'mu ni, 'v mu -gboligbo 'mu, v kɔ 'kun Helɔdi a -tumu a nahuin 'hɛɛn, 'v mu =tɔ le =mɔ wɔn, -tɛ bu di nu, v 'mu -Yusu 'la.

Nahuin 'plɔplɔ, -vɔ 'le -Yusu ye mu
(*Matie 4.23-25; 12.15-21; Luku 6.17-19*)

7-Tɛ dɛ a -gbɛ, ɛ -hi, -ye 'ke -Yusu mu 'le Galileblugba a 'yru nva 'mu, ɔ kɔ 'a -naagbopu 'hɛɛn, nahuin 'plɔplɔ 'v nyo -wɔn kʋɛ. Nahuin a -gbɛ, =v -ye -hɔn 'le Galileblugba 'mu, kɔ =v -ye 'v -hɔn 'le Sudeblugba 'mu, ⁸kɔ Jrusre 'mu, kɔ Yidumeblugba 'mu, kɔ 'blugba =nu, ɔ nɪ 'le Sudɛn a 'nike, kɔ 'blugbɪ =nu, -ɪ -glaa 'le 'diɛ =nu, -ɛ mɔ Tilt kɔ Sido 'hɛɛn. Nahuin 'bii =nu, -vɔ 'le 'waa 'diɛ klɛ 'mu lɛ -hɔn, -tɔplɪ 'bii =nu, -Yusu nu, nɪ- kɔ -tɪ v 'wɔn. Nɛ- nue, 'v nyo ye di. ⁹-Ye ɔ le 'a -naagbopu nɪ, 'ke bu =mɔɔ =nɔ 'blagbe lɛ, -ɛ die nu, dakɔ 'bɔv =nɔ -hɔnhlɔn 'mu lɛ kɪkɪ, ɔ 'mue 'le wlɔn 'ya. ¹⁰Plu ɔ 'mu 'le 'yru nva 'mu mu, ɔ -wɔ nahuin 'plɔplɔ a 'kʋɛi. Nɛ- nue, nahuin 'bii, -v kɔ 'huɪn a hinhren, 'vɔ 'kɪkɪ, 'v nyo 'o 'huɪn 'mu =gbɛɛ, 'ɛ nɪ nahuon, ɔ 'mu -Yusu lɛ 'tʊ, 'a 'kʋɛ 'mu -wɛ. ¹¹'Waa 'bie =nu, -v kɔ ke 'mu 'kuo -huɪn nɪ 'o, 'bʊ 'yo, -ye v bla gbo kwɪ, 'ke 'o =nɔ ye, kɔ, 'vɔ 'le win 'le 'yaa 'dɔ, v nɔ: «-Mɔ mɔ Nyɪsva a 'Yuu nɪ.» ¹²Kɛɛ -ye -Yusu nyu 'le -wɔn 'nɪ 'prɛɛ, 'ke 'le win 'yakɪ 'kwɪ 'mu, 'ke v nɪ -tui 'le nahuon =de ye, nahuon a gblo tio- bɔ 'ya 'mu.

-Tɛ -Yusu -ha la 'le nahuiin -pu =tu 'o 'hɔn, v 'mu 'a -wɔnnaanyɔ -hɛ
(*Matie 10.1-4; Luku 6.12-16*)

¹³Dɛ a -gbɛ, -tɛ ɛ -hi, -ye 'ke -Yusu 'ya 'le dɔgba =de 'lu. -Ye nahuin =nu, ɔɔ -hva -bʊ 'ya 'a -wɔnnaanyɔ 'mu, nɔ- ɔ da, 'v mu 'o =nɔ 'huɪn 'mu. ¹⁴U mɔ nahuiin -pu =tu 'o 'hɔn nɪ. Nɔ- ɔ -ha 'le du 'mu, 'ɔ nuu =nu 'a -wɔnnaanyɔ 'mu, -ɛ die nu, v 'muo 'o 'huɪn 'mu nɪ ti a pɛpɛ, kɔ, ɔ 'mu lɛ, 'ke bu pue nahuin 'a -haputitie, ¹⁵kɔ, ɔ 'mu =nu 'klɪ -nyi, 'ke bu bla 'kuo -huɪn lɛ, ɔ nɪ 'o nahuin ke 'mu. ¹⁶'A -wɔnnaanyɔv -pu =tu 'o 'hɔn a -gbɛ, 'waa 'dʊɪ, ɪ nɪ- gbo: Simɔ, ɔ -tue Pielɪdʊ, ¹⁷kɔ Sebede a 'yuo=pli, -v mɔ Sakɪ, ɔ kɔ 'a 'diayu Saan 'hɛɛn. -Yusu -tue =nu Buanisesɪdʊ, -ɛ -hɛn 'nyrɛ 'yuo=pli, -v 'wɛ =nɔ -tɛ ye; ¹⁸kɔ Adre, kɔ Filipɪ, kɔ Batelemi, kɔ Matie, kɔ Toma, kɔ Sakɪ, ɔ mɔ Alufɛ a 'yu, kɔ Tade, kɔ Simɔ. Simɔ a -gbɛ, 'ke ɔ nɪ 'le nahuin =nu -heyri, -v 'nɪnɪ -hva Romakʋɛ; ¹⁹kɔ Judia Yisikalio. Nɔ- mɔ nahuon =nu, ɔ di -Yusu 'a yraanyɔ kwa po.

-Tɛ -Yusu a 'dʊkʋɛ, vɔ la 'a gɔgbɔ lɛ =mɔ

²⁰-Tɛ dɛ a -gbɛ, ɛ -hi, -ye 'ke -Yusu mu 'le kayu gbo, ɔ kɔ 'a -naagbopu 'hɛɛn, kɛɛ, nahuin 'plɔplɔ 'v =glaa 'le lele =nɔ. ɛ nue, v 'nɪ kɔ =le 'hru, 'ke bu di dɛ. ²¹-Tɛ 'a 'dʊkʋɛ 'wɔn dɛ =nu, -ɛɛ 'lu -wɔn mue, -ye v -mɛ -ye, v da, 'a 'lu -hɔn 'o wlɔn 'mu 'hru. ɛ nɛ- nue, 'v bi 'hru wlɔn, 'ke 'o 'a gɔgbɔ a -ta 'mu.

Nahuin nɔ 'nɪ, 'ku -hvan nɪ 'o -Yusu ke 'mu
(*Matie 12.22-32; Luku 11.14-23; 12.10*)

²²Nyɪsva a teteitɔɔnyɔ =de, nɔ- -hɔn la 'le Jrusre 'mu, v nɔ: «-Yusu -gbo, Besebulɪ, ɔ mɔ 'kuo -huɪn a nyɪgbɪlaka Satan, nɔ- nɪ 'o =nɔ ke 'mu, kɔ-ɔ =nɔ

'klɩ -nyi, 'ke bɔ bla 'kuo -hɩn lɛ, -ɔ nɩ 'o nahuin ke 'mɩ.» ²³Bɩ po 'klɛɛ lɛ, -ye -Yusu dɩ nɩ, 'ɔɔ -talɩdɩ nɩ, 'ɔ nyu klɛ -hɩhɩa, ɔ nɔ: «Be Satan, ɔ -wɛ 'le bɔ bla 'a dɩɔnɩ lɛ nɩ? ²⁴-Bo pue dɛ ye: 'Ke 'le 'blɔgbɩ 'kwɩ 'mɩ, nahuin 'bɩ 'bɛ -tɩɔ lɛ, -ye 'blɔgbɩ a -gbɛ, ɔ bi -hlɔn. ²⁵'Ya 'o lele 'lu, kayugbokɩɛ 'bɩ 'bɛ -tɩɔ lɛ, -ye kayu a -gbɛ, ɩ -gbɛ lɛ. ²⁶-Ye 'klɛɛ, Satan 'bɔɔ 'a dɩɔnɩ ye -wɔn, -ye ɔ 'die 'le -wɛ bɔ nu dɛ -dɛ, 'a 'klɩ di gbo 'nɩ -wɛ. ²⁷ɛ 'we -nɔ ye, nahuon -dɛ 'die 'le -wɛ bɔ pa 'le 'klɩnyɔ a kayu gbo, ɔ 'mɩ 'a -tɔplɩ 'yri, 'bɩa 'bɔ 'dɛ 'klɩnyɔ a -gbɛ mɩa -tɩtɛ. 'Bɩ mɩɔ 'klɛɛ, -ye ɔ -wɛ 'le bɔ 'yri 'a kayu a -tɔplɩ 'bii nɩ.

²⁸'Nɩ 'a mɩ 'nɩ le -tɛɛ, Nyɩsɩa -wɛ 'le bɔ 'wɩwɩa nahuin a dɛ 'kuku 'bii nɩ, -betɩ bɩ poo Nyɩsɩa tanɩ lɛ. ²⁹Kɛɛ, nahuon -nɩ, -ɔ di Nyɩsɩa a -Hihiu tanɩ lɛ poo, Nyɩsɩa 'die 'le -wɛ bɔ 'wɩwɩa 'a dɛ 'kuku a -gbɛ gbe, -ɛ nue, ɔ nu dɛ 'kuku, -ɛ hie 'klɔ.»

³⁰Kɛ -Yusu nu la 'waa klɛ-hɩhɩaɛ, -ɛ nue, ɩ nɔ 'nɩ, 'ku -hɩan nɩ 'o -nɔ ke 'mɩ.

-Yusu a 'dii kɔ 'a 'diayuo 'heɛn
(Matie 12.46-50; Luku 8.19-21)

³¹'Ke ɩ nɩ 'le kayuu -do a -gbɛ gbo, 'a 'dii kɔ 'a 'diayuo nyɩbɛɩ 'heɛn 'bɩ nyre 'o. 'Ke ɩ hree 'o -patɩ 'mɩ, 'bɩ le nahuon, 'bɩ mu -Yusu da wɔn. ³²'Dai nahuin nɩ gbo, 'bɩ -glaa 'le -nɔ. -Ye kɛ ɩ nyo ye po: «'Ye kɛ, -na 'dii kɔ -na 'diayuo, 'ke ɩ nɩ 'le -patɩ 'mɩ, -mɔ ɩɩ da.» ³³-Ye ɔ nɔ: «=U -ye mɔ -wɛ 'na 'dii kɔ 'na 'diayuo,» ³⁴'bɩ 'ba 'yii ye 'mɩ, 'bɩ 'ye nahuin -nɩ, -ɩ nɩ gblɛ, -ɩ -glaa 'le -nɔ, -ye ɔ nɔ: «Ba 'ye kɛ, nahuin -gbo, nɩ- mɔ -wɛ 'na 'dii kɔ 'na 'diayuo. ³⁵Nahuin -nɩ, -ɩɩ Nyɩsɩa a kewɛɛnɩ nɩ, nɩ- mɔ -wɛ 'na 'diayuo kɔ 'na 'dii.»

-Yusu po la 'dɩdɔnyɔ a -talɩdɩ
(Matie 13.1-23; Luku 8.4-15)

4 ¹-Nyɩɔwɔ -dɛ 'mɩ, -Yusu 'bɩ mu 'le lele Galileblɔgbɩ a 'yru nɩa 'mɩ, 'ɔɔ 'le Nyɩsɩa a -tɩ nahuin tɔɔ, nahuin 'plɔplɔ 'bɩ -glɔɔ 'le. Bɩ 'nɩnɩ 'ye 'hru, nɛ-nue, 'bɩ 'ya 'le 'blagbe wɔn, 'bɩ nɩ gbo, 'bɩ 'yɩya 'le 'nie ke gbo, nahuin a -gbɛ 'bɩ 'wɩɛ 'o 'nie nɩa 'mɩ gbo, ²'bɩ nyu -tɔplɩ 'plɔplɔ tɔɔ, 'ke 'le -talɩdɩ 'kwɩ 'mɩ. Kɛ ɔ nyu 'klɛɛ ye po: ³«Ba po 'mɩ nɩa ye gbo. ɛ kɔ la -nyɩɔwɔ -dɛ, nyɩbɛyɩ -dɛ 'bɩ mu la 'a -tɔplɩ 'dɔ wɔn. ɔ nyi lɛ 'nɩ -gbɩa, 'ke 'le 'a -ci 'kwɩ 'mɩ. ⁴-Tɛ ɔ nyi lɛ -gbɩa, -ye 'ke -ɩ -ye bi 'o 'hru wɔn lɛ, nɩblɩ 'ɩ di 'le, 'ɩ di. ⁵Gblɔ a 'hɔn a nɔnɔ, ɔɔ lɛ -gbɩa, -ye 'ke ɔ bi 'o -tɩtɩtɩ -nɩ ke, -ɔ kɔ gbo 'hɩɔ 'pa nɩ 'le, 'bɩ -hlɛntie -tɛɛ, 'bɩ -ga -wɛ 'tata, -ɛ nue, -tɩtɩtɩ a -gbɛ, ɔ 'dɛ la 'mɩ gbo hɛn. ⁶-Tɛ 'dɩdɔ-tɔplɩ a -gbɛ, 'ɩ -ga 'klɛɛ, 'yru bi 'le yrayɩ, -ye 'a -gagɛi 'yɩɩ nɩ, -ɛ nue, 'a -wɩlɩbɩ kɩɛ 'hɩɔ a -gbɛ ye. ⁷Gblɔ a ta a nɔnɔ, ɔɔ lɛ -gbɩa, -ye 'ke ɔ bi 'le 'witi a -gagɛi -gbahlɔn. -Tɛ 'dɩdɔ-tɔplɩ a -gbɛ, 'ɩ -ga, -ye 'wɩtilili -nɩ, 'ɩ 'ya 'o -o, 'ɩ 'bui 'lu lɛ. 'A -tɩ, 'ɩ 'dɛ 'hlɛ po. ⁸Gblɔ a -hɛn a nɔnɔ, ɔɔ lɛ -gbɩa, nɔ- bi 'o -hapɩ-tɩtɩ ke. -Tɛ 'dɩdɔ-tɔplɩ a -gbɛ, 'ɩ -ga, -ye

ɪ ku nɪ -tɛɛ, ɪ po 'hlɛ. 'A 'hlɔɔ -do, ɔ po 'yɔ a (30) -wlu =tu 'o -pu, ɔ -ye po 'yɔ a (60) -wlu ta, 'a 'be -ye po 'yɔ a (100) -wlu =hun.» ⁹-Ye kɛ -Yusu nyu la 'klɛɛ ye po: «'Bia 'ba kɔ -ti'wɔnnɔva, -ye ba 'wɔn -ti -dodo.»

¹⁰Ti gbi bi -hi, -ye -Yusu kɔ 'a -naagbopɔɔ -pu =tu 'o 'hɔn 'hɛɛn, kɔ pupɔ-naagbopɔ -ye, ɔ kɔ =nɔ 'hɛɛn, ɔ -do, nɔ- nɪ la 'o. -Ye ɔ =gbɔ wlɔn: «-Taludɔ -gbo, -n po, dɛ tio- ɛ =hɛn 'nyrɛ 'le?» ¹¹-Ye ɔ nɔ: «'A mu -gbo, -ɔ mɔ 'na -naagbopɔ, Nyɪsɔvɔ nye 'nɪ nu, 'aa Nyɪsɔvɔ a -ti 'mu lɛ yrii, -tɛ ɔ nɔ, 'ɔ kɔ nahuin win ke. Nyɪsɔvɔ a -ti a -gbɛ, ɪ -hli nahuin ke 'yi. Nahuin -gbo, -ɔ 'nɪnɪ naa 'mu -wɔn, ɔ -mɛ -ye, 'ke ɔ nyi 'le -taludɔ -do 'kwli 'mu 'wɔn. ¹²l -do a -gbɛ, ɔ 'cru la, 'ke 'le Nyɪsɔvɔcrunɛ 'kwli 'mu, -ɛ mɔ:

U nyi 'nɪ 'ye -tɛɛ,
kɛɛ, ɔ 'nɪ yrii -lɛ lɛ,
'ɔ nyi -wɛ 'wɔn -tɛɛ,
kɛɛ, ɔ 'nɪ yrii -lɛ 'mu lɛ.
'Bia 'bɔ nyi wɛn 'mu lɛ yrii,
-ye ɔ di wɛn -wɔn 'nɪ -hɪan,
ɔ 'mu wɛn 'waa nɪ 'klɔ Nyɪsɔvɔ -nyi,
-ye Nyɪsɔvɔ di wɛn 'waa dɛ 'kuku 'nɪ 'wɔwla.»

¹³-Ye ɔ nyu lele 'nɪ lɛ: «'Bia 'ba 'nɪnɪ yrii -taludɔ -gbo 'mu lɛ, -ye a 'die 'le -wɛ ba yrii -ɪ -ye =nɔ 'mu lɛ gbe.» ¹⁴Kɛ ɔ 'klɛɛ po: «'E 'wɛ =nɔ ye, 'didɔnyɔ =nɔ, nɔ- mɔ nahuon -gbo, ɔ Nyɪsɔvɔ a wintɛ -wɔn lɛ na. -Ye 'didɔ-tɔplɪ =nɔ, nɔ- mɔ Nyɪsɔvɔ a wintɛ. ¹⁵-Ye 'hru =nɔ, -ɔ kɔ wlɔn ɪ bi 'o lɛ, 'plu nɔblɪ 'ɪ di 'le, 'ɪ di, nɔ- mɔ nahuin -gbo, -ɔ Nyɪsɔvɔ a wintɛ 'wɔn, 'plu Satan, ɔ mɔ 'kuo -hɔn a nyɪgblaka, 'ɔ 'le di, 'ɔ 'le =nɔ Nyɪsɔvɔ a wintɛ a -gbɛ =wlu ke -ha. ¹⁶-Ye -tɔtɔtɔ =nɔ, ɔ nɪ 'o 'hɔ 'pa ke, ɔ kɔ ke 'didɔ-tɔplɪ -ye =nɔ, ɪ bi -wɛ 'o, nɔ- mɔ nahuin -gbo, -ɔ Nyɪsɔvɔ a wintɛ 'wɔn, 'plu -ɔ nye ke wɛɛn, 'ke 'le plɔ a bleelɛ 'kwli 'mu, ¹⁷'plu -ɔ nye -wɛ kwa 'ble, 'ke 'o ti 'cicrɛi gbi -wɔn. Kɛɛ, ɔ 'nɪ -hɔɛ -lɛ, 'ke bɛ po 'ma, 'ke 'le =nɔ =wlu ke. Nahuin a -gbɛ, 'waa 'bienu, -ɔ 'nɪnɪ -hɔvɔ Nyɪsɔvɔ a wintɛ, 'bɔ nyu =sɔɛ -tue, kɔ 'bɔ yrɔɔ, nɛ- mɔ nahuin a -gbɛ, 'waa nɪ Nyɪsɔvɔ a -ti bi sia =nɔ. ¹⁸-Ye -tɔtɔtɔ =nɔ, 'witi a =gagɛi nɪ 'o ke, ɔ kɔ ke 'didɔ-tɔplɪ =nɔ, ɪ bi -wɛ 'o, ¹⁹nɔ- mɔ nahuin -gbo, -ɔ Nyɪsɔvɔ a wintɛ 'wɔn, 'plu nahuin a -gbɛ 'bɔ 'klɔ ke a 'kla-wliye'yɪya a hretile hreti, kɔ 'bɔ kɔkɔ-tɔplɪ =wli klɛ naa, -ɪ nyu 'le kɔkɔ 'mu po, 'plu 'waa =wli 'u 'klɔ -gbo a -tɔplɪ -ye -wɔn lɛ kɔɛ, ɔ nɔɛ 'mu. -Tɔplɪ 'bii a -gbɛ, ɪ nue, Nyɪsɔvɔ a wintɛ, 'ɛ 'nɪnɪ nu -kuan, 'ke 'le =nɔ =wli ke, 'plu 'ɛ hihre lɛ. ²⁰-Ye -hapɔ-tɔtɔ =nɔ, -ɔ kɔ ke 'didɔ-tɔplɪ -ye =nɔ, ɪ bi -wɛ 'o, nɔ- mɔ nahuin =nɔ, -ɔ Nyɪsɔvɔ a wintɛ 'wɔn, -ɔ nye kwa 'ble, 'ɛɛ -kuan nɔ, 'ke 'le =nɔ =wlu ke, gblei a (30) -wlu =tu 'o -pu, kɔ (60) -wlu ta, kɔ (100) -wlu =hun, 'ɛ -hi 'o -tɛ ɔ nu o 'a 'wɔnwɔn 'mu.»

-Yusu po la lele 'napɪ a -taludɔ

(Luku 8.16-18)

²¹Kɛ -Yusu nyu lele ye po: «Nahuon 'bɔ 'bia 'napɪ, ɔ 'nɪ =jre -lɛ kaka 'lu gbo, kɔ, nahuon 'bɔ 'bia 'napɪ, ɔ 'nɪ =tue -lɛ 'le -bɛlɛ gbo. Kɛɛ, 'ke ɔ nye 'le

dε 'klɔ gbo =tu, -ε die nu, ε 'mυ kayu gble yri. ²²-Tɔplɪ 'bii, -ɪ -hli, ε di kɔ -nyrɔwɔ, ɪ 'mυ pepe' 'mυ lε bi, kɔ, -tɔplɪ 'bii, nahuon =de 'de o yi, ε di kɔ -nyrɔwɔ, ɪ 'mυ 'muleyriile kɔ. ²³Ba po 'mυ nua ye gbo -tεε: Nahuon 'bɔ nɪ 'o, 'bɔ kɔ -tɪ'wɔnnu, bɔ 'wɔn -tɪ -dodo.»

²⁴-Ye kε ɔ lele =nu ye po: «Nyisua a wintε -gbo, 'nu -wɔn lε na, ba =tue 'yie. -Tε a di 'a 'wɔnwɔn nu, kε Nyisua di 'a mυ 'a 'muleyriile nu. ²⁵Nahuon =nu, -ɔɔ Nyisua a wintε nua ye gbo po, Nyisua die 'nɪ nu, ɔ 'mue 'mυ lε yrii, ε 'mυ 'o -tε ɔ nu o 'a 'wɔnwɔn 'mυ -hi. Kεε, nahuon =nu, -ɔ 'nɪnɪ pue nua ye gbo, ɔ 'nɪ yrie -le 'mυ lε nɪ gbe.»

-Yusu po la lele 'dɪdɔ-tɔplɪ, -ɪ kɔ -do -ga a -talɔvɔ

²⁶Kε -Yusu lele =nu ye po, ɔ nɔ: «-Tε Nyisuaa nahuin a win a kekɔle nu, ε 'we =nɔ ye nahuon -gbo, -ɔ -gbɪa 'dɪdɔ-tɔplɪ lε, 'ke 'le 'a -ci ke. ²⁷-Tε ɔ -wɔ 'a lε-gbugbɪa -wɔn, -ye ɔ mu 'mυ 'dɪɔ. -Nyrɔwɪ 'bii, ɔɔ 'le 'dɪɔ 'mυ -hi, -ye 'dɪdɔ-tɔplɪ =nu, ɔ -gbɪa o lε, 'ke 'le -ci ke, ɪ -do, u 'nɪ =ga, mɔ, ɔ 'nɪ -hi -le 'le -ci a -gbε ke. ²⁸-Tɔtɔvɔ -do, nu- nye nu, 'u =ga. 'A =gbaa -do, nɔ- =ga -tɪtε, 'ɔ ku, 'ɔ po 'hlε, 'plu 'a 'yɔ =nu, 'ɔ ku. ²⁹-Tε 'dɪdɔ-tɔplɪ a -gbε, ɪ =hlu, -ye ɔ mu nɪ, 'ɔ gba 'a -faka, 'ɔ 'cɪ, -ε nue, 'a 'cɪcɪti nyre 'o =o.»

-Yusu po la lele 'dɪdɔde =nu, -ε kɔ 'yεε 'cɪmɪ a -talɔvɔ (Matie 13.31-32; Luku 13.18-19)

³⁰Kε -Yusu lele =nu ye po, ɔ nɔ: «'N di po -talɔvɔ -ye, 'mue 'a mυ tɔɔ, -tε Nyisuaa nu, 'ε kɔ nahuin -ye a -dodo, 'ɔ kɔ win ke, 'plu nahuin -ye 'vɔ klε bii. ³¹Dε a -gbε, ε 'we =nɔ ye 'dɪdɔde =nu, -ε kɔ 'yεε 'cɪmɪ 'dɔ, 'ε -hi 'o 'dɪdɔ-tɔplɪ 'bii a 'yɔ 'mυ. ³²Kεε, 'bɔ 'dɔε, -ye ε =ga nɪ. 'Bε ku, -ye ε 'bɔa nɪ, 'εε 'o 'dɪdɔ-tɔplɪ 'bii 'mυ -hi, kɔ, 'εε babɪ gblakɪ gble po. 'A babɪ gblakɪ a -gbε 'kwli 'mυ, ε -wε 'le nɔblɪ bɪ poo 'le 'le nɪ.»

³³-Tε -talɔvɔ -gbo, ɪ nɪ 'mυ, kε =ɪ -ye nɪ -wε 'mυ, -Yusu 'ɔ nyi po, 'ɔɔ nahuin Nyisua a wintε tɔɔ. -Ye dε =nu, nahuin, v -wε 'le bɔ yrii 'mυ lε, nε- ɔɔ =nu tɔɔ. ³⁴-Ye ti a pepe, 'bɔɔ =nu dε tɔɔ, 'ke 'le -talɔvɔ 'kwli 'mυ, 'ke ɔ nyu 'le tɔɔ. Kεε, ɔ kɔ 'a -naagbopɔvɔ -do 'hεen, 'bɔ nɪ 'o, 'plu -talɔvɔ 'bii =nu, ɔɔ po, 'ɔ nyi =nu klε -hɪhɪa.

-Tε -Yusu nyra la -hlonpɔ gbo (Matie 8.23-27; Luku 8.22-25)

³⁵-Nyrɔwɔ -do =nu a -wise, -ye -Yusu le 'a -naagbopɔ nɪ, ɔ nɔ: «-Ba =ta 'le 'yru a 'pia -ye =nu ke!» ³⁶'a -naagbopɔ 'v gbo, 'v 'ya 'le 'blagbe =nu wɔn, -ε kɔ 'kwli 'mυ ɔɔ wen 'le nahuin Nyisua a -tɪ tɔɔ, 'v gba nahuin a -gbε wlu, 'v mu. 'Ke 'o 'waa nɪ 'blagbe 'hɔn 'mυ, 'blagbei -ye nɪ 'o. ³⁷Bɔ nɪ 'klεε 'o 'nie ke, bɔv mu, tii -do a ti 'yri, -ye -hlonpɔ gblaka cε 'le =le, 'yru 'vɔ 'dɔv po, 'a 'dɔv a -gbε 'u 'le 'blagbe wɔn lε 'włεε, -ye 'blagbe a -gbε, ε 'tati 'le'yiiile nɪ, 'ke 'o 'yru a 'dɔv -wɔn, -u 'le =nɔ wɔn lε 'włεε. ³⁸-Ye 'ke -Yusu

-mε -ye, ɔ pε 'le 'blagbe a -hunma 'mu gbo, 'ɔ po 'o 'a 'lu 'pela ke gbo, 'ɔ ɲmo, 'a -naagbopu 'u -hɔ ɲmla 'mu, u nɔ: «Tɔɔɲɔ, =be ɪ 'nɪ 'yaa -le -mu 'kla -wliye, -ε mɔ, -aa gbo mu 'nɪ -wε?» ³⁹-Yusu 'ɔ 'ba ye 'mu, 'ɔ 'prɛɛ 'le -hlonpu kɔ 'yru 'hɛɛn -wɔn, 'ke 'le win 'yakli 'kwli 'mu, ɔ nɔ: «Ba ma wien, 'plu ba -wan ke gbo!» -ye ε mɔ -tɛɛ, -hlonpu -nu, u nyra gbo, 'yru 'bii -nu, 'u -wan ke gbo. ⁴⁰-Tɛ -hlonpu kɔ 'yru 'hɛɛn, ɪ -wan ke gbo, -ye -Yusu -hɛn -wɔn, 'ɔ 'le 'a -naagbopu -wɔn 'prɛɛ, ɔ nɔ: «Dɛ tio- kɔ -tɪ 'aa huannu pɪ 'le? A 'kiɛ 'dee wen Nyɪsua =wɪu ye a kue.» ⁴¹'A -naagbopu -mε -ye, u 'ta 'mu gblɛ 'dɔ, 'u 'mu lɛ 'puprɛ, u nɔ: «Ba 'ye ke nahuon -gbo, -hlonpu kɔ 'yru 'hɛɛn, ɪ nyo -wε 'o 'nɪ -tuu.»

-Tɛ -Yusu =gbla la nahuon =de, 'kuo -hɪn nɪ la 'o ke 'mu
(Matie 8.28-34; Luku 8.26-39)

5 ¹Plu dɛ a -gbɛ, ε 'mu mu -hi, -ye u nyre 'le Galileblugba a 'yru a 'pia -nu ke nɪ, -ɔ mɔ Gelasakɛ a 'blugba. ²-Yusu bɔ =tɪ 'le 'blagbe wɔn, tii -do a ti 'yri, -ye nyɪbɛyɪ =de, nɔ- -hɔn 'le 'dɛɛi ke 'mu, 'ɔ muo ye 'mu 'bɛ wɔn. Nahuon a -gbɛ, 'ku -hɛn nɪ 'o =nɔ 'ke 'mu, 'u =nɔ =sɛ =tue. ³'Ke ɔ 'ti 'le 'dɛɛi ke, -ɪ nɪ 'le dɔgbɪ 'kwli 'mu. Nahuon =de 'de 'le lele 'a mɪmɪa -wɛ, =betɪ bu nu 'cun. ⁴ε kɔ ti, 'u nyo la 'le kɪ dabɪ 'mu lɛ po, kɔ, 'u la -wɛ 'cun nu, 'u la 'a bu mɪa. Kɛɛ, ɪ 'bii -nu, nahuon a -gbɛ, ɔ nyɪ la lɛ 'nɪ cɪɛ. =ɔ -de 'de 'klɛɛ lele 'klɪ kɔ, 'ke bɔ kiklo lɛ. ⁵Ti a pɛpɛ, 'tɔ 'mu kɔ -nyre 'mu, dɔgbɪ, nɪ- ɔ 'lu lɛ na, kɔ 'dɛɛi -nu, -ɪ nɪ 'le dɔgbɪ -nu 'kwli 'mu, nɪ- ɔ 'le -gbahlɔn lɛ na, 'ɔ lɛ 'gbugbo, kɔ, 'ɔ 'a dɪɔnu 'hɛ lɛ hra.

⁶Bɔ 'yɛɛ 'klɛɛ 'le -Yusu ye 'mu, -ye ɔ gbɔ 'le ye cigbɛi, 'ɔ blɔ kwɪ ye gbo, -ε die nu, -Yusu 'muo 'mu -hɛ. ⁷⁻⁸-Ye kɛ -Yusuu 'ku -hɛn -nu ye po, -u nɪ 'o nahuon a -gbɛ ke 'mu, ɔ nɔ: «'Ku -hɛn, -hɔn 'o nahuon -gbo ke 'mu!» -Ye nahuon a -gbɛ, ɔ 'le 'yaa win, ɔ nɔ: «-Yusu, Yrayɪnyɪsua a 'Yu, dɛ tio- -n -hɛa -bo nu 'mu 'mu 'le? 'Nu -mu lɛ 'nɪ 'batɪ, 'ke 'le Nyɪsua a 'dɪ 'kwli 'mu, =nɪ =tue 'le 'mu =sɛ.» ⁹-Ye -Yusu nyo wɔn nɪ =gba, ɔ nɔ: «-Na 'dɪ 'le?» -Ye ɔ =tuo -wɔn, ɔ nɔ: «'Na 'dɪ mɔ daku, -ε nue, -a -huo nɪ.» ¹⁰-Ye ɔ -Yusu lɛ 'nɪ 'batɪ 'dɔ, 'ke ɔ nɪ bla 'le 'kuo -hɪn lɛ, 'ke 'le 'blugba -nu 'mu.

¹¹'Ke 'o -tɛgbii -do a -gbɛ, dɔgbɪ nɪ 'o. 'A =tɪ -ye bi 'le 'yru -wɔn. 'Ke buɪɪ a =ju gblaka nɪ 'o, 'u lɛ wa. ¹²-Ye 'kuo -hɪn a -gbɛ, ɔ -Yusu lɛ 'nɪ 'batɪ, ɔ nɔ: «Wɛɛn ke, 'ke -ba bi 'o buɪɪ =nu ke 'mu!» ¹³-Ye -Yusu wɔn nɪ, 'kuo -hɪn a -gbɛ 'ɔ -hɔn 'o nahuon a -gbɛ ke 'mu, 'plu 'ɔ bi 'o buɪɪ -nu ke 'mu, buɪɪ 'bii a -gbɛ, 'ɪ 'gba ci lɛ, 'ɪ =tɪ dɔgbɪ, 'ɪ bi 'yru 'mu lɛ, 'ɪ 'kuku lɛ. Buɪɪ a -gbɛ, -ɪ 'kuku lɛ, ɪ -wɛ 'le buɪɪ a 'milowu 'hɔn nɪ.

¹⁴Nahuin -nu, -u buɪɪ a -gbɛ naa, u 'gba lɛ ci, -tɔplɪ 'bii -nu, -ɪ mue 'lu -wɔn, 'u nyɪ -wɔn lɛ na, 'ke 'le 'dɪɛ 'mu, kɔ -gligbɪ ke. 'Plu nahuin 'mɪ mu 'wɔn, -ye u di 'le =le, u 'mu -tɔplɪ a -gbɛ 'ye, -ɪ mue 'lu -wɔn. ¹⁵-Tɛ u nyre 'klɛɛ 'o -Yusu 'hɪn 'mu, -ye 'ke u ye 'o nahuon a -gbɛ gbo, 'kuo -hɪn -huohui nɪ wen 'o ke 'mu, 'ɔ nɪ gbo, 'ɔ pue wlawɪ. ɔ 'we =nɔ nahuon -nu ye,

hanhun 'de -hlun a nue. Nahuin a -gbe bu 'yo 'klɛɛ, -ye huannu biu 'le 'kwli 'mu. ¹⁶Nahuin -nu, -v 'ye -tɔplɪ 'bii a -gbe, -ɪ mue 'lu -wɔn, 'ke 'o nahuon a -gbe kɔ buɪɪ 'hɛɛn -wɔn, v nɪ lɛ -wɔn, 'ke 'o nahuin -nu -wɔn, -v di -ta 'ye wɔn. ¹⁷-Ye v -tva -Yusu a lɛ'batɪlɛ gbo, 'ke bɔ -hɔn 'le 'waa 'blugba -nu 'mu.

¹⁸-Ye -Yusu 'ya nɪ, 'ke 'le 'blagbe wlɔn. Nahuon -nu, 'kuo -huun nɪ wen 'o ke 'mu, ɔɔ -Yusu lɛ 'nɪ 'batɪ, 'ke bɔ naa -nɔ -wɔn. ¹⁹Kɛɛ -ye -Yusu 'die ke wɛɛn, ɔ nɔ: «Mu 'le -na 'dɪɔ 'mu, 'ke 'le -na 'dukɛ -wɔn, -bo na -tɔplɪ 'bii -nu a -tɪ -wɔn lɛ, Kukɔnyɔ Nyɪsua nu -mu 'mu, kɔ, -tɛ ɔ nu -na wɔlɪ a 'yiye.» ²⁰Bɔ po 'klɛɛ lɛ, -ye nahuon a -gbe, ɔ bi wlɔn 'hru, 'ɔ mu 'le Dekapɔblugba 'mu. -Ye -tɔplɪ gblakɪ 'bii -nu, -Yusu nu -nɔ 'mu, nɪ -kɔ -tɪ, ɔɔ -wɔn lɛ na. -Ye nahuin 'bii -nu, -v nyi 'wɔn, ɪ saka -nu nɪ.

-Tɛ -Yusu -ha la Sayilu a 'yu 'klɔ, kɔ, -tɛ nyrugba -de, dablogbo-wekɛɛ la nu, ɔ 'tɪ la -Yusu a wlawlɪ lɛ, 'plu 'a 'kɛɛ 'ɛ -wɛ la
(Matie 9.18-26; Luku 8.40-56)

²¹'Ke -Yusu nɪ 'le 'blagbee -do -nɪ wen wlɔn, 'ɔ mu 'le Galileblugba a 'yru a 'pia -nu ke. -Tɛ ɔ -tɪ, 'ɔ nɪ 'o 'yru a -gbe nua 'mu, -ye nahuin 'plɔplɔ, nu -wɛ ti ke, 'v =glaa 'le -nɔ. ²²Bu nɪ 'klɛɛ 'o gbo, -ye Nyɪsua a kayu a nyigblaka -de, nɔ- nyre 'o. 'A 'dɪ mɔ Sayilu. Bɔ 'ye 'klɛɛ -Yusu, -ye ɔ blɔ ye gbo kwli, ²³'ɔ nyo lɛ 'batɪ, ɔ nɔ: «Na 'yu nyɔyɔ gbi, 'a 'huun 'nɪ hren, ɔɔ -hɔa bɔ 'kɪ. 'Nu -mu lɛ 'nɪ 'batɪ, di 'le -bo puo dabɪ 'lu gbo, -ɛ die nu, 'a 'kɛɛ 'mu -wɛ, ɔ 'mu -hunhlun po.» ²⁴-Ye -Yusu wɔn nɪ, ɔ kɔ nyɪbeyu a -gbe 'hɛɛn 'vɔ mu, nahuin 'plɔplɔ 'v nyo -wɔn kɛɛ, 'v nyo 'le yɛ nyɪnyraa.

²⁵-Ye 'klɛɛ, 'ke 'le nahuin a -gbe -hɛyɪ, 'ke nyrugba -de nɪ 'le. Nɔ- 'kɛɛ nu. 'A 'kɛɛ a -gbe, nɛ- mɔ dablo bɔ nyo gbo -wɛ. -Tɛ 'kɛɛ a -gbe, ɛ 'tati la 'a nunue, 'a 'yru a -pu -tu 'o 'hɔn a nuun nɪ ke gbo. ²⁶'A 'huun a -gbe a -tɪ, 'ɔ na la -datapu a gbleglei yɛ, ɔɔ la -sɛɛ 'ye, 'a 'wli 'bii 'ɪ -wɛ la -nɔ kwa lɛ. Kɛɛ, 'a 'kɛɛ a -gbe, ɛ 'nɪ -wɛ -lɛ la, kɛɛ, ɛɛ la 'le lɛ 'nɪ 'yaa. ²⁷-Tɛ ɔ 'wɔn 'klɛɛ -Yusu a 'dɪ, 'ɔ bi 'le nahuin 'plɔplɔ -nu -hɛyɪ, 'ɔ nyre 'o -Yusu ke 'mu, 'ɔ 'tɪ 'a wlawlɪ lɛ, ²⁸-ɛ nue, kɛ ɔɔ po, 'ke 'le 'a -wɪl ke: «'Nɪ 'tɪ 'a wlawlɪ lɛ -do, 'na 'kɛɛ di 'nɪ -wɛ.» ²⁹Tii -do a ti 'yɪ, bɔ 'tɪ 'a wlawlɪ lɛ, -ye dablo 'kee 'a gbo-wuwɛ nɪ. -Ye ɔ yree nɪ, 'ke 'le 'a dɪɔnu 'huun -wɔn, -ɛ mɔ, 'a 'kɛɛ -wɛ nɪ. ³⁰Tii -do a ti 'yɪ, -ye -Yusu yree nɪ, -ɛ mɔ, 'klɪ -hɔn 'le -nɔ 'mu, 'ɔ -hɪan -wɔn, 'ke 'le nahuin -nu -hɛyɪ, kɛ ɔɔ po: «Nɔ- 'tɪ 'na wlawlɪ lɛ 'le?» ³¹-Ye 'a -naagbopu -tuo -wɔn, v nɔ: «'Be -na -gbe, -n nye 'nɪ 'ye, -ɛ mɔ, nahuin -huo nɪ, 'vɔ 'le -mu yɛ nyɪnyraa. 'Plu -nu wlɔn -gba: Nɔ- 'tɪ 'mu lɛ.»

³²Kɛɛ -ye -Yusu, ɔɔ nahuin -nu -nyɛɛ 'yii, -ɛ die nu, ɔ 'mui yi, nahuon tio- 'tɔ lɛ. ³³Nyrugba a -gbe, huannu a -tɪ, ɔ -tva 'hɪhrɔlɛ gbo, -ɛ nue, ɔ yie nɪ, -ɛ mɔ, 'a 'kɛɛ -wɛ nɪ, 'ɔ mu 'o -Yusu ye 'mu, 'ɔ blɔ kwli ye gbo, -ye kɛ ɔɔ -nɔ ye po: «'Mɔ nɪ, ɔ 'tɪ -na wlawlɪ lɛ, -ɛ die nu, 'na 'kɛɛ 'mu -wɛ.» ³⁴-Tɛ -Yusu 'wɪn, -ye ɔ nɔ: «'Na 'yu o, -tɛ -n kuo 'mu -wɪl ye a -tɪ, nɛ- nue, 'nɪ -wɔ -na 'kɛɛ. Mu, 'ke 'le plɔ a bleelɛ 'kwli 'mu, -na 'kɛɛ -wɛ nɪ.»

³⁵ Win nɪ 'le -nɔ wɔn, nahuin 'v -hɔn 'le nyɪgblaka Sayilu a -tɛ 'mu, v nɔ: «Sayilu, -na 'yu nyrɔyu gbi -nɪ wɛn, ɔ 'ku nɪ. 'A -tɪ, -ha Tɔɔnyɔ -Yusu mɛ lɛ, -betɪ -n dio 'ku 'mu -ha.» ³⁶ Kɛɛ, -tɪ 'bii -nɪv, v -tu, -Yusu 'nɪ dɪ -lɛ dɛ. Kɛ ɔ 'klɛɛ Sayilu ye po, ɔ nɔ: «-Na =wɔv nɪ bi 'le -hlɔn, kuo 'mu =wɔv yee -do!» ³⁷ Plu v 'mu mu mu, -Yusu 'die ke wɛɛn, 'ke nahuin -ye bu kɛɛ -nɔ -wɔn, 'bɛ 'de 'a -naagbopɪ Piɛlɪ, kɔ Saki, ɔ kɔ 'a 'diayu Saan -do. Nɪv -kɔ -nɔ 'hɛɛn mu, 'ke 'le Sayilu a -tɛ. ³⁸ -Tɛ v nyre 'klɛɛ 'le, -ye -Yusu 'ye nahuin 'plɔplɔ, 'vɔ lɛ 'gbugbo, 'vɔ popowli po, kɔ, 'vɔ wɔli lɛ nu. ³⁹ -Tɛ ɔ pa 'le kayu a -gbe gbo, -ye ɔ nɔ: «Dɛ- kɔ -cici a lɛ po 'le? Dɛ- kɔ -wɛ wuwɛ 'le? 'Yu -gbo, ɔ 'de 'ku. ŋmla'a nɪ, ɔ ŋmo.» ⁴⁰ Bɔ po 'klɛɛ lɛ, -ye v nyo 'nɪ 'caa. -Ye ɔ 'hrɔɔ nahuin 'bii nɪ, 'ɔ da 'yu a bu, kɔ 'a 'dii, kɔ 'a -naagbopɪv ta a -gbe 'hɛɛn, 'v pa 'le -gbo -nɪv 'mu, -tɛ 'yu pɛ 'le gbo. ⁴¹ -Tɛ v pa 'klɛɛ 'le, -ye -Yusu kɪ 'yu a -gbe a dabɪ gbo, -ye ɔ nɔ: «Talita kumi!» -ɛ -hɛn 'nyre: «'Yu nyrɔyu, -mɔ 'nu lɛ, 'ba ye 'mu!» ⁴² Tii -do a ti 'yri, 'ɔ 'ba ye 'mu, 'ɔ -tɪv nɪna gbo. 'Yu a -gbe, ɔ kɔ 'yri -pu -tu 'o 'hɔn. Bu 'ye 'klɛɛ dɛ a -gbe, ye ɛ saka -nɪv nɪ 'dɔ. ⁴³ -Ye -Yusu tiu nɪ, 'ke 'le win 'yakli 'kwli 'mu, ɔ nɔ: «Dɛ -gbo, 'n nu, nahuon -dɛ nɪ lɛ 'le =dɛ!» -Ye kɛ ɔ lele po: «Ba -nyo didide, ɔ 'mue di!»

Nasaletɪ 'mu a nahuin, v 'de la -Yusu =wɔv ye kuo

(Matie 13.53-58; Luku 4.16-30)

6 ¹ -Tɛ -tɔplɪ a -gbe, ɪ -hi, -ye -Yusu -hɔn 'le 'dɪɔ a -gbe 'mu nɪ, 'ɔ mu 'le 'dɪɔ -nɪv 'mu, -ɔ kɔ 'mu ɔ kuu 'le. ɔ kɔ 'a -naagbopɪv 'hɛɛn, nɪv -mu 'le. ² -Tɛ -wuwle-nyrɔwɔ nyre 'o, -ye 'ke ɔ mu 'le Nyɪsɪv a kayu gbo, 'ɔ -tɪv Nyɪsɪv a -tɪ a tɔɔlɛ gbo. Nahuin 'plɔplɔ -nɪv, -v nɪ 'o, -tɛ v 'wɔn 'a tɔɔwin a -gbe, -ye ɪ saka -nɪv nɪ, v nɔ: «Nyo- tɔɔ -nɔ -tɪ -gbo, ɔ -tu 'le? Nyo- -nyi -nɔ -tɔɔv -nɪv 'le? Kɔ, nyo- -nyi 'klɛɛ -nɔ 'klɪ, 'ke bɔ nu 'ŋmileka-tɔplɪ -gbo 'le? ³ -A yie nɪ, -ɛ mɔ, nɔ- mɔ 'camɔdɛ, 'ɔ mɔ Mari a 'yu. 'A -diayuo nyɪbɛpɪv, nɪv -mɔ Saki, kɔ Sosi, kɔ Judi, kɔ Simɔ. 'A -diayuo nyɪvɔyuo nɪ -wɛ nɔ -a mu -hɛyri.» 'Waa 'lu a lɛ-hiɛdɪv a -gbe, nɛ- nue, 'v 'dio =wɔv ye kuo. ⁴ -Ye -Yusu nɔ: «Nyɪsɪv a winwɔn-hɛnyɔ, v nyo 'o 'nɪ -tuu, 'ke 'o 'ɛ nɪ -tɛgbi =dɛ. Kɛɛ, v 'nɪ -tuo =lɛ 'o, 'ke 'le 'a -gbe a 'dɪɔ 'mu, kɔ, 'ke 'le 'a 'dɪkɔɛ -hɛyri, kɔ, 'ke 'le 'a kayu gbo.» ⁵ 'Ke 'le -nɪv -hɛyri, -Yusu 'de 'klɛɛ lele 'ŋmilekadɛ =dɛ nu, 'bɛ 'de bɔ po 'hɔvnhrennyv gbi -ye dabɪ 'lu gbo, 'waa 'kɛɛ 'mu -wɛ a -tɪ. ⁶ ɛ saka -Yusu nɪ, -tɛ v nu, 'v 'dio =wɔv ye kuo.

-Tɛ -Yusu le la 'a -naagbopɪv -pu -tu 'o 'hɔn, 'ke bu nu la 'hɔn -hɔn, 'plu

bu gba la Nyɪsɪv a -tɪ 'dɪɛ klɛ

(Matie 10.5-15; Luku 9.1-6)

-Tɛ dɛ a -gbe, ɛ -hi, -ye -Yusu 'mu mu 'dɪɛ -nɪv, -ɛ -glaa 'le Nasaletɪ, ɔ nahuin Nyɪsɪv a -tɪ tɔɔ. ⁷ -Ye ɔ da 'a -naagbopɪv -pu -tu 'o 'hɔn -nɪv nɪ, -ɛ die nu, ɔ 'mu lɛ, 'ke bu nu 'hɔn -hɔn, bu na 'dɪɛ klɛ, 'ɔ -nyi -nɪv 'klɪ, 'ke bu bla 'kuo -hɔv lɛ, -ɔ nɪ 'o nahuin ke 'mu, ⁸ -ye ɔ nɔ: «'Bɪa 'baa 'dɪɛ klɛ na, a

ni gba 'le de =de, 'be 'de kotuu -do^a, mo, a ni gba 'le -we didide, ko blo, ko 'wliye, 9kee, ba gba 'sueii -do, ko wlawli -nu 'heen, aa pue.» 10-Ye ke co lele po: «Bia 'ba nyre 'le 'diwo =de 'mu, kayu -nu, -u ko gbo u di 'le 'a mu paa, 'ke ba ni 'le -nini, a 'mu 'le 'diwo a -gbe 'mu -hon. 11'Bia 'ba mu 'le 'diwo -ye 'mu, 'bia 'bu 'de 'a mu kwa 'ble, ko, 'bu 'nini po 'a ni win nua ye gbo, -ye ba -hon 'le 'diwo a -gbe 'mu. 'Baa mu, -ye ba bubla 'a ni bui, -e die nu, 'pupu 'mu 'o 'a ni bui 'huin 'mu le -hon, a 'mue nahuin taw, -e mo, Nyisua a yru 'bu ye -nu, -ye nu-u ni, -u nue 'waa diwonu -won.» 12-Te co -wo 'klee 'waa tiile -won, -ye 'a -naagbopu bi 'klee kle 'die, 'u nyi nahuin yre =tu, u ko: «Ba hie 'o 'a ni de 'kuku gbo, ba -nyi 'a ni 'klo 'bii Nyisua!» 13'bu 'kuo -huin le bla, -co ni 'o nahuin ke 'mu, ko, 'bu 'huinhrennyu 'ploplo 'nyra 'lu le po, 'u -wo 'waa 'kuei.

-Te Saan Batisti nu la 'kukue

(Matie 14.1-12; Luku 9.7-9)

14'Ti a -gbe 'yri, Galilebugba a 'kun, -co ko 'du mo Helodi, co 'won -Yusu a 'du ni, -e nue, 'a 'hmileka-topli -nu, co nu a -ti, 'a 'du 'u 'see gbo, 'ke 'le 'blugba 'bii -nu 'mu. Ke nahuin -yee po: «Saan Batisti, -co o nahuin 'nie 'lu le po, co-co ni. -Te co 'ku la, co 'hri lele 'klo. Ne- nue, 'co ko 'kli, 'ke bo nu 'hmileka-topli -gbo, -i ko 'du -aa 'won.» 15-Ye ke =u -yee -we po: «Eli, -co mo la Nyisua a winwlon-henyu, co-co ni, co- 'hri 'klo.» Ke =u -yee lele po: «Nyisua a winwlon-henyu -yee ni. -Te 'a winwlon-henyu ni la 'mu, ti -hi la a ti 'yri, ke'e ni, co ni 'mu.» 16'Helodi -me -ye, -te co 'win, -ye co no: «Saan Batisti ni, -co ko 'lu 'n le o nahuin bu 'be o 'o, co-co ni, -co 'hri lele 'klo.»

17-19'E mo -tee, de -nu, Helodi nu la Saan 'mu, 'plu co 'mu la 'ku, e ne -gbo: Helodi, 'a -diayu nyibeyu Filipu, co- ko la nyrugba. 'A 'du mo la Helodiadi. Helodiadi a -gbe, co- Helodi -ha la Filipu kwa, 'co ku la. -Te Saan 'win la, -ye co no: «E 'de 'o le mo, 'ke -na -diayu Filipu -gbo, -co 'kie nie 'klo, -bo di -co 'a nyrugba kwa -ha, -bo dio ko.» -Te Saan =tu -ti a -gbe, ne- nue, Helodiadi a -gbe 'co =tutuo Helodi, 'ke bo le 'a 'soyuo, bu kli Saan, bu mu, 'plu bu puo =ji 'mu. -Te u puo 'klee =ji 'mu, -ye Helodiadi, co nye le 'ni =mo, 'ke bu 'lo. Kee, co 'die 'le -we, 20-e nue, Helodi, co Saan 'ni pi, ko, 'co nyo -we 'o =tuu. Co yie ni, -e mo, 'a 'klo 'sii 'o ye, 'plu 'co mo Nyisua a nahuon. Ne- nue, 'co nyo 'yie =tu. 'E ni ti, co ko -co 'heen, 'buu toto po, -ye Saan a totowin, u Helodi 'mu -ha 'ku 'do, kee -ye co nue 'mu ni, 'ke bo 'won 'a win.

21-Nyrwaw =de 'mu 'klee, -ye 'a nyrugba Helodiadi, co 'ye la 'hru, 'ke bo nue, bu 'la Saan. -Nyrwaw a -gbe, co- mo la -nyrwaw =nu -ko 'mu, u ko la 'o Helodi a le'mimre. -Nyrwaw a -gbe a -ti, 'co da la nahuin, 'ke u 'mu la le 'mre, ko, u 'mu la de di. Nahuin =nu, co da la, nu- mo la 'a 'blugba, -co mo Galilebugba a ye'munaanyu, u ko 'soyuo a nyigblaki, ko 'blugba a

^a 6.8 -Yusu a ti 'yri, nahuin la naa kotio. De a -gbe, 'waa 'bride'e la'a ni.

nyigblakɩ -ye 'hɛɛn. ²²'Ke v nɩ 'klɛɛ 'o gbo, -ye Helɔdiadi a 'yu nyrɔyu, nɔ-
pa 'le -nɔ -hɛyri, 'ɔ -tɔa -wla a yiyie gbo. 'A yiyie a -gbɛ, ɛ klu Helɔdi ke
'dɔ, ɔ kɔ nahuin -nɔ, ɔ da wɛn lɛ'mimre ke 'hɛɛn. -Ye kɛ ɔ nyo 'klɛɛ ye po:
«-Hɔa 'ɛ nɩ dɛ, -na =wɩɔ nɩɛ 'mɩ. 'N die -mɩ 'nɩ -nyi.» ²³-Ye kɛ ɔ lele po:
«'N 'sɩɔ nɩ, 'ɛ nɩ dɛ, -n di -hɔa, 'n die -mɩ 'nɩ -nyi, =betɩ bɛ 'ya 'na 'blugba a
-tɩɔ 'mɩ.» ²⁴-Tɛ 'yunyrɔyu -nɔ, ɔ 'wɩn, -ye ɔ 'hri nɩ, 'ɔ mu 'a 'dii wɩn -gba
wɩn, ɔ nɔ: «'Na 'dii, dɛ tio- -bo -hɔa 'le?» -Ye 'a 'dii nɔ: «Dɛ -bo -hɔa, nɛ- mɩ
Saan Batist a 'kukɩɛ. Bu 'bɛ 'o 'a 'lu, bu yɩ 'le, -a 'mue 'ye, -ɛ mɔ, ɔ 'kɩ nɩ.»
²⁵'Plu 'a 'dii 'mɩ mu -yrɛ, -ye 'yunyrɔyu a -gbɛ, ɔ 'kɩka nɩ, 'ɔ pa lele, 'ɔ mu
'o 'kɩn ye, ɔ nɔ: «Dɛ 'nɩ -mɩ -hɔa, nɛ- mɩ Saan Batist a 'kukɩɛ. 'Bɛ 'o 'a 'lu,
-bo pu 'le huo wɩn, -bo yɩ 'mɩ ye, -tɛ ti nɩ lɛ 'mɩ -gbo.» ²⁶-Tɛ 'kɩn 'wɩn,
-ye 'a =wɩɔ 'mɩɛ gbo. Kɛɛ, -tɛ ɔ 'sɩɛ wɛn ke, 'ke 'o nahuin -nɔ ye, ɔ da wɛn
lɛ'mimre ke, nɛ- nɩ, 'ɔ 'die -hɔa, 'ke bɔ blɛ ke. ²⁷Tii -do a ti 'yri, 'ɔ le 'a
'sɔyɔutayɩ -ye, 'ke bɔ mu 'le =jɩkayɩ gbo, bɔ 'bɛ 'o Saan Batist a 'lu, bɔ yɩ
'le, 'sɔyɔutayɩ a -gbɛ 'ɔ mu 'le =jɩkayɩ gbo, 'ɔ 'bɛ 'o Saan a 'lu, ²⁸'ɔ pu 'le
huo wɩn gbo, 'ɔ yɩ 'le, 'ɔ -nyu 'yu nyrɔyu a -gbɛ, 'yu nyrɔyu -mɛ -ye 'ɔ gbo
'a 'dii ye. ²⁹-Tɛ Saan a -naagbɔpɩ 'wɩn 'a 'kukɩ-tɩ, -ye v di la 'le =le, 'v gba
la 'a 'kukukɩ, 'v -hɩɔ la 'o.

-Tɛ -Yusu wloo la 'fɩɔɔ, 'ke 'o nahuin a 'milowɩ -hun ye,
'v dio la, 'v =mra la

(Matie 14.13-21; Luku 9.10-17; Saan 6.1-14)

³⁰-Tɛ -Yusu le o 'a -wɩnnaanyɩ, 'ke bu na o 'diɛ klɛ, bu -tɩ o Nyɩsɩa a
-tɩ, -ye 'a -wɩnnaanyɩ a -gbɛ, v -hɩan -wɩn, 'v 'kukue lɛ, 'ke 'o -nɔ 'hɩn
'mɩ. -Tɔplɩ 'bii -nɩ, v nɩ, kɔ, -tɩ 'bii -nɩ, v tɔɔ nahuin, nɩ- vɩ 'klɛɛ -Yusu
-wɩn yɛ na. ³¹-Ye nahuin 'plɔplɔ nyu la 'o 'hɩn 'mɩ lɛ mu, v 'mɩ toto po,
'plu 'v nyu 'o 'hɩn 'mɩ -hɩn. Nɛ- nɩ, -Yusu kɔ 'a -naagbɔpɩ 'hɛɛn 'v 'nɩnɩ
kɔ ti, 'ke bu di dɛ. Nɛ- kɔ -tɩ, -Yusu 'ɔ le 'a -naagbɔpɩ, ɔ nɔ: «Ba di 'le, -ba
mu 'le -tɛgbɩ, 'dɩ bii 'le ye, -ɛ die nɩ, a 'mɩ 'le 'hɩn lɛ -ha dɛ gbi!» ³²-Ye v
bi 'le wɩn 'blagbe, 'v mu 'le -tɛgbɩ, 'dɩ bii 'le ye, ³³nahuin 'plɔplɔ 'v 'yu, -tɛ
vɩ mu, 'v yruu, 'diɛ pepe 'bii a nahuin 'v 'bɛ -wɩɩ, 'v 'yraa 'yru nɩa 'mɩ lɛ,
'v 'bɩ ye 'mɩ, 'ke 'le -tɛgbɩ -nɩ, v di 'o kwɛɛ.

³⁴-Tɛ -Yusu 'hri 'le 'blagbe wɩn, -ye ɔ 'ye nahuin 'plɔplɔ -nɩ nɩ, -v di 'le, -ye
'waa wɩɩ nyo nɩ, -ɛ nɩ, v 'we -nɩ blablɔ ye, -ɔ 'de kukɩnɩ kɔ, 'ɔ bi 'o, 'ɔ -tɩa
'waa -tɔplɩ 'plɔplɔ a tɔɔlɛ gbo. ³⁵-Tɛ tɔɔ -wɩn, -ye -naagbɔpɩ 'yɩya 'o -Yusu 'mɩ
gbo 'hɩn, 'v lo, v nɔ: «-Tɛgbɩ -gbo, -a nɩ nɔ, 'dɩ bii nɔ ye, didide 'de nɩ nɩ, 'plu,
'tɔɔ 'nɩ -wɩn. ³⁶'A -tɩ, le nahuin -gbo, bu mu 'le -gligbi kɔ 'diɛ -nɩ 'mɩ, -tɩ =glaa
'le -a mɩ, bu mu 'waa dɩnɩ a didide lɛ -mɩ, v 'mue -tɩ!» ³⁷-Ye -Yusu nɔ: «'A nɩ
-gbɛ, ba -nyu didide!» -Ye v nɔ: «Dɛ tio- -a di gba, 'plu -a 'mɩ 'waa didide -tɩ
'le? 'Be -ye, ɛ mɩ 'wɩblɔɩ nɩ, -a di gba, 'plu -a 'mɩ 'waa didide 'ye.» ³⁸-Ye ɔ nɔ:
«'Flɔɔkuii -tie a kɔ 'le? Ba mu 'le 'a nɩ blɔ wɩn lɛ ta!» -Tɛ v ta 'le lɛ, -ye v lo nɩ,
v nɔ: «-A kɔ 'flɔɔkuii -hun kɔ -hriin 'hɩn.» ³⁹Bu po 'klɛɛ lɛ, -ye -Yusu le -nɩ nɩ,

ɔ ɔ: «Ba le nahuin -nu, bu nu dui, bu ni gble, 'ke 'o -piti ke!» Yakɔ a -gbɛ gbo, -piti 'de wen a 'kueɛ, ⁴⁰u nu dui, 'u ni gble. Du -ye ni 'o, 'u -wɛ 'le nahuin a (100) -wlu -hun, du -ye ni 'o, 'u -wɛ 'le nahuin a (50) -wlu 'hɔn =tu 'o -pu. ⁴¹-Tɛ u ni 'klɛɛ gble, -ye -Yusu 'ba 'flɔɔkuii -hun a -gbɛ kɔ -hriin 'hɔn a -gbɛ 'mu ni, 'b 'ba 'lu ye 'mu, 'ɔ 'le yrayri le ta, 'ɔ -nye Nyɔsɔa 'wio, 'ke 'o dididɛ a -gbɛ a -ta 'mu, 'plu 'ɔ 'bɪ =tɔ le, 'ɔ -nyi 'a -naagbopu, -ɛ die nu, u 'muo nahuin 'bii a -gbɛ 'mu le woo, 'ɔ woo -wɛ -hriin 'hɔn a -gbɛ nahuin 'bii 'mu le. ⁴²U 'bii, u di dɛ -didi, 'u =mra. ⁴³-Tɛ u -wɔ dɛ le, -ye didi-tɔplɪ =nu, -ɪ hie gble, -naagbopu 'u 'kukui le, 'u 'yie 'le -tugbiwu -pu =tu 'o 'hɔn. ⁴⁴'Ke 'le nahuin =nu -heyri, -u di dɛ, nyibepu a 'milowu -hun ni la 'le.

-Tɛ -Yusuu la 'yru ke na, ɔ la 'le 'a -naagbopu ye mu
(Matie 14.22-33; Saan 6.15-21)

⁴⁵Dɛ a -gbɛ, -tɛ ɛ -hi, -ye tii -do a ti 'yri, -Yusu le 'a -naagbopu ni, 'ke bu 'ya 'le 'blagbe wɔn, bu =ta 'le 'yru a 'pia =nu ke, 'ke bu mue 'le 'dɔ =nu ye, -ɔ mɔ Bɛtɔsɔida, 'plu ɔ 'mu -wɔn kue. Ti a -gbɛ 'yri, 'ke ɔ di 'o nahuin wlu gba. ⁴⁶-Tɛ u -gbɛ 'klɛɛ le, -ye 'ke ɔ mu 'le dugba 'lu, 'ɔ mu 'le Nyɔsɔa -wɔn 'prɛɛ wɔn. ⁴⁷-Tɛ tɔ -wɔn, -ye 'ke 'blagbe ni 'o 'ni-heyri 'mu, -Yusuu -do, nɔ- ni 'le gbogbo ye. ⁴⁸-Ye ɔ 'ye ni, -ɛ mɔ, bibree =nu le 'ni pa, -ɛ nue, pepee =nu ye 'ni -wɔn. Ye-hɛhapɛ bɛ po wun a ti 'yri, -ye ɔ nyu 'o 'mu mu 'hɔn, 'ɔ 'nie ke na, 'ɔ nyu le -hi. ⁴⁹⁻⁵⁰-Tɛ u 'yo, ɔ 'nie ke na, -ye u dɔɔ 'ku, 'u 'ta 'mu gble, huannu a -ti, 'u -hɛ -cici wɔn. Tii -do a ti 'yri, -ye kɛ -Yusu nyu ye po: «Ba 'kee 'mugble'tuta. 'Mɔɔ ni. A ni pɪ 'le huannu!» ⁵¹'ɔ 'ya 'le =nu -wɔn, 'ke 'le 'blagbe wɔn. -Tɛ ɔ 'ya 'klɛɛ, -ye pepe -wan gbo ke. ɪ saka =nu ni 'dɔ, ⁵²-ɛ nue, -tɛ -Yusu wloo 'flɔɔ, u 'die wen a yree, -ɛ mɔ, -Yusu, nɔ- -wɛ 'le 'ɛ ni dɛ =dɛ. 'Waa =wɪ 'die 'le -wɛ bi yrii 'o dɛ le.

-Tɛ -Yusu -wɔ la nahuin a 'kuei, 'ke 'le Senesaletidɔ 'mu
(Matie 14.34-36)

⁵³-Tɛ -Yusu, ɔ kɔ 'a -naagbopu 'hɛɛn, u =ta 'yru, -ye u nyre 'le Senesaletidɔ 'mu ni, 'u =ti 'le 'blagbe wɔn, 'u muɛ gbo. ⁵⁴-Tɛ u =ti 'klɛɛ, -ye tii -do a ti 'yri, nahuin yrii -Yusu ni, ⁵⁵'u bi 'blugba 'bii =nu ke, 'u bla 'waa kɪklanyu, 'u pu -hanmakɪ wɔn le, 'u 'tati 'waa 'leleyiɔa, 'ke 'o -tɛgbi =nu, u ple, -Yusu ni 'o, ɔ 'mu 'waa 'kuei -wɔ a -ti. ⁵⁶'ɛ ni -tɛgbi, -Yusuu 'o muu, 'dɛ 'mu kɔ -gligbi ke, kɛ u nu, 'u kɪklanyu ti ke -wɔ, 'ke 'o 'dika, 'plu 'u nyo le 'batɪ, 'ke bɔ wɛɛn ke, bu 'tu 'a wlawɪ le, mɔ =betɪ bɛ 'ya 'a wlawɪ a bugbode 'mu. -Ye nahuin 'bii, -u 'tɔ le, 'waa 'kuei -wɛ ni.

-Yusu nɔ 'ni, nahuon, ɔ ni po 'le 'o -tɔnahuin a tetei Nyɔsɔa
a tetei =pɪ 'mu
(Matie 15.1-9)

7 ¹ɛ kɔ -nyɔwɔ =dɛ, Falisi=tumu a nahuin =dɛ, u kɔ Nyɔsɔa a teteitɔnyu =dɛ 'hɛɛn, nu- -hɔn 'le Jrusɛdɔ 'mu, 'u 'kukue le, 'ke 'o

-Yusu 'huɪn 'mu. ²'Ke v nɪ 'o, -ye v 'ye nɪ, -ε mɔ, -Yusu a -naagbopv -ye, 'bia 'bu 'mu de di, v 'nɪ yɾa -le kwa lɛ. ³'E mɔ -tɛɛ, Falisi=tumu a nahuin bi 'le ye, kɔ -Juukvɛ -ye 'hɛɛn, v 'o 'waa bunv a tetei 'o 'nɪ =tuu. E 'die 'le -wɛ, 'waa 'dianɔ bɔ 'de kwa lɛ yɾa -tɛɛ, 'plu bɔ di didide di. ⁴E 'die 'le -wɛ, 'waa 'dianɔ bɔ -hɔn 'le 'maɪ ye 'mu, bɔ 'de buɪ lɛ yɾa, 'plu bɔ di didide di, 'v 'o 'waa bunv a tetei 'plɔplɔ -ye 'o =tuu, v hie =nu lɛ: -tɛ v di nu, v 'mu 'nie'mv'naapɔhlɪ lɛ yɾa, kɔ 'mlaa-tɔplɪ, kɔ 'plɪyɪ 'hɛɛn. U nɔ 'nɪ, nɛ- nye nu, 'plu v 'mu 'o ye 'sii, 'ke 'o Nyɪsva ye. ⁵-Ye v -gba 'klɛɛ -Yusu wlɔn: «Dɛ tio-kɔ -tɪ -na -naagbopv 'v 'nɪnɪ =tuu 'o tetei =nu 'o, -a nɪ bunv tɔɔ -a mu? 'Bia 'bu 'mu de di, v 'nɪ yɾa -le kwa lɛ.» ⁶-Ye v =tu =wɔn, v nɔ: «Aa naa 'lii 'hɔn. Ti =de a ti 'yɾi la, winwlɔn-henyɔ Esai =tu la -tɪ a -tɛɛ, 'ke 'o 'a mu -gbo -wɔn. Dɛ, v 'cɾu la, 'ke 'le Nyɪsvacrɪnɛ 'kwli 'mu, nɛ- gbo:

Ke Nyɪsva po:

Dakv -gbo, v 'mu -nyi -tɪ a 'yi'buaale,

'ke 'o 'waa wuntɔ 'yɾi,

kɛɛ, 'waa =wɪ hɾɛn 'mu -wɔn.

⁷U nɔ 'nɪ, 'n kɔ -tɪ a 'yi'buaale,

kɛɛ, 'na -tɪ 'de 'le =nu =wɪ ke nɪ,

-ε nue, v tɔɔ -tɔnahuin a tetei,

'v nyi Nyɪsva a tetei daa.»

⁸Ke -Yusu nyu lele ye po: «A hie 'o Nyɪsva a tetei gbo, 'aa 'o -tɔnahuin a tetei 'o =tuu.» ⁹-Ye v 'prɛɛ 'le lele =nu -wɔn, v nɔ: «A nɔ 'nɪ, a kɔ =tɔ, 'a po Nyɪsva a tetei 'pia ke, 'aa 'a nɪ tetei naa. ¹⁰'E mɔ -tɛɛ, Nyɪsva a winwlɔn-henyɔ Moise =tui la nɪ, 'ke 'le Nyɪsva a tetei 'kwli 'mu, v nɔ: =Tuɔ 'o -n bu kɔ -n 'dii 'hɛɛn, 'ke 'le 'waa 'munvɛlɛ 'kwli 'mu! -E -ye nɔ 'nɪ: Nahuon 'bɔ =tu 'a bu kɔ 'a 'dii 'hɛɛn a -tɪ 'klɪn, v kɔ bu 'lɔ. ¹¹Kɛɛ, a -mɛ -ye, a nɔ 'nɪ: Nahuon, v -wɛ 'le bɔ le 'a bu kɔ 'a 'dii 'hɛɛn nɪ, -ε mɔ: 'N nɛ kɔkɔ-tɔplɪ a =tɔɔ -ye, 'n kɔ =bɔ -nyo wɛn 'a mu, 'ke 'o 'a nɪ 'mu-hɛɛlɛ a -ta 'mu, kɛɛ, 'n -hɪɔ nɪ, 'ke 'o Nyɪsva a -ta 'mu. ¹²-Ye a nɔ 'nɪ: Nahuon a -gbɛ 'bɔ =tu -tɪ a -gbɛ, 'ke 'o 'a bu kɔ 'a 'dii 'hɛɛn -wɔn, -ye nahuon a -gbɛ, v nɪ -hɪv 'le lele 'mu. E 'wɛ =nɔ ye, ɪ -ɲa nɪ, 'ke 'o nahuon a -gbɛ -wɔn. ¹³Ke'ɛ nɪ, aa nu, 'aa 'o 'a nɪ -gbɛgbɛ a tetei 'o =tuu, kɔ, 'aa Nyɪsva a -tɪ 'wla, kɔ, 'aa lele 'yilɛnyɾe-tɔplɪ -ye nu, -u Nyɪsva a tetei 'wla.»

-Yusu nɔ 'nɪ, dɛ -gbo, -ɛɛ 'le -tɔnahuon a =wɪ ke 'mu -hɔn, ε nɛ- nye nu,
 'vɔ -tɪ'wlanyɔ -hɛ, 'ke 'o Nyɪsva ye
 (Matie 15.10-20)

¹⁴-Ye -Yusu da lele nahuin -ye =nu nɪ, -v nɪ 'o -tuoo -do a -gbɛ ke. -Ye kɛ v nyu ye po: «A 'bii, ba po 'mu nva ye gbo, -tɪ, 'n di =tu, a 'mui 'mu lɛ yɾii -tɛɛ! ¹⁵E 'de didide -gbo, -ɛɛ 'le -tɔnahuon wlɔn naa, ε 'de =nɛ, ε 'nɪ nue =le, v 'nɪ sii -le 'o ye, 'ke 'o Nyɪsva ye. Kɛɛ, dɛ -gbo, -ɛɛ 'le -tɔnahuon a =wɪ ke 'mu -hɔn, ε nɛ- nye nu, v 'nɪnɪ 'sii 'o ye, 'ke 'o Nyɪsva ye. ¹⁶Ba 'nɛɛ 'o nva gbo -tɛɛ, nahuon

'bɔ kɔ -tɪwɔnnuɔ, ɔ 'mui 'mʊ lɛ yrii!» 17-Tɛ -Yusu -wɔ 'klɛɛ 'lɛ nahuin a -gbɛ a -wɔn'prɛɛlɛ -wɔn, -yɛ ɔ -hɔn 'o =nʊ 'mʊ 'huɪn, 'ɔ mu 'lɛ kayu gbo. -Tɛ ɔ nyre 'lɛ, -yɛ 'a -naagbopu -gbɔ wlɔn, 'ke 'o -talɔdʊ =nʊ, ɔ po wɛn, a -ta 'mʊ. 18 Kɛ ɔ nyu yɛ po: «Be 'a nɪ -gbɛ, a 'diɛ -wɛ 'lɛ -wɛ ba kɔ -tɪ a 'muleyriilɛ? =Be a 'nɪ yriɛ -lɛ 'mʊ lɛ, -ɛ mɔ, ɛ 'dɛ dididɛ -gbo, -ɛɛ 'lɛ nahuon wlɔn naa, ɛ 'dɛ =nɛ, ɛ 'nɪ nue -lɛ, ɔ 'nɪ 'sii -lɛ 'o yɛ, 'ke 'o Nyɪsua yɛ? 19 -ɛ nue, dididɛ 'nɪ mu -lɛ 'lɛ nahuon a =wɔ ke. Kɛɛ, 'ke ɛɛ 'lɛ =nɔ 'kwli 'mʊ mu, 'ke ɛɛ 'lɛ naa, 'ɛɛ 'lɛ -patu 'mʊ bi.» 'Ke 'lɛ wintɛ a -gbɛ 'kwli 'mʊ, -Yusu nyu 'nɪ lɛ, -ɛ mɔ, ɛ 'nɪ dididɛ nu -tɛɛ, 'ke -tɔnahuon bɔ diɛ, -ɛ nue, ɛ 'dɛ =nɛ, ɛ 'nɪ nue -lɛ, ɔ 'nɪ 'sii -lɛ 'o yɛ, 'ke 'o Nyɪsua yɛ. 20 Kɛ ɔ nyu lele yɛ po: «Dɛ -gbo, -ɛɛ 'lɛ nahuon a =wɔ ke 'mʊ -hɔn, ɛ nɛ-nye nu, 'ɔ 'nɪnɪ 'sii 'o yɛ, 'ke 'o Nyɪsua yɛ, 21 -ɛ nue, 'ke 'lɛ -tɔnahuon a =wɔ ke, 'ke 'lu a lɛ-hielɛ 'klaan 'lɛ 'mʊ -hɔn, ɛ nye nu, 'ɔ ɔ -tɔplɪ -huɪn nu: 'ɔ ɔ 'lalu nu, 'ɔ ɔ 'yri, 'ɔ ɔ nahuin 'la, 22 'ɔ ɔ -wlawli nu, 'a 'bie a kɔkɔ-tɔplɪ, nɪ- ɔ ɔ -hɔn bɔ kɔ -wɛ, 'ɔ ɔ 'crɛ nu, 'ɔ ɔ 'a 'bie gblagblɔ lɛ nu, 'ɔ 'dɛ -tɔ kɔ, 'ɔ kɔ ca, 'ɔ ɔ nahuin a 'dɔ 'yɪ lɛ nyre, 'ɔ ɔ 'lɛ 'a dɔnʊ 'yaa, 'ɔ 'nɪnɪ -hie 'lu lɛ. 23 'Yilɛnyre-tɔplɪ 'bii a -gbɛ, 'ke u 'lɛ nahuon a =wɔ ke 'mʊ -hɔn. l nɪ- nye nu, 'ɔ 'nɪnɪ 'sii 'o yɛ, 'ke 'o Nyɪsua yɛ.» Kɛ -Yusu po 'a -naagbopu yɛ.

Nyrugba =dɛ, ɔ 'dɛ -Juukvɛyrɔwɔlɔ, ɔ kuo -Yusu yɛ =wɔ 'dɔ
(Matie 15.21-28)

24 -Tɛ dɛ a -gbɛ, ɛ -hi, -yɛ -Yusu -hɔn 'lɛ -Juukvɛ a 'blɔgba 'mʊ nɪ, 'ɔ mu 'lɛ pupɔblɔgba -yɛ 'mʊ. 'Ke 'lɛ 'blɔgba a -gbɛ 'mʊ, 'ke 'dɔɔ =nʊ, ɔ kɔ 'dʊ mɔ Tɪlɪ, ɔ nɪ 'lɛ. -Tɛ ɔ nyre 'lɛ Tɪlɪ a -gbɛ 'mʊ, -yɛ 'ke ɔ pa 'lɛ nahuon =dɛ a -tɛ, 'ɔ ɔ lɛ -huhli, -ɛ nue, ɔ 'diɛ -hɔn, 'ke nahuon =dɛ bɔ yroo. Kɛɛ, nahuin yroo nɪ. 25-26 -Yɛ 'klɛɛ, 'ke 'lɛ nahuin a -gbɛ -heyri, 'ke nyrugba =dɛ nɪ 'lɛ. Nyrugba a -gbɛ, ɔ 'dɛ -Juukvɛyrɔwɔlɔ. 'Ke ɔ kɔ 'lɛ Fenisi, 'ke 'lɛ Silibɔlɔgba 'mʊ. (-Juukvɛ -mɛ -yɛ, nahuin, -v 'dɛ -Juukvɛ, nʊ- vɔ -gbo daa.) Nyrugba a -gbɛ, nɔ- kɔ 'yɪ nyrɔyɪ 'ku -huan nɪ 'o ke 'mʊ. -Tɛ nyrugba a -gbɛ, ɔ 'wɔn 'klɛɛ -Yusu a 'dʊ, -yɛ 'ke ɔ mu 'lɛ =nɔ -wɔn, 'ɔ bɔ kwli yɛ gbo, ɔ nɔ: «Nu -mʊ lɛ 'nɪ 'batɪ, bla 'ku -huan =nʊ lɛ, -v nɪ 'o 'na 'yɪ ke 'mʊ.» 27 -Yɛ -Yusu nyo 'klɛɛ -wɔn 'nɪ -tɔ, ɔ nɔ: «=Bo pue dɛ yɛ: -N kɔ -bɔ -ha 'yuo-plɪ mɛ lɛ, bʊ =mra, 'plɔdɔ. ɛ 'dɛ 'o lɛ nɔ, 'yuo-plɪ, -v mɔ -Juukvɛ, bʊ nɪ 'lɛ dɛ a didie kwa 'mʊ, 'plɔ nahuon =dɛ bɔ -ha 'o =nʊ 'waa dididɛ yɛ 'mʊ, 'plɔ bɔ 'wɛ 'o -gbo yɛ gbo.» 28 -Yɛ nyrugba a -gbɛ, ɔ =tuo -wɔn, ɔ nɔ: «Tɔnɔyɔ o, ɛ mɔ -tɛɛ. Kɛɛ 'klɛɛ, 'yuo-plɪ 'bʊ dɛ di, -tɔplɪ nyu kwa lɛ ble, -gbo 'ɔ nyi lɛ 'tɛ.» 29 -Yɛ -Yusu nɔ: «-Tɛ -n -tɔ 'mʊ -wɔn, 'ke 'lɛ -hapuwintɛ 'kwli 'mʊ, nɛ-nue, 'nɪ nue, 'ku -huan 'v -hɔn 'o -na 'yɪ nyrɔyɪ =nʊ ke 'mʊ. 'A -tɪ, -n -wɛ 'lɛ -bɔ mu 'lɛ kayu gbo nɪ.» 30 -Tɛ nyrugba a -gbɛ, ɔ nyre 'lɛ kayu gbo, ɛ mɔ -tɛɛ, 'ke ɔ yɛ 'o 'a 'yɪ gbo, 'ɔ pɛ gbo, gbee. 'Ku -huan -hɔn 'o =nɔ ke 'mʊ nɪ.

-Tɛ -Yusu -wɔ la nahuon =nʊ a 'kvɛ, ɔ 'ke, 'plɔ -ɔ 'dɛ 'prɛɛlɛ yɪ

31 'Plɔ dɛ a -gbɛ, ɛ 'mʊ mu -hi, -yɛ -Yusu -hɔn 'lɛ Tɪlɪdɔ 'mʊ nɪ, 'ɔ 'bɛ Sɪdɔdɔ =tɔ, kɔ, 'ɔ naa -wɛ 'lɛ Dekapɔblɔgba 'mʊ, 'plɔ, 'ɔ nyre 'lɛ

Galileblogba a 'yru nua 'mu. ³²Bɔ nyre 'klɛɛ, -ye v ya 'o -nɔ ye nahuon -de, -ɔ 'ke, 'plu -ɔ 'de 'prele yi. -Ye v -Yusu le 'nɪ 'batɪ, 'ke bɔ puo dabu 'lu gbo, ɔ 'mue nu, 'a 'kɔɛ 'mu -wɛ, ³³-Yusu 'ɔ -hɪɔ 'le nahuin -heyri, 'v bii ye, 'plu 'ɔ 'nyɔɔ 'le -jio nu 'mu le, 'plu 'ɔ po 'a -jio hɔn le, 'ɔ puo 'o nahuon a -gbɛ a mɛ ke gbo, ³⁴'plu 'ɔ 'wla 'yii wla, ɔɔ 'le yakɔ 'mu le ta, 'ɔ 'wla -hunhlun gbo, 'ɔ le nahuon a -gbɛ, ɔ nɔ: «Ɛfata!» -ɛ -hen 'nyre: «Bɪ kle ye.» ³⁵Tii -do a ti 'yri, -ye 'a nu kle yre, 'ɔ -tua -tɪ a 'wunwɔn gbo -tɛɛ, kɔ, 'a mɛ ɛ -wɛɛ -wɛ gbo, 'ɔ -tua -wɛ 'puprɛ gbo -tɛɛ. ³⁶-Ye -Yusu tii nahuin -nu nɪ, -v -gbee 'o, 'ke -tɔplɪ 'bii a -gbɛ, -ɪ mue 'lu -wɔn, v nɪ nɪ 'le nahuon -de -wɔn le. Kɛɛ, -tɛ ɔɔ nu, 'ɔ nyu le, kɛ v 'a -wɔnlɛnɪna nu. ³⁷-Ye nahuin saka nɪ 'dɔ, 'v le po: «Tɔplɪ 'bii, ɔɔ nu, ɪ nɔ le 'yi 'dɔ. Ba 'ye kɛ, ɔ nye -wɛ 'nɪ nu, 'kikenyu 'v -tɪ 'wɔn, kɔ nahuin, -v 'de 'prele yi, 'v -wɛ 'pre -tɛɛ.»

**-Tɛ -Yusu wloo la 'flɔɔkuii 'nɪpata, nahuin a 'milowu -hen,
'v dio la, 'v -mra la
(Matie 15.32-39)**

8 ¹Ti -nu 'yri, nahuin 'plɔplɔ -ye, nu- di 'le, 'v -gbee 'o -Yusu 'hɔn 'mu, v 'mu 'a tɔɔwin 'wɔn. U 'de didide kɔ. -Ye ɔ da 'a -naagbopu nɪ, ɔ nɔ: ²«Nahuin -gbo, 'waa wɔlɪ-ɪ 'mu nu, -ɛ nue, -tɛ v bi o mɔ 'mu 'hɔn 'mu, 'a -nyɔɔwɔ a ta a nɔnɔ nɪ gbo, 'plu v 'de didide kɔ. ³Bu 'de dɛ di, 'nɪ plɛ, bu mu 'le 'waa 'diɛ klɛ, -ye kanv a -tɪ 'waa 'kli di 'le 'nɪ -wɛ 'hru wɔn, -ɛ nue, -v -ye, -tɛgbi v -hɔn 'le 'mu, 'dɔ hren 'le -le.» ⁴-Ye 'a -naagbopu -tuo -wɔn, v nɔ: «-Be' -a di 'klɛɛ nu 'le, 'plu -a 'mu -nu didide -nyi, -ɛ di -nu -mraa. -Tɛgbi -gbo, -a nɪ mɔ, 'dɔ bii nɔ ye.» ⁵-Ye -Yusu -gbu wɔn, ɔ nɔ: «'Flɔɔkuii -tie nɪ 'o 'a mu -wɔn 'le?» -Ye v nɔ: «ɪ 'nɪpata.» ⁶-Ye ɔ le nahuin -nu nɪ, -v nɪ 'o -nɔ 'hɔn 'mu, 'ke bu waa gblɛ, 'ɔ 'ba 'flɔɔkuii 'nɪpata a -gbɛ 'mu, 'ɔ -nyi Nyɪsua 'wio, 'ɔ 'bɪ -tɪɔ le, 'ɔ -nyi 'a -naagbopu, 'ke bu wii nahuin 'mu le, 'v wi. ⁷U -do a -gbɛ lele, v kɔ -wɛ -hrin.yɔ gbi, -Yusu 'ɔ -nyi lele Nyɪsua 'wio, 'ɔ le lele 'a -naagbopu, 'ke bu woo nahuin 'mu le, 'v wo. ⁸-Ye nahuin 'bii, v di dɛ -tɛɛ, 'v -mra. -Tɛ v -mra, 'flɔɔ, -ɔ hie gblɛ, -tɛ -naagbopu 'kukuo le, v 'yie 'le -tugbi gblaku 'nɪpata. ⁹Nahuin, -v di dɛ, v -wɛ 'le -tɔnahuin a 'milowu -hen. -Tɛ ɛ -hi 'klɛɛ, -ye -Yusu tɔw gbo, 'ke bu mu 'le 'waa 'diɛ klɛ. ¹⁰U -mɛ -ye, ɔ kɔ 'a -naagbopu 'hɛɛn, v 'ya 'le 'blagbe wɔn, 'v mu 'le 'blugba-tɔ -ye 'mu. 'Blugba-tɔ a -gbɛ 'mu, 'ke 'dɔ -nu, -ɔ kɔ 'dɔ mɔ Damanuta, ɔ nɪ 'le.

**Falisi-tumu a nahuin, v -hva -Yusu bɔ nu la 'ɲmilekade
(Matie 16.1-4)**

¹¹-Tɛ dɛ a -gbɛ, ɛ -hi, -ye Falisi-tumu a nahuin nyre 'o =o, v kɔ -Yusu 'hɛɛn, 'v -tua 'puprɛ gbo, -ɛ die nu, v 'muo 'mu le -tɔ. Uv -hva bu 'ye, 'bia 'bɔ -wɛ 'le bɔ nu 'ɲmilekade, -ɛ nye -nu tɔɔ, -ɛ mɔ, Nyɪsua, nɔ- loo nɔ -tɔv ke. ¹²Bu po 'klɛɛ le, -ye ɔ 'wla gbo -hunhlun, ɔ nɔ: «Dɛ- nue 'klɛɛ, ti -gbo

'yri a nahuin 'vɔ lele 'ɣmɪlɛkade -hva, -ɛ die -nɔ tɔɔ, -ɛ mɔ, Nyɪsɔva, nɔ- lee nɔ 'mɔ -tɔtɔ ke. 'Nu 'a mɔ 'nɪ le -tɛɛ: -Tɛ a nɪ 'mɔ a nahuin, Nyɪsɔva 'deɛ bɔ wɛɛn ke, 'ke ba 'ye 'ɛ nɪ 'ɣmɪlɛkade =de.» ¹³Bɔ po 'klɛɛ lɛ, -ye ɔ -hɔn 'o -nɔ 'hɔn 'mɔ nɪ, ɔ kɔ 'a -naagbɔpu 'hɛɛn, 'v 'ya 'le 'blagbe wɔn, 'v mu 'le Galileblɔgba a 'yru a 'pɪa -nɔ ke.

Falisi-tumu a nahuin a 'flɔɔ a 'yaade, kɔ 'kun Helɔɔɔ a 'flɔɔ a 'yaade
(Matie 16.5-12)

¹⁴-Tɛ -Yusu a -naagbɔpu 'le 'blagbe wɔn 'ya, -ye ɪ -hri -nɔ -wɔn, 'ke bu gba dididɛ, 'bɛ 'de 'flɔɔkuoo -do, -ɔ nɪ 'le 'waa -tɔpɪ -heyri. ¹⁵-Ye -Yusu nyu 'nɪ tii, ɔ nɔ: «Falisi-tumu a nahuin, 'waa 'flɔɔ a 'yaade a -tɪ, kɔ 'kun Helɔɔɔ a 'flɔɔ a 'yaade a -tɪ, ba -tu 'a nɪ dɔnɔ 'yie!» ¹⁶-Naagbɔpu, 'v 'die yrii, -ɛ mɔ, 'yaade -nɔ, -ɛ kɔ -tɪ -Yusu -tu, ɛ mɔ dɛ a yepoodɛ'ɛ nɪ, -ɛ -hɛn 'nyre nahuin a -gbɛ a 'lu a lɛ-hiele 'klan. -Tɛ 'v 'die yrii, nɛ- nue, 'vɔ wɔn lɛ -gbɔgba, 'v nɔ: «Be -tɛ -a 'de 'le 'flɔɔ ya, nɛ- nue, 'ɔɔ lɛ 'pɔpɛ nu?» ¹⁷-Tɛ -nɔ, -naagbɔpu -tu, -Yusu 'wɔn nɪ, ɔ nɔ: «Dɛ- kɔ 'kla, ɔɔ 'a mɔ -wɪye 'ya 'le, -tɛ -a 'de kɛ dididɛ kɔ a -tɪ? A 'kɪɛ 'dee wɛn -tɪ a 'mɔlɛyriile a kɔɛ. 'A nɪ =wɪ 'gboklo 'mɔ nɪ. ¹⁸A kɔ 'yii, kɛɛ, a 'nɪ yrii -lɛ lɛ, 'a kɔ nɔ, kɛɛ, a 'nɪ yrii -lɛ -tɪ 'mɔ lɛ. 'Plu, -tu 'a mɔ -wɔn -hri. ¹⁹-Tɛ 'n wloo o 'flɔɔkuii -hun, 'ke -tɔnahuin a 'milowu -hun bu di dɛ a -ta 'mɔ, -tɛ 'v -wɔ o dɛ lɛ, 'flɔɔ -nɔ, -ɔ hie o gblɛ, -tɔgbu -tie a 'yie o 'le 'le?» -Ye 'v nɔ: «l -pu -tu 'o 'hɔn.» ²⁰-Ye ɔ nɔ lele: «Plu, -tɛ 'n wloo o 'flɔɔkuii 'nɪpata, 'ke -tɔnahuin a 'milowu -hɛn bu di dɛ a -ta 'mɔ, -tɛ 'v -wɔ o dɛ lɛ, 'flɔɔ -nɔ, -ɔ hie o gblɛ, -tɔgbu -tie a 'yie o 'le 'le?» -Ye 'v nɔ: «l 'nɪpata.» ²¹-Ye ɔ nɔ: «A 'kɪɛ 'dee wɛn -tɪ a 'mɔlɛyriile a kɔɛ.»

-Tɛ -Yusu -wɔ la 'yiisuanɔɔ -de a 'yii, 'ke 'le Betɪsaidadɔ 'mɔ

²²-Tɛ 'v nyre 'le Betɪsaidadɔ 'mɔ, -ye 'v ya -Yusu ye 'yiisuanɔɔ, 'v nyo lɛ 'batɪ, 'ke bɔ puo dabɪ 'lu gbo, 'a 'kɔɛ 'mɔ -wɛ, ²³'v 'ble 'yiisuanɔɔ a -gbɛ a dabɪ kwa, 'v -tɔɔ 'dɔ 'mɔ. -Tɛ ɔ -tɔɔ 'klɛɛ 'dɔ 'mɔ, -ye ɔ plɔɔ 'yi kle hɔn, 'v puo dabɪ 'lu gbo, 'v -gbɔ wɔn, ɔ nɔ: «Be -nɔ 'ye dɛ?» ²⁴-Ye 'yiisuanɔɔ a -gbɛ, ɔ -wɛɛ 'yii, ɔ nɔ: «Nu 'ye -tɔnahuin, kɛɛ, 'v 'we -nɔ ti ye, -tɪ na,» ²⁵-Yusu 'v gbo 'o lele dabɪ 'yi ke. -Tɛ ɔ -ha 'o 'a dabɪ, -ye 'ke nahuon a -gbɛ, ɔɔ 'le ye 'mɔ lɛ ta. 'A 'kɔɛ -wɛ nɪ. ɔɔ 'klɛɛ lɛ 'nɪ yrii -tɛɛ. ²⁶-Ye -Yusu nɔ: «Mu 'le -na 'dɔ 'mɔ, kɛɛ, -nɪ naa 'le 'le Betɪsaidadɔ 'mɔ.»

Pielɔ nɔ 'nɪ, -Yusu mɔ Waanɔɔ -nɔ, Nyɪsɔva po la lɛ, ɔ di la 'a daku ye ya
(Matie 16.13-20; Luku 9.18-21)

²⁷Dɛ a -gbɛ, -tɛ ɛ -hi, -ye -Yusu kɔ 'a -naagbɔpu 'hɛɛn, 'ke 'v 'le 'dɪɛ -nɔ 'mɔ mu, -ɛ 'mɔɛɛ 'blɔgba -nɔ ye, -ɔ kɔ 'dɔ mɔ Filipɔ a Sesale. 'U nɪ 'klɛɛ 'hru wɔn, -ye ɔ -gbɔ wɔn: «Nahuin nɔ dɛ-, nahuon a gblo tio- 'n 'ya 'klɛɛ 'mɔ 'le?» ²⁸-Ye 'v -tɔɔ -wɔn, 'v nɔ: «U -ye nɔ 'nɪ, -mɔ mɔ Saan Batist, -ɔɔ o

nahuin 'nie 'lu le po. =U -ye nɔ 'ni, -mɔ mɔ Nyɪsɪva a winwɔlɔn-hɛnyɔ Eli.
=U -ye nɔ 'ni, -mɔ mɔ Nyɪsɪva a winwɔlɔn-hɛnyɔ -yee ni, -ɔ 'ku la, ti -hi la
a ti 'yri, 'plu -ɔ 'hri lele 'klɔ.» ²⁹-Ye ɔ -gbɔ wɔlɔn, ɔ nɔ: «A -mɛ -ye, a nɔ 'ni,
nahuon a gblo tio- 'n 'ya 'klɛɛ 'mu 'le?» -Ye Piɛlɔ nɔ: «-Mɔ mɔ Waanyɔ -nɔ,
Nyɪsɪva po la le, ɔ di la 'le ya.» ³⁰-Ye -Yusu tiu ni -tɛɛ, ɔ nɔ: «A ni le 'le
nahuon -de, nahuon a gblo tio- 'n 'ya 'mu!»

-Tɛ -Yusu -tui la, -ɛ mɔ, ɔ di 'ni 'ku, 'plu ɔ 'mu 'klɔ 'hri
(Matie 16.21-28; Luku 9.22-27)

³¹-Ye -Yusu bi 'o =o, 'ɔɔ 'a -naagbopɔ le, 'ke 'o -tɔplɪ 'bii a -ta 'mu, -ɪ kɔ
-bɪ nue -nɔ, ɔ nɔ: «Mɔ -gbo, -ɔ mɔ -tunahuin 'bii a Nahuon, 'n kɔ -bo 'ye
-tado -sɔɛ 'dɔ. 'Blɔ a nahuin, kɔ Nyɪsɪva a -cɔhlɔnpinyɔ gblaku, ɔ kɔ Nyɪsɪva
a teteitɔɔnyɔ 'hɛɛn, ɔ kɔ bu yraa -tado 'mu, kɔ, ɔ 'mu 'mu 'la. 'Bia 'ni 'ku,
-nyrɔwɔ 'hɔn, -nyrɔwɔ a ta a nɔɔɔ 'mu, 'n kɔ -bo 'hri 'klɔ.» ³²-Ti 'bii -nɔ, ɔ
tɔɔ -nɔ, ɔ 'de -nɔ dɛ -de 'yi ke -hli. -Ye Piɛlɔ dɔɔ ye, 'ɔ nyo 'nyrɛ -hɛn, ɔ nɔ:
«-Ti -nɔ, -nu 'lu -wɔn le -hie, 'ni -hɔa -le, 'ke bi nue -mu.» ³³-Ye -Yusu -hian
-wɔn, 'ɔ ta 'le 'a -naagbopɔ -ye -nɔ -wɔn le, 'plu 'ɔ -hɛn Piɛlɔ 'nyrɛ, ɔ nɔ:
«Hren 'mu -wɔn, Satan! Dɛ -nɔ, -nu 'lu -wɔn le -hie, Nyɪsɪva a 'lu a le-hiele
'ni po -le le, kɛɛ, -tunahuin a 'lu a le-hiele'e ni.»

³⁴Bɔ po 'klɛɛ le, -ye ɔ da nahuin -nɔ ni, -v ni 'o, kɔ 'a -naagbopɔ 'hɛɛn,
ɔ nɔ: «Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ nye -hɔa, 'ke bɔ naa 'mu -wɔn, -ye ɔ ni kɔɛ 'le
'a -gbɛ a 'lu a le-hiele -wɔn, kɛɛ, -ti -nɔ, 'nu -nɔ ye -tu, bɔ -tui 'o, bɔ nui 'ɛ
ni ti, -betɪ nahuin bu plɛ, ɔ 'muo 'la, -tɛ ɔ nu, 'ɔ 'ya 'na nahuon 'mu a -ti.
³⁵Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ plɛ, ɔ 'ni -hɔa -le bɔ 'waan 'a dɔɔnɔ a -hɔnhlɔn, kɛ
nɔ -tutu ke, 'ke 'o 'na -ta 'mu, -ye nahuon a -gbɛ 'bia 'bɔ 'ku, ɔ di -hlɔn 'a
'klɔ yrayrɔ 'ni 'waan, 'ke 'le Nyɪsɪva ye. Kɛɛ, nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ wɛɛn ke,
'ke bɔ 'waan 'a dɔɔnɔ a -hɔnhlɔn, kɛ nɔ -tutu ke, -tɛ ɔ nɔɛ 'mu 'mu a -ti,
kɔ, Nyɪsɪva a -hapɔtitie a -ti, -ye nahuon a -gbɛ, 'bia 'bɔ 'ku, ɔ di -hlɔn kɔ
'klɔ yrayrɔ, -ɔ 'nini -wɛ 'le, 'ke 'le Nyɪsɪva ye. ³⁶Nahuon 'bɔ kɔ 'klɔ -gbo ke
a kukɔ-tɔplɪ a pɛpɛ 'bii, 'plu 'bɔ 'waan 'a dɔɔnɔ a 'klɔ yrayrɔ, 'ke 'le Nyɪsɪva
ye, -ye kukɔ-tɔplɪ a -gbɛ, ɪ 'ni pue -le 'o -nɔ dɛ ni. ³⁷Nahuon -de 'die 'le -wɛ,
bɔ po 'o dɛ -de 'klɔ yrayrɔ a -gbɛ -pɪ 'mu. ³⁸'Ke a ni 'le nahuin -gbo -heyri,
-v 'nini -tuu 'o Nyɪsɪva, -v plee 'le Nyɪsɪva ke. 'Bia 'baa -tɔv pɪ, 'ke 'o nahuin
a -gbɛ ye, 'ke -bo di 'a ni Kukɔnyɔ 'mu 'ya, kɔ, 'ke ba di 'o 'na win 'o -tuu,
-ye mɔ -gbo, -ɔ mɔ -tunahuin 'bii a Nahuon, ti -kɔ ti 'yri 'n di -hlɔn 'le di,
'ke 'le 'na Bu Nyɪsɪva a -ti a 'yi'buaale 'kwli 'mu, 'n kɔ 'a leleenɔ 'hɛɛn, ti a
-gbɛ 'yri, 'n di -wɛ pɪ -tɔv, 'ke 'o Nyɪsɪva ye, 'ke -bo -tui, -ɛ mɔ, 'a mu mɔ 'na
nahuin.»

9 ¹-Ye -Yusu nyu lele 'ni le, ɔ nɔ: «'Nu 'a mu 'ni le -tɛɛ, 'ke 'le 'a mu
-heyri, nahuin -ye ni 'le, ɔ 'mue -hlɔn 'ye, -tɛ Nyɪsɪva di nahuin a win
a kekɔɔle nu, 'ke 'le 'a 'klɪ 'kwli 'mu, 'plu ɛ 'mu -hlɔn nahuin a -gbɛ a 'kukɔɔ
ke ye.»

-Tɛ -naagbopu 'ye la -Yusu, 'ke 'le Nyɩsua a -tɩ a 'yi'buale 'kwli 'mu
(*Matie 17.1-13; Luku 9.28-36*)

²-Tɛ -nyrɔwu -huonnɔ -hi, -ye -Yusu gba Pielɩ kɔ Sakɩ kɔ Saan 'hɛɛn nɩ, 'v mu 'le dugba -pɛtu =de 'lu. U -do, 'ke v nɩ 'klɛɛ 'le, -ye -Yusu 'cɩcɩ nɩ, 'ke 'le -nu 'yi 'mu. ³'A 'huɩn'mulɛpue-tɔplɩ 'plɛ nɩ 'dɔ, 'plu 'u wɩn. -Tɛ ɩ nu 'puplɛ, ɔ =de 'de nɔ 'klɔ -gbo ke nɩ, -bɔ nu dɛ, -bɛ nu lɛ 'puplɛ. ⁴-Ye v 'ye Nyɩsua a winwɩɩn-henyu Eli, kɔ Moise, Nyɩsua -nye la 'a tetei. Nahuiin 'hɔn a -gbɛ, v 'ku la si la. Nu- 'hru 'o -Yusu 'huɩn 'mu, v kɔ -nɔ 'hɛɛn, 'v -tua toto a pupue gbo. ⁵-Ye kɛ Pielɩ, ɔɔ -Yusu ye po, ɔ nɔ: «Tɔɔnyɔ o, ɛ nu -tɛɛ, 'ke -ba nɩ nɔ -tɛgbɩ -gbo gbo, -ba po blɛɛ ta, -n nɛ blɔ, Eli a nɔnɔ, kɔ Moise a nɔnɔ.» ⁶Pielɩ =tu -tɩ a -gbɛ nɩ, -ɛ nue, ɔ kɔ 'a 'bienu 'hɛɛn, v 'ta 'mu gblɛ, 'plu -tɩ bɔ di =tu, ɔ 'di yi. ⁷-Ye tii -do a ti 'yri, -jɩugba =tu 'o -nu 'lu, ɔ -hli -nu. 'Ke 'le -jɩugba a -gbɛ 'kwli 'mu, 'ke Nyɩsua a wiin 'le 'mu -hɔn, 'u lɛ po: «Nahuon -gbo, nɔ- mɔ 'na 'munveyu. Nɔ- ba po nua ye gbo!» ⁸Tii -do a ti 'yri, bu ta 'o 'waa dɩɔnu 'huɩn 'mu lɛ, -ye v 'nɩ 'ye =le nahuon =de, 'bia 'bɛ 'de -Yusuu -do.

⁹Buu 'klɛɛ dugba =tɩ, -ye -Yusu tiu nɩ, ɔ nɔ: «Dɛ -gbo, a 'ye, a nɩ le 'le nahuon =de, ɛ 'mue gba -gbagba, 'mɔ -gbo, ɔ mɔ -tunahuin 'bii a Nahuon, 'mu 'ku, 'mu 'le 'kukunyɩ -heyri 'mu -hɔn, 'mu 'klɔ 'hru.» ¹⁰-Tɩ -nu, -Yusu =tu -nu ye, v =tui 'o =o. Kɛɛ, v wɩn lɛ 'nɩ -gbugba: «Bɔ 'ku, bɔ -hɔn 'le 'kukunyɩ -heyri 'mu, bɔ 'hru 'klɔ, dɛ tio- ɛ -hɛn 'nyrɛ 'le?» ¹¹-Ye -naagbopu nyo wɩn 'nɩ -gba, v nɔ: «Dɛ- nue, Nyɩsua a teteitɔnyɩ v lɛ po, Nyɩsua a winwɩɩn-henyɩ Eli, nɔ- kɔ -bɔ di 'le -tɩtɛ, 'plu Waanyɩ -nu, Nyɩsua po la lɛ, ɔ di la 'le ya, ɔ 'mu 'le di 'le?» ¹²⁻¹³-Ye ɔ nɔ: «'E mɔ -tɛɛ, Eli kɔ bɔ di 'le -tɩtɛ, ɔ 'mu Nyɩsua a dakɩ 'mu -hɛ, v 'mu 'waa 'klɔ -hlɛntie, v 'mu -wɔn -wɛ, 'plu Waanyɩ a -gbɛ, ɔ 'mu 'le di. 'Nu 'a mu 'nɩ le: Nahuon, ɔ 'wɛ -nɔ Eli ye, ɔ di 'le =le, 'plu 'yilɛnyredɛ -gbo, -tunahuin, v -hua bu nu -nɔ 'mu, 'v nue -nɔ 'mu, -tɛ v nu la 'a 'crule, 'ke 'le Nyɩsvacrune 'kwli 'mu, ti -hi la ti 'yri. U 'crule -wɛ nɩ, 'ke 'mɔ -gbo, ɔ mɔ -tunahuin 'bii a Nahuon, 'n kɔ -bɔ 'ye -sɩɛ 'dɔ, 'plu nahuin, v di -wɛ 'mu 'nɩ yraa. Dɛ ɛ -hɛn 'nyrɛ, =be a -hie -wɔn lɛ 'lu?»

-Tɛ -Yusu -wɔ la 'yu -nu a 'kɩɛ, 'ku -huan nɩ la 'o ke 'mu
(*Matie 17.14-21; Luku 9.37-43a*)

¹⁴-Tɛ v =tɩ 'klɛɛ dugba, -naagbopu =nu, -Yusu hie 'o gbo, 'plu ɔ 'mu 'o 'huɩn 'mu mu nyre, ɔ 'ye nahuin -huohui, 'v -glaa 'le =nu, kɔ teteitɔnyɩ 'hɛɛn. Teteitɔnyɩ a -gbɛ, nu-v gblɛ po, v kɔ -naagbopu a -gbɛ 'hɛɛn. ¹⁵-Tɛ nahuin 'ye 'klɛɛ -Yusu, -ɔɔ 'le di, -ye v saka nɩ, 'v muo ye 'mu 'bɛ wɔn, 'ke 'le cilɛgbakɔ 'kwli 'mu, v 'muo 'wio -nyi. ¹⁶-Tɛ -Yusu nyre 'o, -ye ɔ =gba 'a -naagbopu wɩn, ɔ ye 'o gbo, ɔ nɔ: «Dɛ- kɔ gblɛ aa po 'le, a kɔ teteitɔnyɩ 'hɛɛn?» ¹⁷'Ke 'le nahuin -huohui a -gbɛ -heyri, 'ke nahuon =de nɩ 'le. Nɔ- =tuo -wɔn, ɔ nɔ: «Tɔɔnyɩ, 'n ya nɔ -mu

-wɔn 'na 'yu, =mu 'a 'kue -wɔ, -ɛ nue, 'ku -huan nɪ 'o =nɔ ke 'mu. Nu- nye nu, 'ke ɔ 'de 'le 'pupre -wɛ. ¹⁸ Ɛ nɪ ti, 'ku -huan a -gbe 'bu 'hri 'blo, ɔ kɔ bu puo -hlɔn lɛ, 'plu 'yu a -gbe, huɔnpɾu 'vɔ =nɔ wien gbo nyra, kɔ, ɔɔ 'nyi di, kɔ, 'a 'huɔn 'i 'titio. 'N le -na -naagbopu nɪ, bu bla 'ku -huan a -gbe lɛ, kɛɛ, ɔ 'die 'le -wɛ.» ¹⁹ Ke -Yusuu 'klɛɛ 'a -naagbopu ye po, ɔ nɔ: «A mu mɔ nahuiin nɪ, -vɔ 'de Nyɪsua =wɔ ye kuo. Tii -tie 'n kɔ -bo -hi nɔ 'a mu -heyri, 'plu 'a 'mu Nyɪsua =wɔ ye kuo 'le? -Be 'n 'kie die -hlɔn 'a mu lɛ kikle? Ba ya 'mu 'yu a -gbe ye!» ²⁰ ɔ yɔ =nɔ ye. -Tɛ 'ku -huan 'ye -Yusu, -ye ɔ -tua 'yu a -gbe a gble-huhlilɛ gbo, 'ke 'le 'klɪ 'kwli 'mu, 'yu a -gbe ɔ bi -hlɔn, ɔ -tua -tutu a klɛ'brikeɛ gbo, huɔnpɾu 'vɔ nyra =nɔ wien gbo, ²¹ -Yusu ɔ =gba 'a bu wlɔn, ɔ nɔ: «Tii -tie ɛ nu 'o =nɔ 'huɔn 'mu 'le?» -Ye 'a bu nɔ: «Kue 'le 'a 'yu-nyre 'yie 'mu gbo'o nɪ. ²² Ɛ kɔ ti, 'ku -huan a -gbe 'vɔ nyo 'le 'tɔ po, kɔ 'nie -wɔn 'heɛn, 'ke ɔ 'muo 'la a -tɪ. 'Ye -a nɪ wɔli, -he -a mu 'mu, =nɪ -wɛ 'le.» ²³ -Ye -Yusu nɔ: «N nɔ 'nɪ: =Nɪ -wɛ 'le. 'Ɛ nɪ dɛ, ɛ -wɛ 'le =le, 'ke 'o nahuon =nu -wɔn, -ɔ kuo Nyɪsua =wɔ ye.» ²⁴ Tii -do a ti 'yri, -ye 'yu a -gbe a bu nɔ: «ɪn, 'n -hua =bo kuo =wɔ ye, kɛɛ, -he 'mu 'mu, 'ke =bo kuo =wɔ ye -tɛɛ.»

²⁵ -Ye -Yusu 'ye nɪ, -ɛ mɔ, nahuiin klɛ 'nɪ bii 'dɔ, ɔ 'prɛɛ 'le 'ku -huan a -gbe -wɔn, 'ke 'le win 'yakli 'kwli 'mu, ɔ nɔ: «Ku -huan, -mɔ =nu, -vɔ nye nu, 'yu -gbo ɔ 'ke, kɔ, ɔ 'nɪnɪ 'prɛ, 'nu -mu 'nɪ le, -hɔn 'o =nɔ ke 'mu, =nɪ bi 'le 'klɛɛ 'o lele =nɔ ke 'mu!» ²⁶ -Yusu bɔ po 'klɛɛ lɛ, -ye 'ku -huan -tua lɛ'gbugbole gbo, kɔ, ɔ nyo gble bubla 'dɔ. ɔ nɪ 'le 'a gblebublalɛ 'kwli 'mu, 'vɔ -hɔn 'o =nɔ ke 'mu. -Tɛ ɔ -hɔn 'o =nɔ ke 'mu, -ye 'yu a -gbe, ɔ pɛ gbo gbee, -ɛ 'we =nɔ ye, -tɛ bɔ 'nɪnɪ 'ku wen. Ne- nue, 'dai nahuin, -vɔ nɪ -tuo ke, 'vɔ lɛ po: «ɔ 'ku nɪ.» ²⁷ Kɛɛ -ye -Yusu klɪ 'a dabu gbo, ɔ 'bɔ ye 'mu, 'yu a -gbe ɔ nyra gbo. -Ye nahuin pui -tɛɛ, -ɛ mɔ, -Yusu -wɔ 'a 'kue nɪ.

²⁸ -Tɛ dɛ a -gbe, ɛ -hi, -ye -Yusu kɔ 'a -naagbopu 'heɛn, ɔ mu 'le gbo kayu. -Tɛ ɔ -do, ɔ nɪ 'klɛɛ 'o, -ye 'a -naagbopu =gbo wlɔn: «Dɛ- nue 'klɛɛ, =a 'die wen 'le -wɛ, 'ke -ba bla 'ku -huan =nu lɛ 'le?» ²⁹ -Ye -Yusu =tu -wɔn, ɔ nɔ: «Bia 'baa Nyɪsua daa -do, 'plu 'a 'mu 'le -wɛ ba bla 'kuo-huɔndu a -gbe lɛ.»

-Yusu nyi la lele 'nɪ =tu, -ɛ mɔ, ɔ di 'nɪ 'ku, 'plu ɔ 'mu 'klɔ 'hri
(Matie 17.22-23; Luku 9.43b-45)

³⁰ Plu dɛ a -gbe, ɛ 'mu mu -hi, -ye -Yusu kɔ 'a -naagbopu 'heɛn, ɔ -hɔn 'o -tɛgbi a -gbe 'mu nɪ, 'vɔ mu, 'vɔ 'be Galileblugba =tɔ. ɔ 'die -hua, nahuin =de bu 'yo, ³¹ -ɛ die nu, ɔ 'mu ti kɔ, 'ke bɔ tɔɔ 'a -naagbopu. -Ye kɛ ɔ nyu ye po: «Mɔ -gbo, -ɔ mɔ -tɔnahuin 'bii a Nahuon, ɔ kɔ bu po 'mu nahuin kwa, ɔ 'mu 'mu 'la. Kɛɛ, 'bia 'nɪ 'ku, -nyrɔwu 'hɔn 'bɪ -hi, ta a nɔnɔ 'mu, 'n kɔ -bo -hɔn 'le 'kukunyu -heyri 'mu, 'mu 'klɔ 'hri.» ³² -Tɪ =nu, -Yusu =tu, 'a -naagbopu 'nɪ yrii -le 'mu lɛ. Kɛɛ, ɔ pɪ huannu, 'ke bu =gbo wlɔn, dɛ tio- ɛ =hen 'nyre.

Nahuon tio- nɪ 'o 'a 'be 'lu ye 'le?
(Matie 18.1-5; Luku 9.46-48)

³³ -Tɛ dɛ a -gbe, ɛ -hi, -ye ɔ nyre 'le Kapenaɔɔɔɔ 'mu nɪ, 'vɔ mu 'le kayu gbo. -Tɛ ɔ nyre 'klɛɛ 'le kayu gbo, -ye ɔɔ 'a -naagbopu wlɔn 'nɪ =gba, ɔ nɔ:

«-Tɪ tio- aa wen -tu 'le, 'ke 'le 'hru wɔn?» ³⁴ Kɛɛ, ʋ bii, ʋ nu -brii, -tʋ a -tɪ, -ɛ nue, 'ke 'le 'hru wɔn, ʋ nyi wen 'mu le 'ni pupo, 'ke 'le -nu -hɛyri, nahuon tio- -bɔ ni 'o 'a 'be 'lu ye. ³⁵ -Ye -Yusu ni gbo, 'ɔ da 'a -naagbopɔɔ -pu -tu 'o 'hɔn, ɔ nɔ: «Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔɔ -hua bɔ ni 'o 'a 'bie 'lu ye, bɔ -tɔ 'le 'a dɔnɔ, ɔ 'mu 'a 'bie a -gbɛ a 'mu-hɛnyɔ -hɛ.» ³⁶ -Ye ɔ da 'le gbo 'yu gbi, 'ɔ -tuo 'o -nu ye gbo, 'ɔ 'blo kwa, 'ɔ -jro dabu 'lu gbo, ɔ nɔ: ³⁷ «ɛ ni nahuon 'bɔ ni 'o, -tɛ 'yu gbi -gbo, ɔ ni 'mu, 'bɔ 'ble 'a nahuon kwa, 'ke 'o 'na 'dʋ a -ta 'mu, -ye 'na -gbɛɛ ni, ɔ 'ble kwa, kɔ, nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ 'ble 'mu kwa, ɛ 'de 'n -do, ɔ 'de 'mu kwa 'ble, kɛɛ, ɔ 'ble -wɛ kwa Nyɪsʋa, -ɔ lee nɔ 'mu -tʋ ke.»

**Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ 'nɪni -wɔn -a mu ye, -ye ɛ -hen 'nyre,
ɔ kɔ -a mu 'hɛɛn pɛ
(Luku 9.49-50)**

³⁸ -Ye Saan, -ɔ mɔ -Yusu a -naagbopɔɔ -ye, ɔ nɔ: «Tɔɔnyɔ, -a 'ye nahuon -de, 'bɔ 'kuo -hʋin le bla, 'ke 'le -na 'dʋ 'kwli 'mu. -A -mɛ -ye, -a lo ni, 'ke bɔ 'kee 'a nunue, -ɛ nue, ɔ 'ni naa -le -a mu -wɔn.» ³⁹ -Ye -Yusu nɔ: «A ni lo 'le bɔ 'kee, -ɛ nue, ɛ 'die 'le -wɛ nahuon -de bɔ gba 'na 'dʋ, bɔ nu 'ɲmilekadɛ, 'plu bɔ -hɔn 'o 'mu, bɔ nyre lele 'na 'dʋ a -gbɛ 'yi le. ⁴⁰ Nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ 'nɪni -wɔn -a mu ye, -ye ɛ -hen 'nyre, ɔ kɔ -a mu 'hɛɛn pɛ. ⁴¹ Kɔ, nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ -nyi 'a mu 'ni-gauwɔ, a 'mu 'na a -tɪ, -ɛ nue, 'a mu mɔ 'na nahuiin ni, 'ni 'a mu 'ni le -tɛɛ, Nyɪsʋa, nɔ- di nahuon a -gbɛ 'wio -nyi.»

**-Tɛ -Yusu 'prɛɛ la dɛ 'kuku a dɛ ke
(Matie 18.6-9; Luku 17.1-2)**

⁴² -Ye kɛ -Yusuu lele po, ɔ nɔ: «Nahuon -nu, -ɔ kuo 'mu -wɔ ye, -ɛ 'we -nɔ 'yu gbidu -gbo ye, 'bia nahuon 'bɔ nue, nahuon a -gbɛ bɔ 'kee 'na -wɔ a yekuolɛ, -ye ɛ nɔɔ 'o le, 'ke 'o nahuondu a -gbɛ -wɔn, -ɔ nu dɛ a -gbɛ, 'ke bu puo 'hɔ gbɛtɛɛ dɔ, 'plu bu puo 'yru 'mu, ɔ 'mu 'ku. ⁴³ Bia -na dabu 'bu nye nu, -nu dɛ 'kuku nu, -ye -bo 'bu 'o. ɛ nu -tɛɛ, 'ke -bo ni dabu-tɔ, 'plu -bo pa 'le 'klɔ yrayru -nu 'kwli 'mu, -ɔ 'nɪni -wɛ 'le, 'ɛ -hi 'o -na dabu 'hɔn bi -cɛɛ 'o ye, 'plu -bo mu 'le na -nu 'mu, -ɔ 'nɪni jre gbe. [⁴⁴ -Tɛgbi a -gbɛ, nyɪ -nu, -u 'hʋin di, ɪ 'ni 'ku -le, 'plu na 'ni jre -le -wɛ 'le gbe.] ⁴⁵ Bia -na bu 'bu nye nu, -nu dɛ 'kuku nu, -ye -bo 'bu 'o. ɛ nu -tɛɛ, 'ke -bo ni bu-tɔ, 'plu -bo pa 'le 'klɔ yrayru -nu 'kwli 'mu, -ɔ 'nɪni -wɛ 'le, 'ɛ -hie 'o -na bu 'hɔn bi -cɛɛ 'o ye, 'plu bu po 'le -mu na -nu 'mu, -ɔ 'nɪni jre gbe. [⁴⁶ -Tɛgbi a -gbɛ, nyɪ -nu, -u 'hʋin di, ɪ 'ni 'ku -le, 'plu na 'ni jre -le -wɛ 'le gbe.] ⁴⁷ Bia -na 'yie 'bɛ nye nu, -nu dɛ 'kuku nu, -ye -bo -hiɛ 'le. ɛ nu -tɛɛ, 'ke -bo ni 'yie'kɛɛ, 'plu -bo nyre 'le Nyɪsʋa a gbonule 'mu, 'ɛ -hi 'o -na 'yii 'hɔn bi -cɛɛ 'o ye, 'plu bu po 'le -mu na -nu 'mu, -ɔ 'nɪni jre gbe. ⁴⁸ -Tɛgbi a -gbɛ, nyɪ -nu, -u 'hʋin di, ɪ 'ni 'ku -le, 'plu na 'ni jre -le -wɛ 'le gbe. ⁴⁹ ɛ ni nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔɔ 'mu -wɔn naa, ɔ kɔ bɔ -ha Nyɪsʋa mɛ le, bɔ klɔ 'yi 'mu, -ɛ die

nu, 'a nunuklɔ 'nɪ -han 'yi le nyre, -ε 'we -nɔ ye, -tε vɔ nu, 'bɔ po dehue 'ta, 'v nye na 'mɔ po, -ε die nue, ε 'nɪ -han 'yi le nyre.

⁵⁰=Bo pue lele 'ta a dε ye. 'Ta mɔ -hapudεε nɪ. Kεε, 'bɔ 'waan 'a wlɔnnɔ, v 'die 'klεε 'le lele -wε bɔ nue, bɔ nɔ lele wlɔn. -Ye ɔ 'de 'klεε lele -kuan -de kɔ. A nɪ 'we 'le -nɔ 'tadv a -gbε ye, -ɔ 'waan 'a wlɔnnɔ, kεε, a kɔ 'a nɪ 'bie 'hεen, ba kɔ kegbowεenlε.»

Dε -nɔ, -Yusu tɔɔ, 'ke 'o nyibeyu kɔ nyrugba 'hεen

bɔ -gbugbε yre a -ta 'mɔ

(Matie 19.1-12; Luku 16.18)

10 ¹-Nyrɔwɪ gbi bɪ -hi, -ye -Yusu -hɔn 'le Kapenadɔɔ 'mɔ nɪ, ɔ kɔ 'a -naagbopɔ 'hεen, 'v mu 'le Sudeblugba 'mɔ, 'ke 'le Suden a 'nike. -Tegbi a -gbε, nahuin 'plɔplɔ, nɔ -wε lele ti ke, 'v =glaa 'le -nɔ, -ye ɔ nyu tɔɔ Nyisva a -ti, -ε 'we -nɔ ye, -tε ɔ nye le nu. ²-Ye Falisi=tumu a nahuin, nɔ -'yɪya 'o -nɔ ye gbo, -ε die nu, v 'muo 'mɔ lε -tɔ, 'ke ɔ 'mɔ ka, 'ke 'o Nyisva ye. Kε vɔ 'klεε po, 'v nyo wlɔn =gba: «=Be ε kɔ 'o =o, -tε -a nɪ teteii po, 'ke nyibeyu bɔ po 'le 'a nyrɔ -patɔ 'mɔ?» ³-Ye -Yusu =tu -wɔn, ɔ nɔ: «Tetedɔ tio- Nyisva a winwlɔn-henyɔ Moise -nye la 'a mɔ 'le?» ⁴U nɔ: «Moise, nɔ- =tui, -ε mɔ, nyibeyu 'bɔɔ -hɔa bɔ po 'le 'a nyrɔ -patɔ 'mɔ, -ye bɔ -nyo 'crunlε, -ε nyi =tu, -ε mɔ, ɔ puo 'le 'mɔ -patɔ.» ⁵-Ye -Yusu nɔ: «A nɪ =wlɔ 'a 'mɔgboklɔlε a -tu nɪ, Moise 'ɔ -nyi 'a mɔ tetedɔ a -gbε.» ⁶-Ye kε ɔ nyu lele ye po, ɔ nɔ: «Ye-hε-nyrε 'mɔ, -tε Nyisva nu la 'klɔ, ɔ nu -tunahuon, -tunahuon a -gbε 'ɔ 'ya nyibeyu kɔ nyrɔ 'hεen 'mɔ. ⁷ε nε- nue, nyibeyu 'mɔ 'o 'a bu kɔ 'a 'dii 'hεen gbo hie, ɔ 'mɔ nyrɔ kɔ, ɔ kɔ -nɔ 'hεen, v 'mɔ 'hɔin 'mɔ nɪnɪ, ⁸v 'hɔn -wε a -gbε, v 'mɔ -tunahuoon -do -hε. ε -hen 'nyre, v 'de 'klεε lele -tunahuiin 'hɔn, kεε, v mɔ -tunahuoon -doo nɪ. ⁹A -ti o, nyibeyu kɔ 'a nyrɔ 'hεen, Nyisva nu, 'v -hε -tunahuoon -do, nahuon -de 'de ye blε bɔ -hɪhw yre.» Kε'ε nɪ, -Yusu po =nɔ ye.

¹⁰-Tε v -gbugbε yre, -ye -Yusu kɔ 'a -naagbopɔ 'hεen, v mu 'le gbo kayu. -Ye 'a -naagbopɔ a -gbε, v nyo lele wlɔn 'nɪ -gba, 'ke 'o nyibeyu kɔ nyrugba bɔ -gbugbε yre a -ta 'mɔ. ¹¹-Ye ɔ nɔ: «Nyibeyu 'bɔ po 'le 'a nyrugba -patɔ 'mɔ, 'plu 'bɔ kɔ nyrɔ -ye, -ye ɔ nu -wlawli, 'ke 'o 'a ye-henyɔ ye. ¹²Kε'ε nɪ, ε -ti 'mɔ, 'ke 'o nyrugba -wɔn. Nyrugba 'bɔ hie 'o 'a tɔ gbo, 'bɔ kɔ tɔ -ye, -ye ɔ nu -wlawli.»

-Tε -Yusu da la Nyisva, 'ke bɔ nu la 'yuo-pɪ -hapudε 'mɔ

(Matie 19.13-15; Luku 18.15-17)

¹³-Nyrɔwɔ -de 'mɔ, v gba 'le -Yusu ye 'yuo-pɪ, ɔ 'mɔ lε 'tɔ, ɔ 'mɔ Nyisva da, -ε die nu, Nyisva 'mɔ 'yuo-pɪ a -gbε -hapudε 'mɔ nu. Kεε -ye -naagbopɔ, vɔ nahuin =nɔ -hen 'nyrε, -v ya 'le 'yuo-pɪ, v nɔ: «A nɪ yu 'le -nɔ ye!» ¹⁴-Tε -Yusu 'ye dε a -gbε, 'a -naagbopɔ nu, -ye ε 'de 'a plɔ blee, ɔ nɔ: «Ba -ha 'yuo-pɪ mε lε, bu di nɔ 'mɔ ye. A nɪ kv 'le ye, -ε nue, nahuin

=nu, -v 'we =no 'yuo=pli -gbo ye, nu- di 'le Nyɩsɩa a 'klo yrayru 'kwli 'mu pa. 15 'Nu 'a mu 'ni le -tɛɛ, nahuon 'bo 'nɩ -ha Nyɩsɩa mɛ lɛ, 'ke bɔ kɔ win ke, -tɛ 'yu gbi, ɔ nu, 'ɔ 'a bu mɛ lɛ -ha, 'ke bɔ kɔ win ke, -ye nahuon a -gbɛ, ɔ 'die 'le -wɛ bɔ pa 'le Nyɩsɩa a 'klo yrayru =nu 'kwli 'mu.» 16 -Tɛ -Yusu po 'klɛɛ lɛ, -ye ɔ -tua 'yuo=pli a kwalɛ'buble gbo, kɔ, 'ɔ nyu dabu 'lu gblɛ po, 'ɔ da Nyɩsɩa, 'ke bɔ nu =nu =hapudɛ 'mu.

-Yusu kɔ dekonɔ 'hɛɛn
(Matie 19.16-30; Luku 18.18-30)

17 -Tɛ ɔ -wɛ -wɔn, 'ke bɔ bi lele 'hru wlɔn, ɛ kɔ nahuon =de, 'ɔ ya 'o -Yusu cigbei ye, 'ɔ blɔ kwli ye gbo, ɔ nɔ: «Tɔɔnɔ o, -mɔ mɔ =hapunahuon. Dɛ tɩo- 'n di nu, 'plu 'mu Nyɩsɩa a 'klo yrayru =nu kɔ, -ɔ 'nɩ -wɛ 'le 'le?» 18 -Ye -Yusu nɔ: «Dɛ- kɔ 'mɔ -nu =hapunahuon daa? Nahuon =de 'de =hapunahuon, 'bɛ 'de Nyɩsɩa -do. 19 -N yi Nyɩsɩa a tɛtɛi nɩ, -ɪ mɔ: =Nɩ 'la 'le nahuon, =nɩ nu 'le -wlawli, =nɩ 'yri 'le, =nɩ po 'le nahuon hɩ ke, =nɩ kaa 'le nahuin, =tuu 'o -n bu kɔ -n 'dii 'hɛɛn, 'ke 'le 'munvɛlɛ 'kwli 'mu.» 20 -Ye ɔ =tuɔ -wɔn, ɔ nɔ: «Tɔɔnɔ o, kɔ lɛ 'le 'na 'yu-nyɛ a ti 'yie 'mu gbo, -bo yɛ -nyɔwɔ -gbo ke, 'n =tuu 'o tɛtɛi 'bii a -gbɛ nɩ.» 21 -Tɛ ɔ po 'klɛɛ lɛ, -ye -Yusu tɔ 'le 'mu lɛ 'yi, 'ke 'le 'munvɛlɛ 'kwli 'mu, ɔ nɔ: «ɛ hie 'o -mu dɛɛ -do. Nɛ- mɔ, mu -bo plo -tɔplɩ 'bii =nu, -n kɔ, -bo -nye 'a 'wliye =sɛnyu lɛ, -ye Nyɩsɩa, nɔ- di -mu =hapudɛ gblaka 'mu nu, 'ke 'le yakɔ 'mu. =Nɩ nue 'klɛɛ, -ye -bo kɔ 'mu -wɔn, =mu 'na -naagbopɔyu -hɛ.» 22 Bɔ 'wɩn 'klɛɛ, -ye 'a =wɩ bi =hlɔn, 'ɔ -hɔn 'o =nɔ 'huɩn 'mu, 'ke 'le 'kla-wliye'yɩya 'kwli 'mu, -ɛ nue, 'a kɔkɔ-tɔplɩ -huo 'dɔ.

23 -Tɛ ɔ mu 'klɛɛ, -ye -Yusu naa 'a -naagbopu ke 'yie, ɔ nɔ: «ɛ kla wlɔn, 'ke 'o dekonɔ -wɔn, 'ke bu pa 'le Nyɩsɩa a 'klo yrayru 'kwli 'mu.» 24 -Tɛ -Yusu nu 'puprɛ, ɪ saka =nu nɩ. Kɛ -Yusu lele =nu ye po: «Na 'yuo=pli -a, dekonɔ =nu, -v kuo 'waa kɔkɔ-tɔplɩ =wɩ ye, ɛ kla wlɔn, 'ke 'o =nu -wɔn, 'ke bu pa 'le Nyɩsɩa a 'klo yrayru 'kwli 'mu. 25 ɛ kla wlɔn, 'ke 'o dekonɔ -wɔn, -ɔ kuo 'a kɔkɔ-tɔplɩ =wɩ ye, 'ke bɔ kuo Nyɩsɩa =wɩ ye, bɔ pa 'le Nyɩsɩa a 'klo yrayru 'kwli 'mu, 'ɛ -hi 'o =gbuke-so 'mu, bɔ naa 'le 'die 'a 'huɔ wlɔn.» 26 -Yusu a pupowin a -gbɛ, ɪ ma 'a -naagbopu lɛ wlɔn 'dɔ. -Ye v nɔ: «Bɛ kɔ bɛ -ti lɛ 'mu, nahuon =de 'die 'le -wɛ bɔ pa 'le Nyɩsɩa a 'klo yrayru 'kwli 'mu.» 27 -Ye -Yusu nyu 'nɩ 'ye, ɔ nɔ: «ɛ 'die 'le -wɛ, 'ke 'le -tɩnahuon a 'klɩ 'kwli 'mu, bɔ kuo Nyɩsɩa =wɩ ye, ɔ 'mu 'le 'a 'klo yrayru 'kwli 'mu pa. Kɛɛ, 'ke 'le Nyɩsɩa a 'klɩ 'kwli 'mu, 'ɛ nɩ dɛ, ɛ -wɛ 'le -le.»

28 -Ye kɛ Piɛlu -Yusu ye po: «-A -mɛ -ye 'le? 'Ye kɛ, -a hie 'o -a nɩ nahuin gbo, ɛ kɔ -a nɩ -tɔplɩ 'bii 'hɛɛn, =aa -mu -wɔn naa.» 29 -Ye -Yusu nɔ: «'Nu 'a mu 'nɩ le -tɛɛ, nahuon 'bɔ nɩ 'o, 'bɔ hie 'o 'a kayu gbo, kɔ 'a -ɔɩyuo, kɔ 'a 'dii kɔ 'a bu 'hɛɛn, kɔ 'a 'yuo=pli, kɔ 'a -cii 'hɛɛn, 'na 'munvɛlɛ a -tɩ, kɔ, ɔ 'mu 'na =haputitɩ nahuin pue a -tɩ, 30 -ye nahuon a -gbɛ, 'klo -gbo, -a nɩ nɔ -wɔn, -tɔplɩ, Nyɩsɩa di =nɔ -nyi, ɪ di 'nɩ -huo bubakɔ, ɪ 'mu 'o dɛ =nu, ɔ hie

'o gbo 'mu -hi, -i mɔ kayuo nu, -ɔayuo nu, 'diinu, 'yuo=pli nu, kɔ -cii 'heɛn, kɛɛ, ɔ dio -wɛ -tue -sue. 'Ya 'o lele 'lu, ti -nu -kɔ 'yri Nyɪsua di 'o 'klɔ -ye nuu, nahuon a -gbɛ, Nyɪsua di -nɔ -nyi 'klɔ yrayɪv, -ɔ 'nɪnɪ -wɛ 'le. ³¹Kɛɛ, nahuin -nu, -v nɪ 'o 'waa 'bienu 'lu ye, -tɛ ti nɪ lɛ 'mu -gbo, 'waa 'plɔplɔ, nu-di -tado 'le 'waa 'bienu bu gbo nɪ, kɔ, nahuin -nu, -v nɪ 'le 'waa 'bienu bu gbo, -tɛ ti nɪ lɛ 'mu -gbo, 'waa 'plɔplɔ, nu- di -tado 'o 'waa 'bienu 'lu ye nɪ.»

-Yusu bɔ -tu 'a 'kukue kɔ 'a 'klɔ'hɪhre a -tɪ, 'a 'wɔ a ta a nɔnɔ nɪ gbo
(Matie 20.17-19; Luku 18.31-34)

³²Hru -nu, -vɔ Jrusɛdɔ 'mu mu, nu- kɔ wɔn ɔ nɪ 'o, 'vɔ mu. -Yusu, nɔ- 'nye 'hru, 'a -naagbopu, 'v nɪ 'o -nɔ ke 'mu. Huanu nyu nu. Tii -do a ti 'yri, -Yusu 'ɔ 'ba lele 'a -naagbopu -pu -tu 'o 'hɔn -nu 'mu, 'v bii ye. -Tɛ ɔ bii 'klɛɛ ye, -ye ɔ nyu 'le -wɔn 'nɪ 'prɛɛ, 'ke 'o -tɔplɪ 'bii -nu, -tɪ -wɛ lɛ kɛ -nɔ nuele a -ta 'mu, ³³ɔ nɔ: «Ba po 'mu nɔ ye gbo. -Aa 'mu mu Jrusɛdɔ. 'Ke ɔ di 'le 'mɔ -gbo, -ɔ mɔ -tunahuin 'bii a Nahuon, Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyu gblakɪ kwa po, kɔ tɛtɛitɔnyu 'heɛn. ɔ di 'mu lɛ poo -bati, ɔ 'mu lɛ po, 'n nɪ 'mu 'kukue. 'Bɛ -hi, ɔ 'mu 'mu nahuin -nu, -v 'de Nyɪsua yi kwa po, ³⁴nahuin a -gbɛ, ɔ 'mu 'mu 'caa, kɔ, ɔ 'mu 'mu hɔn 'hrin, kɔ, ɔ 'mu 'mu lɔkɔ bii, 'plu ɔ 'mu 'mu 'la. -Nyɔwɪ 'hɔn 'bɪ -hi, -nyɔwɔ a ta a nɔnɔ 'mu, 'plu 'mu 'le 'kukunyɔ -heyri 'mu -hɔn, 'mu 'klɔ 'hɪ.»

-Tɛ Sakɪ kɔ Saan 'heɛn, ɔ le la -Yusu, -ɛ mɔ, 'ke ɔ -hɔa bu nɪ -tado 'le -nɔ
'hɔn 'mu gbo, 'ke 'le Nyɪsua a gbonule 'mu
(Matie 20.20-28)

³⁵-Tɛ dɛ a -gbɛ ɛ -hi, -ye -Yusu a -naagbopu 'hɔn -ye, -v mɔ Sakɪ kɔ Saan 'heɛn, -v mɔ Sebede a 'yuo=pli, nu- mu 'o -nɔ 'hɔn 'mu, ɔ nɔ: «Tɔnɔnyo o, dɛ -gbo, -a di -mu -hɔa, -a nye 'nɪ -hɔa, 'ke -bo nue, 'ke 'o -a mu -wɔn.» ³⁶-Ye -Yusu nɔ: «Dɛ tio- aa -hɔa -bo nu, 'ke 'o 'a mu -wɔn 'le?» ³⁷-Ye ɔ nɔ: «Ti -nu -kɔ 'yri nahuin 'bii die 'ye, -ɛ mɔ, -n kɔ nahuin 'bii ke win, 'ke 'le Nyɪsua a gbonule 'mu, -a nye 'nɪ -hɔa, 'ke -ba nɪ 'o -mu 'hɔn 'mu gbo, -do 'ke 'le -na diidɛpiɔ ke, -do -ye 'ke 'le -na kamrapɪa ke.» ³⁸Kɛɛ -ye -Yusu nɔ: «Dɛ aa -hɔa, dɛ bɛ -hɛn 'nyɛ, a 'die yi. -Bɛ a -wɛ 'le ba 'ye -sɛdɔ -nu nɪ, 'n di 'ye? Kɔ, -bɛ a -wɛ 'le ba wɛn ke nɪ, -tɛ 'n di 'kukue nu, ba nu -wɛ lɛ 'kukue?» ³⁹-Ye ɔ nɔ: «-A -wɛ 'le -le.» -Ye ɔ nɔ: «'E mɔ -tɛɛ, -sɛdɔ -nu, 'n di 'ye, a 'mue 'ye, kɔ, 'kukueɔ -nu 'n di 'ku, a 'mu -wɛ lɛ 'kukue nu. ⁴⁰Kɛɛ -ye ɛ 'de 'mɔ, 'n 'die 'le -wɔn kɔ, 'ke -bo -tui, nahuin tio- di 'le 'na diidɛpiɔ kɔ 'na kamrapɪa 'heɛn ke gbo nɪ. Nyɪsua, nɔ- di nahuin a -gbɛ -ha.»

⁴¹-Tɛ -naagbopu -pu -ye -nu, ɔ 'wɔn -tɪ -nu, Sakɪ kɔ Saan 'heɛn, ɔ -tu -Yusu ye, -ye ɔ nyu lɛ poo yɪv. ⁴²-Ye -Yusu da ɔ 'bii nɪ, ɔ nɔ: «A yie nɪ, -ɛ mɔ, 'klɔ -gbo a 'luyeninyu, -vɔ 'waa daku naa, ɔ nyu -tue -sue, 'v nyu 'mu 'plɔ. 'Waa 'kunde a -gbɛ, ɔ nye 'le 'kwli 'mu nuu 'crɛ. ⁴³A -mɛ -ye, 'ke 'le 'a mu -heyri, ɛ 'de lɛ 'mu nɪ. 'Ke 'le 'a mu -heyri, nahuon 'bɔ -hɔa bɔ 'ya 'a nɪ

ye'munaanyɔ 'mɔ, nahuon a -gbɛ, ɔ ble ye ɔ 'ya 'a nɩ 'mɔ-hɛnyɔ 'mɔ. ⁴⁴Kɔ, 'ke 'le 'a mɔ -hɛyri, nahuon 'bɔɔ -hɔa ɔ 'ya 'a nɩ 'luyɛnɩnyɔ 'mɔ, nahuon a -gbɛ, ɔ ble ye ɔ -wɛ -wɔn, 'ke ɔ -hɛ a 'bii 'mɔ. ⁴⁵'Na -gbɛ, -ɔ mɔ -tɔnahuin 'bii a Nahuon, 'n 'de 'le di, 'ke nahuin bu -hɛ 'mɔ 'mɔ, kɛɛ, 'n di 'le -le, 'ke -bo -hɛ nahuin 'mɔ, kɔ, -bo -ha 'n dɔnɔ, 'mɔ 'ku, -ɛ die nu, 'na 'kukɔɛ a -gbɛ, ɛ 'mue nu, Nyɩsɔa 'mɔ nahuin 'plɔplɔ -gbɛ, 'ke 'o 'waa dɛ 'kuku -wɔn.»

-Tɛ -Yusu nue la, 'yiisuanɔyɔ Batime, 'a 'yii 'l kɛ la ke
(Matie 20.29-34; Luku 18.35-43)

⁴⁶Dɛ a -gbɛ, -tɛ ɛ -hi, -ye -Yusu kɔ 'a -naagbopɔ 'hɛn, ɔ nyre 'le 'dɔ -nɔ 'mɔ, -ɔ mɔ Seliko. -Tɛ ɔ 'dɔ a -gbɛ 'mɔ -tɩ, ɔ kɔ nahuin 'plɔplɔ 'hɛn, -ye 'ke 'o 'hru nɔa 'mɔ, 'ke 'yiisuanɔyɔ -dɛ nɩ 'o gbo, 'ɔɔ nahuin 'wli ɛ -hɔa, -ɛ die nu, ɔ 'mɔ dɛ di. 'Yiisuanɔyɔ a -gbɛ, 'a 'dɔ mɔ Batime. Nɔ- mɔ Time a 'yu. ⁴⁷-Tɛ ɔ 'win, -ɛ mɔ, Nasaletɩ 'mɔ a -Yusu'u nɩ, -ɔɔ -hi, -ye ɔ 'yaa 'le win, ɔ nɔ: «-Yusu o, Dafidɩ a 'Yu, yrii 'mɔ wɔɩ ye -o!» ⁴⁸Nahuin, -v nɩ 'o, -ye ɔ nyo -hɛn 'nyre, ɔ nɔ: «Ma wien mɔ!» Kɛɛ -ye ɔ bla nɩ, 'ɔ 'yaa 'le lele win 'dɔ, ɔ nɔ: «-Yusu o, Dafidɩ a 'Yu, yrii 'mɔ wɔɩ ye -o!» ⁴⁹-Tɛ -Yusu 'wɔn 'a win, -ye ɔ nyra gbo, ɔ nɔ: «Ba dɔ, ɔ di 'le!» 'v dɔ, ɔ nɔ: «-Mɔ ɔɔ da. Po 'le 'kli, -bo 'ba ye 'mɔ, -bo mu 'le -nɔ 'hɔn 'mɔ!» ⁵⁰-Ye Batime a -gbɛ, ɔ -hɩnhɩɛn 'o 'a 'kɔɔ gbo, -ye -gbisa, tii -dɔ a ti 'yri, -ye ɔ nyra gbo, 'ɔ mu 'o -Yusu 'hɩn 'mɔ. ⁵¹-Tɛ ɔ nyre 'klɛɛ 'o, -ye -Yusu -gbo wɔn, ɔ nɔ: «Dɛ tio- -nɩ -hɔa -bo nu, 'ke 'o -mɔ -wɔn 'le?» -Ye ɔ nɔ: «Tɔɔnyɔ o, 'n nye 'nɩ -hɔa, -bo nue, 'na 'yii -gbo, -u kla, bi kɛ ke!» ⁵²-Ye ɔ lo nɩ, ɔ nɔ: «-Tɛ -n kuo 'mɔ -wɩ ye, nɛ-nue, 'nɩ nue, -na 'yii 'l kɛ ke. 'A -tɩ, -n -wɛ 'le -bo mu 'le kayu gbo nɩ.» Tii -dɔ a ti 'yri, -ye ɔ -tɩa lɛyriile gbo, 'ɔ bi 'o -Yusu ke 'mɔ, 'ɔ nyo -wɔn kɔɛ.

-Tɛ -Yusu 'ya la Jrusredɩ 'mɔ
(Matie 21.1-11; Luku 19.28-40; Saan 12.12-19)

11 ¹-Tɛ -Yusu kɔ 'a -naagbopɔ 'hɛn, ɔ Jrusredɩ 'mɔ mu, bu 'mɔɛɛ 'dɛ -nɔ ye, -ɛ mɔ Betifase kɔ Betani, -ye 'ke ɔ nyre 'o dugba -nɩ -hɩn, -ɔ kɔ 'lu ti nɩ 'le, ɔ olifɛ daa, -Yusu 'ɔ le 'a -naagbopɔ 'hɩn. ²Ke ɔɔ -nɩ ye po: «Ba mu 'le 'dɔ -nɩ 'mɔ, -ɔ nɩ 'le 'a mɔ ye 'mɔ. 'Bia 'ba 'ya 'dɔ a -gbɛ 'mɔ, -ye a di 'o gbo ye 'kasrayu, 'v mɔ gbo. Nahuon -dɛ 'diu -hɩn 'o ke a 'yɛɛ. 'Bia 'ba yɩ 'o gbo, -ye ba -wɩwɩ gbo, ba yɩ 'mɔ ye. ³Nahuon -dɛ 'bɔ -gba 'a mɔ wɔn, 'bɔ ple: Dɛ tio- aa nu 'le? -ye kɛ ba po: Kukɔnyɔɔ nɩ, -ɔ nyu -hɔa. ɔ diu dɛ 'nɩ -mɩa 'tata a ti 'yri.» ⁴-Tɛ ɔ mu, 'v 'ya 'dɔ a -gbɛ 'mɔ, -ye ɛ mɔ -tɛɛ, 'ke ɔ ye 'o 'kasrayu a -gbɛ gbo, 'v mɔ 'o -gbuhan.ye gbo, -naagbopɔ 'hɩn -wɛ a -gbɛ, 'v -wɩwɩ gbo. =Gbuhan.ye a -gbɛ, 'ke nahuin 'plɔplɔɔ 'o naa. ⁵'Ke 'le nahuin -nɩ -hɛyri, 'ke -v -ye nɩ 'le, 'v nyu wɔn -gba: «Dɛ tio- aa nu 'le? Dɛ- kɔ 'kasrayu -nɩ a gbo-wɩɛɛɛ 'le?» ⁶-naagbopɔ a -gbɛ 'v le -nɩ, -tɛ -Yusu po -nɩ ye, -ye nahuin a -gbɛ, ɔ wɔn nɩ, 'v -hɩv

mɛ lɛ, 7^u ya 'kasrayu a -gbe -Yusu ye. -Tɛ ʋ yu 'le, 'u po 'o 'waa danɪ kɔ wlawlɪ 'kasrayu a -gbe ke gblɛ, -ɛ die nu, -Yusu 'bɔ 'yu 'o ke, ɔ 'mu danɪ a -gbe ke gbo nɪ. (-ɛ nue, ɔ nye nahuin 'nɪ tɔɔ, -ɛ mɔ, ɔ mɔ bodɪɔɔ nɪ, -ɔɔ 'le kegbowɛɛnle ya. ɛ 'de tɔ, ɔ 'nɪ yu -le 'le. ɛ nɛ- kɔ -tɪ, 'ɔ 'ya 'o 'kasra a -gbe ke.)⁸ -Tɛ ʋ 'le di, nahuin 'plɔplɔ 'u po 'o 'waa nɪ danɪ 'hru wlɔn gblɛ. -U -ye nɪ 'o, 'u 'bɛ 'kwla, 'u puo 'o 'hru wlɔn gblɛ, -Yusu 'ɔ nyo ke na, ⁹nahuin 'u nyo ye 'mu na, kɔ =ʋ -ye 'u nyo -wɔn kʋɛ. Kɛ ʋ nu, 'ʋ 'le win 'yaa, ʋ nɔ: «-Na 'wio, -mɔ -gbo, -ɔɔ 'le di, 'ke 'le Kʋkɔnyɔ Nyɪsʋa a 'dʋ 'kwli 'mu. Nyɪsʋa bɔ -nye -mu -tɪ a 'yi'bʋaale!¹⁰ Ba pue Nyɪsʋa 'nyrɛ lɛ, -ɛ nue, nɔ-di -a mu win ke kɔɔ wɔn, -tɛ -a nɪ bu gblaka bodɪɔ Dafidɪ nu la, 'ɔ kɔɔ la nahuin win ke. Nyɪsʋa bɔ kɔ -tɪ a 'yi'bʋaale, 'ke 'le yakɔ 'mu!»¹¹ -Tɛ -Yusu 'ya 'klɛɛ Jrusɛdɪɔ 'mu, -ye 'ke ɔ mu 'le Nyɪsʋa a 'kagblaka gbo, 'ɔ 'ye -tɔplɪ 'bii -nʋ, -ɪ nɪ 'le. -Tɛ 'tɔɔ -wɔn, -ye ɔ kɔ 'a -naagbopʋ -pu -tʋ 'o 'hɔn a -gbe 'hɛɛn, ʋ =hɪan -wɔn, 'u mu 'dɪɔ =nʋ 'mu, -ɔ mɔ Betani.

-Tɛ -Yusu po la tugbe, ʋ figie daa, 'jɔ ye
(*Matie 21.18-19*)

¹² -Tɛ -nyrɛ cɛ lɛ, -ye -Yusu, ɔ kɔ 'a -naagbopʋ 'hɛɛn, ʋ 'le Betanidɪɔ 'mu 'nɪ -hɔn, 'ʋ mu. Bʋʋ 'klɛɛ 'dɪɔ 'mu =tɪ, -ye kanʋ bi 'le -Yusu 'kwli 'mu. ¹³ Bɔ ta 'klɛɛ 'le ye 'mu lɛ, -ye ɔ 'ye tugbedʋ -ye, ʋ figie daa. Tugbe a -gbe, ɛ hren =nʋ -wɔn, hai 'ɪ -huo 'le =nɔ 'klɔ, 'ɔ mue 'o =hlɔn, -ɛ die nu, ɔ 'mue 'ye, 'bɪa 'bɛ tʋ 'kui. Bɔ nyre 'klɛɛ 'o =nɔ =hlɔn, -ye haii -doo nɪ, ɔ 'yee 'le =nɔ 'klɔ, -ɛ nue, ɛ 'de wɛn 'a tʋtʋtɪ a nue. ¹⁴ -Ye kɛ -Yusuu tugbe a -gbe ye po: «Kʋɛ kɛ 'klɛɛ mɔ gbo, =nɪ tʋ 'le 'klɛɛ lele 'kui -de nɪ gbe, nahuin 'nɪ -hin di!» -Yusu a pupowin a -gbe, 'a -naagbopʋ 'wɪn nɪ.

-Tɛ -Yusu bla la -tɔplɪplonyɔ lɛ, 'ke 'le Nyɪsʋa a 'kagblaka a -yaa 'mu
(*Matie 21.12-17; Luku 19.45-48; Saan 2.13-22*)

¹⁵ -Tɛ dɛ a -gbe, ɛ -hi, -ye ʋ nyre 'le Jrusɛdɪɔ 'mu nɪ, -Yusu 'ɔ pa 'le Nyɪsʋa a 'kagblaka a -yaa 'mu. 'Ke 'le -yaa a -gbe 'mu, 'ke puplonyɔ nɪ 'le, 'ʋ 'wɪlugba-tɔplɪ plo, 'ke 'o Nyɪsʋa a -cɔhlɔn a pipie -wɔn. 'Ke 'wɪlɪcɪcɪnyɔ nɪ -wɛ 'o, 'ʋ pupʋwɪlɪ 'cɪcɪ. -Tɛ -Yusu yɛ 'o puplonyɔ a -gbe gbo, ʋ kɔ nahuin =nʋ 'hɛɛn, -ʋ -tɔplɪ -tɔ, -ye ɔ -tʋa 'waa lebʋbla gbo, 'ɔ 'wɪlɪcɪcɪnyɔ a 'teblei ye gblɛ -jɪɪ, kɔ, 'ɔ 'le -plɪjɪplonyɔ a gbatɪ yɛ 'nyraa, 'u =hlɔn lɛ bi, ¹⁶ kɔ, 'ɔ 'de 'a nahuon =de mɛ lɛ -ha, 'ke bɔ 'ble dɛ, 'plu bɔ 'bɛ -yaa a -gbe -tɪɔ. ¹⁷ -Ye ɔ -tʋa 'waa tɔɔlɛ gbo, kɛ ɔ 'klɛɛ po: «U 'crɪɛ nɪ, 'ke 'le Nyɪsʋacrɪnɪɛ 'kwli 'mu, -ɛ mɔ: Nyɪsʋa nɔ 'nɪ: 'Na kayu nɪ 'o =o, -ɛ die nu, 'klɔ -gbo a nahuin 'bii, ʋ 'mu 'le 'mu daa.» Kɛ -Yusuu lele po, ɔ nɔ: «Kɛɛ -ye a -mɛ -ye, a nuu kayu a -gbe 'mu 'yrɪnyɔ a kayu.»¹⁸ Dɛ a -gbe, -ɛ mue 'lu -wɔn, Nyɪsʋa a -cɔhlɔnpɪnyɔ gblakɪ, ʋ kɔ tɛtɛitɔɔnyɔ 'hɛɛn, ʋ 'wɪn nɪ. Nɛ-nue, 'ʋ 'hru lɛ =mɔ, -ɛ die nu, ʋ 'mu -Yusu 'la, -ɛ nue, nahuinɲ, ʋ nʋɛ 'a tɔɔwin 'mu nɪ 'dɔ. Nɛ- nue, nyɪgblakɪ a -gbe 'ʋ ca =tʋ.

19-Tɛ ʔɔɔ -wɔn, -ye -Yusu kɔ 'a -naagbopu 'hɛɛn, u -ti 'mu 'ɔɔ, 'u mu 'le -tegbi -ye.

'Baa Nyɔsua dɛ -hɔa, ye ba kuo -wɔ ye -tɛɛ
(Matie 21.20-22)

20-Nyɔraju 'mu, buu 'klɛɛ dɛ -mɛ, -ye tugbɛ, -ɛ mɔ figie, -Yusu po 'tu 'jɔ ye, nɛ- kɔ 'huɔn 'mu u 'o lele naa. -Tɛ u nyɛ 'klɛɛ 'o 'huɔn 'mu, kɔ 'le 'a 'lu ye gbo, -bo yɛ 'a -wɔlubu ke, i 'bii, i 'ku nɛ. 21-Yɛ dɛ -nu, -ɛ mue 'tu 'lu -wɔn, ɛ bi 'le Pielɛ 'mu 'kwɛli, ɔ nɔ: «Tɔɔnyɔ, 'ye tugbɛ -gbo, -n po 'tu 'jɔ -wɔn, ɛ 'ku nɛ.» 22-Yɛ -Yusu nɔ: «Nu 'a mu 'nɛ le -tɛɛ, ba kuo Nyɔsua -wɔ ye! 23'Bia 'ba kuo -wɔ ye, -ye a -wɛ 'le ba le dugba -nu nɛ: -Hɔn 'o -tegbi -nu 'mu, bi 'le 'yru -wɔn! 'Ba 'nɛ po gble, 'ke 'le 'a nɛ -wɛ ke, kɛɛ, 'ba pue -tɛɛ, -ɛ mɔ, -ti -nu, a -tu, i di -wɔn mue 'lu, -ye 'ɛ mɔ -tɛɛ, Nyɔsua die 'nɛ nu, i 'mu 'lu -wɔn mue. 24-Nɛ- nue, 'nu 'a mu le, 'baa Nyɔsua dɛ -hɔa, -ye ba kuo -wɔ ye, -ɛ mɔ, ɔ -nye 'a mu nɛ -dodo, -ye 'ɛ mɔ -tɛɛ, ɔ die 'a mu 'nɛ -nyi. 25-Kɛɛ, 'baa Nyɔsua da, nahuon 'bɔ nu 'a mu 'yilɛnyɛdɛ 'mu, -ye ba -hri 'a 'yilɛnyɛdɛ a -gbɛ a -ti -wɔn, -ɛ die nu, 'a nɛ Bu Nyɔsua, -ɔ nɛ 'le yakɔ 'mu, ɔ 'mu -wɛ 'a nɛ 'yilɛnyɛ-tɔplɛ a -ti -wɔn -hri. [26-Kɛɛ, 'yilɛnyɛ-tɔplɛ -nu, nahuin nu 'a mu 'mu, 'ba 'nɛ -hri 'a -ti -wɔn, -ye 'a nɛ Bu Nyɔsua, -ɔ nɛ 'le yakɔ 'mu, ɔ 'dɛɛ bɔ -hri -wɛ 'a nɛ 'yilɛnyɛ-tɔplɛ, a nu a -ti -wɔn.]»

-Tɛ -Juukɔɛ a ye'munaanyu -gba la -Yusu wɔn, nyɔ- -nyi -nɔ 'klɛ, 'ke bɔ nu -tɔplɛ -nu, ɔ nu
(Matie 21.23-27; Luku 20.1-8)

27'Plu dɛ a -gbɛ, ɛ 'mu mu -hi, -ye -Yusu kɔ 'a -naagbopu 'hɛɛn, u 'kɛ gbɛɛ 'waa 'hru 'lu -wɔn, -u Jɔɔɔɔɔɔ 'mu mu. -Tɛ u nyɛ 'klɛɛ 'le, -ye 'ke -Yusu mu 'le Nyɔsua a 'kagblaka a -yaa 'mu. -Tɛ ɔ le 'dɛɛ, -ye Nyɔsua a -ɔɔɔɔɔɔ gblakɛ, kɔ Nyɔsua a tɛɛɔɔnyu, u kɔ -Juukɔɛ a 'blu a nahuin -ye 'hɛɛn, u nyɔ 'o 'mu 'huɔn, 28 u nɔ: «Nyɔ- -nyi 'klɛɛ -mu 'klɛ, 'ke -bo bla -tɔplɛnyu -gbo le 'le? Nyɔ- le -mu, 'ke -bo nu -tɔplɛ 'bii -gbo, -nu nu 'le?» 29-Yɛ -Yusu nɔ: «N di -wɛ 'a mu wɔn -gba dɛ. 'Bia 'ba -hɛɛ 'mu kɛ, -ye 'n di 'a mu kɛ 'nɛ -hɛɛ. 30'A mu 'nu 'klɛɛ wɔn -gba: Nyɔ- le la Saan, 'ke bɔ po la nahuin 'nɛ 'lu le 'le? -Be Nyɔsua'a nɛ, -hɛɛ' -tɔnahuin nɛ? Ba -hɛɛ 'mu kɛ!» 31-Yɛ u wɔn le 'nɛ -gbɔgba: «-Be' -a di 'klɛɛ po 'le? 'Bia -ba plɛ: Nyɔsua'a nɛ, -ɔ lo la, -ye ɔ di -a mu wɔn 'nɛ -gba: -Ti -nu, Saan, ɔ la -tu, dɛ- nue, 'a 'di la -tɛɛ pue 'le? 32-Mɔ, 'bia -ba plɛ, -tɔnahuin nɛ, -ye nahuin di -a mu yɛɛ -ti.» Kɛɛ nɛ, u po, -tɛ u wɔn le -gbɔgba, -ɛ nue, nahuin pui -tɛɛ, -ɛ mɔ, Saan, ɔ mɔ la Nyɔsua a winwɔn-hɛnyɔ nɛ. 33-Nɛ- nue, 'u -tu -Yusu -wɔn, u nɔ: «-A 'dɛ 'a dɛ -dɛ yi.» -Ye -Yusu nɔ: «Na -gbɛ, 'n 'dɛɛ -bo le -wɛ 'a mu, nyɔ- -nyi 'mu 'klɛ, 'ke -bo nu -tɔplɛ 'bii -gbo, 'nu nu.»

-Tɛ -Yusu po la -ci'yie-tunyɔ -nu, -u kɔ la -balu a -talɔɔ
(Matie 21.33-46; Luku 20.9-19)

12 1-(Yusu 'kɛ 'prɛɛ 'le Nyɔsua a -ɔɔɔɔɔɔ gblakɛ a -gbɛ -wɔn, kɔ tɛɛɔɔnyu, kɔ -Juukɔɛ a ye'munaanyu -ye 'hɛɛn, 'ke 'le Nyɔsua

a 'kagblaka a -yaa 'mu.) 'Ke ɔ 'le -talɔdɔ 'kwli 'mu naa, 'ɔ 'le -nu -wɔn
'prɛɛ, ɔ nɔ: «É kɔ la 'didɔnyɔ =de. Nɔ- nu la 'a -ci. -Ci a -gbɛ ke, ɔ 'dɔɔ 'le ti
=de. 'A 'yɔ, u tɔ, v nyo daa rɛsɛn. 'Didɔnyɔ a -gbɛ, nɔ- -ha 'a -ci a -gbɛ ye, ɔ
'blu 'le 'hɔ gblaka -ye 'kwli 'mu lɛ, -ɛ die nu, 'bɔ 'a 'yɔ =nu 'mu 'plɔ, 'a 'nie
'mu 'le 'hɔ a -gbɛ wɔn bi, v 'mue nɔ 'mu nuu. ɔ nu -wɛ 'hɛ-gbɔ, -ɔ kɔ ke v
di 'o -ci 'yie =tuu, 'ke 'o 'yrinyɔ a -ta 'mu. -Tɛ ɔ -wɔ -kuan 'bii -wɔn, -ye ɔ le
-kvannunyɔ =de, 'ke bu nu -ci a -gbɛ a -kuan, 'didɔ-tɔplɛ 'bɔ tɔ, -kvannunyɔ
a -gbɛ, v 'mu =nɔ 'a 'pia -nyi, 'waa -gbɛ, v 'mu -wɛ 'o 'waa nɛ 'pia kɔ.
-Cikɔnyɔ a -gbɛ, -tɛ ɔ -wɔ -kuan a yegblɛ=tutule -wɔn, -ye ɔ mu 'mu 'dagba
-pɛtu. 2-Tɛ 'didɔ-tɔplɛ a 'cɛcɛti nyre 'o, -ye -cikɔnyɔ a -gbɛ, ɔ le 'a leleenɔ
-ye, 'ke bɔ mu 'le -ci'yie=tunyɔ =nu -wɔn, v 'mu =nɔ 'cɛɛ-tɔplɛ a 'pia -nyi, ɔ
'mui -cikɔnyɔ ye ya. 3-Tɛ leleenɔ a -gbɛ, ɔ nyre 'klɛɛ 'le, -ye -ci'yie=tunyɔ,
v klo nɛ, 'v bio -tɛɛ, 'plu, v 'de =nɔ dɛ =de -nyi, 'v -muɔ de. 4-Yɛ -cikɔnyɔ, ɔ
lee lele 'a leleenɔ -ye, 'v klo lele, 'v hra 'a 'lu dɛ, 'v =tuo tanɛ, 'v -muɔ lele
de, 5-cikɔnyɔ a -gbɛ, 'v le lele =ɔ -ye, 'v klo, 'v 'lɔ, 'v le lele =v -ye, 'v bi =v
-ye, 'v 'la =v -ye. 6-Nahuon -do, nɔ- hie 'klɛɛ 'o -cikɔnyɔ a -gbɛ 'hɔn 'mu.
Nahuon a -gbɛ, nɔ- mɔ 'a 'munvɛyu, 'v loo 'le =nu -wɔn, -ɛ nue, 'a =wɔ nɔ
'nu: -Tɛ ɔ 'ya 'na 'yu 'mu, v di kɔ 'a 'o=tuule. 7-Tɛ ɔ waan 'le ye, -ye kɛ vɔ
po, 'ke 'le 'waa dɔnɔ -gbahlɔn: Nahuon, -ɔ di -tado -ci -gbo kɔ, nɔ-ɔ 'le di.
Ba nɛ -ba 'lɔ, -a 'mu -ci -gbo gba, 8'v klo, 'v 'lɔ, 'v 'bɔ ye 'mu, 'v 'hrɔɔ 'le -ci
'mu.»

9-Yɛ -Yusu nɔ lele: «'A mu 'nu wɔn =gba, nahuon, -ɔ kɔ -ci a -gbɛ, 'bɔ
'wɔn -tɔplɛ 'bii =nu, -ɛ mue 'lu -wɔn, dɛ tio- ɔ di nu 'le? 'A -gbɛ, ɔ di 'le 'nɛ di,
ɔ 'mu -ci'yie=tunyɔ a -gbɛ 'la, 'plu ɔ 'mu 'le lele -ci a -gbɛ -ha, ɔ 'mue lele =v
-ye -nyi. 10-Tɛ -gbo, v 'cru la, 'ke 'le Nyɛsvacrune 'kwli 'mu, 'n pui -tɛɛ, a
-hri nɛ. -Tɛ a -gbɛ, ɛ nɛ -gbo:

'Katuo =nu, kayuponyɔ 'de -hɔ bu nuu -kuan 'yri,
v po 'pia ke,

nɔ- -hɛ kayu a -gbɛ a 'katuo gblaka.

11 Kɔkɔnyɔ Nyɛsva, nɔ- nue, 'v -hɛ 'katuo gblaka,
'plu 'v nɔ 'yie ke, 'ke 'o -a mu -wɔn.»

12'Plu -Yusu 'mu mu -yrɛ, -ye -Juukvɛ a ye'munaanyɔ, -v nɛ 'o, v yree
nɛ, -ɛ mɔ, nu- -Yusu po -talɔdɔ a -gbɛ ye. -Tɛ v yrii dɛ a -gbɛ, -ye vɔ lɛ =mɔ
'hru, 'ke bu klo, v 'muo 'la. Kɛɛ, -tɛ vɔ nahuin a huannɔ pi, nɛ- nue, 'v -hɔ
mɛ lɛ, 'v mu.

Dɛ =nu, -Yusu tɔɔ la, 'ke 'o 'blɔwli a -ta 'mu
(Matie 22.15-22; Luku 20.20-26)

13-Tɛ dɛ a -gbɛ, ɛ -hi, -ye -Juukvɛ a ye'munaanyɔ, v tɛ gbo Falisi=tumu a
nahuin -ye, kɔ nahuin -ye 'hɛɛn, -v mɔ 'kun Helɔdɛ a =tumu a nahuin. Nu-
di 'o -Yusu 'hɔn 'mu, v 'muo wɔn lɛ =gba, 'a -wɔn=tutue 'kwli 'mu, v 'mu
'le naa, v 'muo -tɛ yɛɛ, -ɛ die nu, v 'muo kɛ. 14-Tɛ v nyre 'klɛɛ 'o =nɔ 'hɔn

'mu, -ye v nɔ: «Tɔɔnyɔ o, -a yie ni, -ε mɔ, -nu -tu -ti a -tɛɛ. 'Bia -ni nyi -tu, -ni pɪ -le hvannu, 'ke 'o -tunahuon a 'lu a le-hiele a -ta 'mu, mɔ -betɪ bɔ 'ya nyigblaka 'mu. Kɛɛ, -nu tɔɔ -ti a -tɛɛ, 'ke 'o de -nu, Nyɪsvaa -a mu -hva a -ta 'mu. Le 'klɛɛ -a mu, -be Nyɪsva a tetei nɔ 'ni, -ba -ha 'blowli, -ba -nyi Romakue a 'kun gblaka. -Be -a blɛ ye -ba 'pɛɛ 'blowli a -gbɛ, -hee' -a 'de ye blɛ -ba 'pu?» ¹⁵Kɛɛ -ye -Yusu yie ni, de- mɔ 'waa 'lu a le-hiele, 'v nye -nɔ 'yi ke -hli, ɔ nɔ: «Dɛ- kɔ -ti -nu, aa 'mu wɔn -gba, 'aa 'mu 'mu lɛ -tɔ 'le? -Be a 'mue 'ye, 'bia 'ni -haa Romakue a 'kun gblaka a -ti lɛ, kɔ Nyɪsva a -ti 'hɛɛn, a 'mu 'mu -ti yɛɛ? Ba ya 'mu 'wliɔkɔ a 'yɛɛ -do ye, 'mue 'ye,» ¹⁶v yɛ =nɔ ye. -Ye ɔ nɔ: «Nɔɔ tio- kɔ 'lu-tɔɔ ni 'o 'le? Nɔɔ tio- kɔ 'du v 'cru -wɛ 'o 'le?» -Ye v nɔ: «Romakue a 'kun gblakaa ni.» ¹⁷-Ye kɛ -Yusuu 'klɛɛ -nu ye po, ɔ nɔ: «A -ti o, ba -nyi 'kun gblaka de, -ε blɛ =nɔ ye, kɔ, ba -nyi -wɛ Nyɪsva de, -ε blɛ =nɔ ye!» -Ti -Yusu -tu =nu -wɔn, ɪ saka =nu ni.

De =nu, -Yusu tɔɔ, 'ke 'o nahuin a 'klɔ'huhre a -ta 'mu
(Matie 22.23-33; Luku 20.27-40)

¹⁸'Ke 'le Jrusredɪɔ 'mu, ε kɔ la =tumu. 'A 'du mɔ Sadusi=tumu. Nu-v ni, -v nyi -tu, -ε mɔ, nahuin 'bu 'ku, ε 'die 'le -wɛ bu -hɔn 'le 'kukonyɔ -heyri 'mu, bu 'hri 'klɔ, 'ke 'le Nyɪsva ye. Nu- kɔ nahuin mu 'o -Yusu 'hvin 'mu, -ε die nu, v 'muo wɔn lɛ =gba. -Tɛ v nyre 'klɛɛ 'o -nɔ 'hvin 'mu, -ye v nɔ: ¹⁹«Tɔɔnyɔ o, Nyɪsva a winwɔn-hɛnyɔ Moise, ɔ 'cru la tete -ye, 'ɔ hie la -a mu lɛ. Tete a -gbɛ, ε nɛ- gbo: Nyɪbeyu 'bɔ ni 'o, 'bɔ kɔ nyɔ, 'plu nyɪbeyu a -gbɛ, 'bɔ 'de 'yuo gbo hie, 'bɔ 'ku, -ye nyɪbeyu =nu, -ɔ 'ku, 'bɔ kɔ 'diayu nyɪbeyu, nɔ- blɛ ye -bɔ kɔ 'a nyrugba a -gbɛ, ɔ kɔ -nɔ 'hɛɛn, v 'mu 'yuo kɔ, 'ke 'o 'a 'diayu, -ɔ 'ku a -ta 'mu. Kɛ Moise a tete po.» ²⁰-Ye kɛ v lele po, v nɔ: «E kɔ la -diayuo nyɪbeyu 'nɪpata, 'waa ye-henahuon 'ɔ kɔ nyrugba, nyɪbeyu a -gbɛ 'ɔ 'de 'yuo gbo hie, 'ɔ 'ku, ²¹'hɔn a nɔnɔ 'ɔ kɔ, 'ɔ 'de -wɛ 'yuo gbo hie, 'ɔ 'ku -wɛ. Dɛɛ -do a -gbɛ, nɛ- nue ta a nɔnɔ. ²²Nɛ- nue -nuenue, nahuon a 'nɪpata a nɔnɔ 'ɔ kɔ -wɛ, 'ɔ 'de -wɛ 'yuo gbo hie, 'ɔ 'ku. -Tɛ v 'bii, v 'ku 'klɛɛ, -ye nyrugba a -gbɛ, ɔ 'ku la -wɛ ni. ²³Nɛ- mɔ -ti, -a di wen -mu wɔn -gba wɔn, =mu -a mu klɛ -hɪhɪa. -Nyrɔwɔ -kɔ 'mu nahuin di 'le 'kukonyɔ -heyri 'mu -hɔn, v 'mu 'klɔ 'hri, 'ke 'le Nyɪsva ye, nahuon tio- di 'klɛɛ nyrugba a -gbɛ kɔ 'le, -ε nue, -tɛ v ni la nɔ -tutu ke, nahuin 'nɪpata a -gbɛ, v kɔ la ni.» ²⁴-Ye -Yusu -tu -wɔn, ɔ nɔ: «Aa 'ni ka, -ε nue, a 'de Nyɪsvacrune yi, 'a 'die -wɛ yi, -ε mɔ, Nyɪsva ni ke 'kli. ²⁵Ti -nu -kɔ 'yri nahuin di 'le 'kukonyɔ -heyri 'mu -hɔn, v 'mu 'klɔ 'hri, 'ke 'le Nyɪsva ye, nyɪbeyu kɔ nyrugbapɔ 'hɛɛn, v 'dɛɛ bu kɔkɔ. Kɛɛ, -tɛ Nyɪsva a leleenɔ ni 'mu, kɛ'e ni, v di -wɛ 'mu ni. ²⁶'Ya 'o lele 'lu, de -gbo, -ε mɔ nahuin bu -hɔn 'le 'kukonyɔ -heyri 'mu, bu 'hri 'klɔ, 'n yie ni, -ε mɔ, a -hre Nyɪsvacrune =nu ni, Moise 'cru la. ɔ 'cru la de =nu ni, Nyɪsva le =nɔ, -tɛ Nyɪsva a -gbɛ, ɔ ni la 'le -gbakuduo =nu 'kwli 'mu, -ɔ wɔn, 'plu -tɛ ɔ 'prɛɛ la 'le Moise a -gbɛ -wɔn. Kɛ Nyɪsvaa la po: 'Mɔ mɔ Nyɪsva =nu, Abrahamu, ɔ da, ɔ

kɔ Yisaki, kɔ Sakɔbu 'hɛɛn. Kɛ'ɛ ni, Nyɪsua po. ²⁷Ɛ 'we -nɔ ye, ti -nɔ -kɔ 'yri Nyɪsuaa 'le Moise -wɔn 'prɛɛ, Abrahamu kɔ Yisaki kɔ Sakɔbu 'hɛɛn, ɔ 'ku la ni. Kɛɛ, -a yie ni, -ɛ mɔ, ɛ 'de 'kukunyɔ, ɔ 'ni da -le Nyɪsua, kɛɛ, 'klɔnɔnyɔ, nɔ- nyo da. 'A -tɪ, 'ba plɛ, nahuon 'bɔ 'ku, ɔ 'ni 'hri -le 'klɔ, 'ke 'le Nyɪsua ye, -ye ɛ 'de -nɛ. A ka ni 'bii.» Kɛ'ɛ ni, -Yusu po.

Nyɪsua a tete gblaka, -ɛ ni 'o tetei 'bii 'lu ye
(Matie 22.34-40; Luku 10.25-28)

²⁸Teteitɔnyɔ -ye, ɔ ni -tuo ke, ɔ 'wɔn -tɪ 'bii -nɔ ni, ɔ -tu. -Tɛ ɔ 'win 'klɛɛ, -ɛ mɔ, -Yusu -tu Sadusu-tumu a nahuin -wɔn -tɛɛ, -ye ɔ 'yɪyɔ 'o 'mu gbo 'huin, 'ɔ -gbo wɔn, ɔ nɔ: «Tetei 'bii -nɔ, Nyɪsua -nyi -a mu, tete tio- ni 'o tetei 'bii 'lu ye 'le?» ²⁹-Ye -Yusu -tuo -wɔn, ɔ nɔ: «Nyɪsua a tete -nɔ, -ɛ ni 'o tetei 'bii 'lu ye, ɛ nɛ- -gbo: Ba po 'o nua gbo, 'a mu Yisraɛkɔ: -A ni Kukɔnyɔ Nyɪsua, nɔ- mɔ Nyɪsuaa -do. 'Bɛɛ 'o ke, nyɪsua -de 'de 'klɛɛ 'o lele ni. ³⁰-N blɛ ye -bo nɛ -na Kukɔnyɔ Nyɪsua 'mu, 'ke 'le -na -wɔlɔ 'bii ke, kɔ 'ke 'le -na 'lu a lɛ-hiele 'bii 'kwli 'mu, kɔ 'ke 'le -na 'klɪ 'bii 'mu. ³¹Nyɪsua a tete -ye, -ɛ kɔɛ 'o -nɔ -wɔn, ɛ nɛ- -gbo: -N blɛ ye -bo nɛ -n 'be -tɔnahuon 'mu, -ɛ 'we -nɔ ye, -tɛ -n nu -n dɔnɔ a 'munɔɛɛ. Ɛ 'de Nyɪsua a tete -de kɔ, -bɛ ni 'o ɪ 'hɔn a -gbɛ 'lu ye.» ³²-Ye teteitɔnyɔ a -gbɛ, ɔ nɔ: «-Hapɔkɔ ni, -tɪ -nɔ, -n -tu, 'a -tɛɛ, nɛ-ɛ ni. -A ni Kukɔnyɔ Nyɪsua, nɔ- mɔ Nyɪsuaa -do. 'Bɛɛ 'o ke, Nyɪsua -de 'de 'klɛɛ 'o lele ni. ³³-Tɔnahuon blɛ ye bɔ nɛ Nyɪsua 'mu, 'ke 'le 'a -wɔlɔ 'bii ke, kɔ 'ke 'le 'a 'lu a lɛ-hiele 'bii 'kwli 'mu, kɔ 'ke 'le 'a 'klɪ 'bii 'mu. Ɛ blɛ -wɛ ye bɔ nɛ 'a 'be -tɔnahuon 'mu, -ɛ 'we -nɔ ye, -tɛ ɔ nu 'a dɔnɔ a 'munɔɛɛ. Nɛ- mɔ dɛ gblaka, 'ɛ -hi 'o bɔ pi 'ɛ ni 'wɔlɔgbɔ-tɔplɪ a -cɔhlɔn a gblegbɛɛ -de, 'ke 'o Nyɪsua ye.» ³⁴-Yusu bɔ 'ye, -ɛ mɔ, teteitɔnyɔ a -gbɛ, ɔ -tuo -wɔn, 'ke 'le -tɔ 'kwli 'mu, -ye ɔ nɔ: «Ɛ hie 'o dɛ gbii -do, -mu Nyɪsua ye 'muɛɛ, 'ke bɔ kɔ -mu win ke.» Dɛ a -gbɛ, -tɛ ɛ -hi, ɔ -de 'dio 'klɛɛ lele dɛ wɔn -gba, -ɛ die nu, 'ke 'le 'a -wɔn-tuwin 'kwli 'mu, ɔ 'mu 'le naa, ɔ 'muo wen -tɪ yɛɛ.

Waanyɔ, ɔ mɔ bodɔ Dafidi a 'yuo a 'yuu ni
(Matie 22.41-46; Luku 20.41-44)

³⁵-Tɛ dɛ a -gbɛ, ɛ -hi, -ye -Yusuu nahuin tɔ Nyɪsua a -tɪ, 'ke 'le Nyɪsua a 'kagblaka gbo. -Tɛ ɔ nyu 'klɛɛ tɔ, -ye ɔ nɔ: «Teteitɔnyɔ nɔ 'ni: Waanyɔ -nɔ, Nyɪsua po la lɛ, ɔ di la 'le ya, Waanyɔ a -gbɛ, nɔ- mɔ bodɔ Dafidi a 'yuo a 'Yu. 'A mu 'nu 'klɛɛ wɔn -gba: Dɛ- kɔ -tɪ 'ɔ nyi -tu 'le? ³⁶-ɛ nue, Nyɪsua a -Hihiu nue ni, bodɔ Dafidi 'ɔ -tɔi la, 'ɔ 'criɛ, 'ke 'le Nyɪsacrɔnɛ 'kwli 'mu, -ɛ mɔ:

Kukɔnyɔ Nyɪsua, ɔ le 'na Kukɔnyɔ ni, -ɛ mɔ:
Ni mɔ 'na diideɛɛ ke gbo,
-n kɔ 'mu 'hɛɛn, -a 'mu nahuin win ke kɔ,
ɛ 'mue gba -gbagba, 'mue nu,

=mu -na yraanyu bui 'lu gble =tu.»

37-Ye -Yusu nɔ lele: «-Tɛ Dafidi a -gbe, ɔ Waanyɔ a -gbe 'a Kɔkɔnyɔ daa, -be' Waanyɔ a -gbe, ɔ -wɛ 'le bɔ nu Dafidi a 'Yu a 'mu'yɪya 'le?»

-Tɛ -Yusu le la nahuin, bu -tu 'waa dɔnu 'yie, 'ke 'o teteitɔnyɔ -wɔn
(Matie 23.1-36; Luku 20.45-47)

Nahuin -huohui -nu, -u ni -tuo ke, -ti =nu, -Yusu =tu, i blee 'waa plɔ ni 'dɔ. 38 Kɛ ɔ =nu ye po, 'ke 'le 'a tɔɔwin 'kwli 'mu: «Ba =tu 'a ni dɔnu 'yie, 'ke 'o teteitɔnyɔ -wɔn, u 'ni =han 'a mu kaa. U nɛ 'mu ni, 'ke nahuin bu daa =nu nyigblaki. 'Buɔ le na, 'bu nyigblaki a wlawli pue, -ɛ die nu, nahuin 'mu 'ye. 'Buɔ 'o 'ɛ ni -tɛgbi =de mu, -tɛ nahuin -huo 'o, -ye u nye 'ni -hɔa, nahuin bu pu 'wio gble, 'ke 'o 'waa 'o-tuule a -ta 'mu, 39 u nɛ -wɛ 'mu, 'bu mu 'le Nyɪsɔa a kayu gbo, 'ke bu ni 'le ye 'mu gbo, -ɛ die nu, nahuin 'bii 'mu 'ye. Dɛɛ -do a -gbe, nɛ- u nu, 'bu dɔ didide -wɔn, 40 plu, 'bu kotianyrɔ kɔkɔ-tɔplɔ 'bii kwa le -ha. 'Plu teteitɔnyɔ a -gbe, 'buɔ Nyɪsɔa da, 'waa Nyɪsɔa a dɪda hren gbo ye, -ɛ die nu, nahuin 'mu le po, u mɔ -hapɔnahuiin ni. 'Nu 'a mu 'ni le, -bati =nu Nyɪsɔa diu le poo, i di ke ni 'kɪlɪ, i 'mu 'o =u -ye a -bati 'mu -hi.»

-Tɛ =sɛnyrɔ =de -ha la 'a 'wliye 'bii, 'ke 'o Nyɪsɔa a -kuan a -ta 'mu
(Luku 21.1-4)

41 -Tɛ -Yusu -wɔ 'puprɛ -wɔn, 'ke 'le Nyɪsɔa a 'kagblaka gbo, -ye ɔ ni gbo, 'ke 'o dokwliye =nu 'huɪn 'mu, -ɛ kɔ wlɔn nahuin 'le 'wli le po, 'ke 'o Nyɪsɔa a -kuan a -ta 'mu. -Ye -Yusu, ɔ nye 'ni 'ye, -tɛ nahuin 'le 'wli a lɛpupue nu. Dokwliye a -gbe wlɔn, 'dai dekonɔyɔ, 'bu 'le 'wli 'plɔplɔ le po. 42 ɛ kɔ -wɛ =sɛnyrɔ =de. 'A tɔ 'ku la ni. Nɔ-nyre 'o, ɔ po 'le 'wliyɔkɔ a 'yɔɔ 'hɔn, ɔ 'de 'le dɛ =de a -tɪtɔ -wɛ. 43 -Tɛ -Yusu 'yo, -ye ɔ da 'a -naagbopu ni, ɔ nɔ: «Nu 'a mu 'ni le -tɛɛ, 'ke 'le Nyɪsɔa 'yi 'mu, =sɛnyrɔ -gbo, ɔ po 'le 'wliye, 'ɛ -hi 'o nahuin 'bii -gbo 'mu, 44 -ɛ nue, nahuin 'bii -gbo, 'wliye, -ɛ 'de -kuan kɔ, 'ke 'o =nu -wɔn, nɛ- u po 'le. Nyɪrugba -gbo, ɔ -mɛ -ye, -hapɔkɔ, =sɛɛ 'ɛ nyo nu, kɛɛ, 'wliye 'bii, ɔ di wen nu, ɔ 'mu wen 'a dɔ ye -wɔn, nɛ- u po 'le.»

-Yusu nɔ 'ni, u di Nyɪsɔa a 'kagblaka 'ni 'wla
(Matie 24.1-2; Luku 21.5-6)

13 1 -Tɛ -Yusu -yrɛ 'klɛɛ, -ye ɔ kɔ 'a -naagbopu 'hɛɛn, u 'ba 'mu ye, 'bu 'le Nyɪsɔa a 'kagblaka gbo 'hɪ. -Tɛ u 'klɛɛ mu, -ye -Yusu a -naagbopuyɔ -ye nɔ: «Tɔɔnyɔ o, 'ye kɛ, 'hɛ gblaki -gbo, u nu, 'u po Nyɪsɔa a 'kagblaka -gbo, -tɛ kayu a -gbe, u nu 'yilenɔnɔ.» 2 -Ye -Yusu nɔ: «Baa kayu -gbo, 'a 'yilenɔnɔ a -tɪ. Kɛɛ, kɔ 'a yiyie, 'yilenɔkayu -gbo, -nu 'klɛɛ 'ye, u diu 'ni 'wla 'bii. 'A 'hɔ =de 'dɛɛ bɔ ni 'o 'a 'be 'hɔ 'lu gbo.»

'Kla-wliye'yɪya, -ɛ di 'o nyre, 'plu 'klɔ 'mu 'o 'mu -hɔn
(Matie 24.3-14; Luku 21.7-19)

3 -Yusu bɔ po 'klɛɛ le, -ye ɔ kɔ 'a -naagbopu 'hɛɛn, u =tɪ 'mu 'dɔ, 'u mu 'le dugba =nu 'lu, ɔ kɔ 'lu ti ni 'le, u olifie daa. Dugba a -gbe, ɔ 'bɛ Nyɪsɔa a

'kagblaka 'mu 'yi. -Tɛ ɔ nyre 'le, -ye -Yusu ni gbo. Pielɛ, kɔ Saki, kɔ Saan, kɔ Adre 'hɛɛn, nu- mu 'o =nɔ 'huɛn 'mu, 'ɔ =gbɔ wɔn, ɔ nɔ: ⁴«Le -a mu, ti tio- kɔ 'yri ɔ di 'o Nyɛsua a 'kagblaka =nu 'wlaa 'le, kɔ, de tio- -a di 'ye, -ɛ di 'lu -wɔn mue, 'plu -a 'mue yi, -ɛ mɔ, -tɪ 'bii -gbo, -n =tu wɛn, ɪ di 'ni nue?» ⁵-Ye kɛ -Yusu nyu ye po: «Ba ni 'o -preele 'mu, -ɛ die nu, =ɔ =de 'ni -han 'a mu kaa, ⁶-ɛ nue, nahuin 'plɔplɔ di 'le di, 'ke 'le 'na 'du 'kwli 'mu, ɔ 'mu le po, nu- mɔ Waanyɔ =nu, Nyɛsua po la le, ɔ di la 'le ya, 'plu ɔ 'mu 'dai nahuin kaa. ⁷'Ya 'o lele 'lu, a di 'ni 'wɔn, -ɛ mɔ, ɔɔ -wɔn tɔ, 'ke 'le 'blɔgbɪ =nu 'mu, -ɪ 'mʊɛɛ 'a mu ye, kɔ, -ɪ hɛn 'a mu -wɔn. 'Ba nyi 'wɔn, a ni pɪ 'le huannu, -ɛ nue, -tɔplɪ a -gbɛ, ɪ kɔ bi mue 'lu -wɔn. Kɛɛ, 'bu 'lu -wɔn mue, ɛ 'de 'nyre =hɛn, 'klɔ a 'o'mu-hɔnti nyre 'o =o. ⁸'Blɔgbɪ di ye 'ni -wɔnwɔn. 'Ke 'le 'dai 'blɔgbɪ 'mu, -tɔtɔ di 'ni 'hɪhrɔ, kɔ kanu di 'ni =tɪ. 'Kla-wliye'yɪya a -gbɛ, -ɛ di 'le di, 'klɔ a 'o'mu-hɔnhɔn, nɛ- kɔ -wlu=tutue'e ni. Kɛɛ -ye 'klɔ 'de wɛn 'o 'mu a -hɛn. ɛ 'we =nɔ nyrugba ye, =ɔ ni 'kwli 'mu, -tɛ 'kwli bɛ 'nɪnɪ =tu wɛn 'a nunue -wlu, kɛɛ -ye 'a -ɲɲlati 'de wɛn 'o a nyree.

⁹-Tɔplɪ a -gbɛ, 'bu 'lu -wɔn mue, ba ni 'o -preele 'mu. ɔ kɔ bu gba 'le 'a mu -batipoolɛ 'mu, kɔ, ɔ di 'a mu 'ni bi, 'ke 'le Nyɛsua a kayuo gbo. -Tɛ a 'ya 'na -naagbopu 'mu a -tɪ, ɔ di 'a mu yɛɛ -tɪ, 'ke 'o 'blɔgbanaanyu kɔ 'kunpu ye. Nɛ- die nu, a 'mu =nu 'na -haputitie pue. ¹⁰ɛ blɛ ye 'na -naagbopu bu po 'na -haputitie a -gbɛ, 'ke 'o 'klɔ -gbo a daku 'bii ye, 'plu 'klɔ a 'o'mu-hɔnti 'mu 'o nyre. ¹¹'Bu klɪ 'a mu, 'ke ɔ 'mu 'le 'a mu -batiponyu ye gba, 'kla ni 'ya 'le 'a mu -wliye, 'ke 'o -tɪ =nu, a di =tu a -ta 'mu. Win =nu, a di po ti a -gbɛ 'yri, Nyɛsua'a ni, =ɔ di 'a mu wɔn =tu. ɛ 'de 'a ni -gbɛgbɛ, a 'ni 'pre =le ni, kɛɛ, Nyɛsua a -Hihiu, -ɔ ni 'o 'a mu ke 'mu, nu- di 'pre. ¹²Ti a -gbɛ 'yri, 'diayupɔ di 'waa 'diayuo 'blɔgba a ye'munaanyu kwa le 'ni po, -ɛ die nu, ɔ 'mu le 'lɪla. Dɛɛ -do a -gbɛ, nɛ- bunu di 'waa 'yuo -wɔn nu, 'yuo=pli 'mue -wɛ 'waa bunu kɔ 'waa 'diinu 'hɛn -wɔn nu. ¹³Nahuin 'bii di 'a mu 'ni yraa, -ɛ nue, 'a mu mɔ 'na nahuiin ni. Kɛɛ, nahuon 'bɔ ni 'o, 'bɔ 'de sta, 'ke 'o Nyɛsua a =wlu a yekuolɛ -wɔn, 'bɔ gbɛ -gbagba, 'klɔ a 'o'mu-hɔnti 'bi nyre 'o, nɔ- Nyɛsua di waa.»

-Sʊɛ'yeti gblakɪ, -ɪ di 'o nyre, 'plu -Yusu 'mu 'le di
(Matie 24.15-28; Luku 21.20-24)

¹⁴«Nahuon -gbo, =ɔ win -gbo -hre, ɔ blɛ ye bɔ kɔ =tɔ, 'plu ɔ 'mui 'mu le yrii. Win a -gbɛ, ɪ ni- -gbo: ɛ di kɔ ti -ye, a 'mu 'yilɛnyredɛ =de 'ye, 'ke 'le Nyɛsua a 'kagblaka gbo. 'Yilɛnyredɛ a -gbɛ, Nyɛsua a =wlu yɛɛ ni, 'plu de a -gbɛ, ɛ nye 'ni nu, Nyɛsua 'ɔɔ 'a 'kagblaka -wɔn hɛn. 'Yilɛnyredɛ a -gbɛ, -tɛgbɪ ɛ 'de 'o kɔ, 'ke ɛ di 'o ni. 'Baa de a -gbɛ 'ye, -ye nahuin =nu, -ɔ ni 'le Sudeblɔgba 'mu, bu 'gba ci le, bu mu 'le dugbɪ 'lu, ɔ 'ni -hiun le 'lɪla. ¹⁵Nahuon 'bɔ ni 'le 'a kayu a -yaa 'mu, bɔ 'gba ci le -dodo. ɔ ni po 'le le, bɔ pa 'le 'a kayu gbo, ɔ 'mu 'a kukɔ-tɔplɪ bla, 'plu ɔ 'mu ci le 'gba. ¹⁶Nahuon 'bɔ ni 'le 'a -ci ke, bɔ 'gba ci le -dodo. ɔ ni po 'le -wɛ le, bɔ =hɪan -wɔn, bɔ

bla 'a wlawli, 'ke 'le 'dɔ 'mu, 'plu ɔ 'mu ci le 'gba. ¹⁷Ti a -gbe 'yri, nyru -nu, -u di 'kwlii 'mu le ni, ko 'waa de -gbo, -e di 'yuo 'nya, e di 'ye -sue 'dɔ. ¹⁸Ba da Nyɔsua, -tɔpli a -gbe, i 'ni -han 'lu -wɔn mue, a 'ni -han ci le 'gba, ti -nu -ko 'yri cɛ 'o -tu, ¹⁹-e nue, -nyrɔwi a -gbe 'mu, nahuin di 'ye -sue 'dɔ, e 'mu 'o -sue 'bii -nu 'mu -hi, nahuin -tua la 'le 'yiye gbo, ti -nu -ko 'yri Nyɔsua nu la 'klɔ, -bo ye -sue gblaka a ti a -gbe ke, e 'mu -we 'o -sue -nu 'mu -hi, nahuin di 'ye, kɔe 'le ti a -gbe 'yri gbo, -bo ye 'klɔ a 'o'mu-hɔnti ke. ²⁰Nyɔsua di -nyrɔwi a gbe -tɔ 'lu, 'ke 'o nahuin -nu a -ta 'mu, ɔ -ha 'le du 'mu, 'ke bu 'ya 'a nahuin 'mu. Ne- 'de wen -ne, nahuon -de 'dee bo ni wen 'klɔ ti a -gbe 'yri.

²¹Tii -do a -gbe 'yri, nahuon 'bo le 'a mu, 'bo ple: Ba 'ye ke, Waanyɔ -nu, Nyɔsua po la le, ɔ di la 'le ya, ke ɔ ni mɔ, -hee' 'ke ɔ ni 'le -tɛgbi -nu, a ni puo 'le -tɛe gbe, ²²-e nue, hiwaanyɔ, ko hiwinwɔn-henyɔ di 'hri, u 'mu 'ɲmileka-tɔpli a gblegblei nu, -e die nu, 'be -we 'le, u 'mu nahuin -nu kaa, Nyɔsua -ha 'le du 'mu, 'ke bu -he 'a nahuin. ²³'A -ti, a -me -ye o, ba ni 'o -preele 'mu, -e nue, -tɔpli 'bii -nu, -i di 'lu -wɔn mue, 'n le 'a mu ni -dodo.»

-Yusu, ɔ mɔ -tɔnahuin 'bii a Nahuon, ɔ di 'le lele 'ni di
(Matie 24.29-31; Luku 21.25-28)

²⁴«-Sue'yeti a -gbe 'bu -hi, -ye 'yru ko -hɔpɔ 'heɛn, i di 'ni jre, ²⁵yahroyɔ di 'le yakɔ 'mu le 'ni ble, ko -tɔpli 'bii, -i ni 'le yakɔ 'mu, i di 'mu le -hɔn -ta. ²⁶Tii -do a -gbe 'yri, 'mɔ -gbo, ɔ mɔ -tɔnahuin 'bii a Nahuon, nahuin di 'mu 'ni 'ye. 'N di 'le 'ni di, 'ke 'le 'na 'klɔ a kenɔne 'kwli 'mu, ko 'ke 'le 'na -ti a 'yi'buaaale 'kwli 'mu. 'Bia 'nu 'le di, 'ke 'n di 'le 'nugbi -heyri ni. ²⁷'N di gbo te Nyɔsua a leeenyɔ, u 'mu 'klɔ -gbo a -gei 'bii ye na, u 'mu nahuin -nu le 'kukue, Nyɔsua -ha 'le du 'mu, 'ke bu -he 'a nahuin.»

Figietu a tɔɔle
(Matie 24.32-35; Luku 21.29-33)

²⁸«Ba 'ye ke tugbe -nu, uu figie daa. 'Ke 'o tugbe a -gbe 'yie 'mu, tɔɔle ni 'o. E ne- mɔ, ti -nu -ko 'yri e 'o babu yrayri le -tuu, ko, 'a hai 'bu -ga, -ye -a yie ni, -e mɔ, -cii-ci-nyre 'muɛe yre. Ke'e ni, e di 'mu -ti, 'ke 'o 'na 'ledidie a -ta 'mu. ²⁹-Tɔpli 'bii -gbo, -i ko -ti 'n -tu wen, 'bu 'lu -wɔn mue, -ye ba ko 'a yiyie, -e mɔ, 'na 'lediti 'muɛe yre. E 'we -nɔ ye, 'ke 'n ni 'o 'maju 'yri. ³⁰'Nu 'a mu 'ni le -tɛe, daku -gbo, u 'dee bu 'ku, -tɔpli 'bii a -gbe, i 'mu 'o nyre. ³¹Yakɔ ko -tutu 'heɛn, i di gbo 'ni -we, kee, 'na winte, e 'dee be -we gbo gbe.»

Ba ni 'o -preele 'mu, a ni ɲmo 'le!
(Matie 24.36-44)

³²-Ye ke -Yusuu lele po, ɔ nɔ: «Ti -nu -ko 'yri 'lele'boɔ-nyrɔwɔ di 'o nyre, e 'de nahuon ko, -bo yi ti a -gbe. Mɔ, 'mɔ, Nyɔsua a 'Yu, 'n ko

Nyɪsua a lɛleenɪv 'hɛɛn, ɔ de 'de 'o nɪ, ɔ yi -nyrɔwɔ a -gbɛ, 'bɛ 'de -a nɪ Bu Nyɪsvaa -do. ³³Ba nɪ 'o -preeɛ 'mɪ, a nɪ ɲmo 'le, -ɛ nue, a 'de 'leɛ'ɔɔ-nyrɔwɔ a ti yi. ³⁴'Na mumue kɔ 'na 'ledidie lele, ɪ di ye 'we nyɪbɛyɪ =de, ɔɔ la 'dagba 'mɪ mu. Nɔ- hie la 'a kayu 'a -kvannunɪv lɛ. 'Plu ɔ 'mɪ la mu mu, ɔ wo la -kvan nɪ. 'Ɛ nɪ -kvannunɪv 'bɔ nɪ 'o, ɔ yi la 'a nɪ -kvandɛ nɪ, ɔ di la nu. -Ye kɛ ɔɔ la 'a kayu'yie=tunɪv ye po, ɔ nɔ: -Tu kayu 'yie, =nɪ ɲmo 'le. ³⁵'A -tɪ o, ba nɪ 'o -preeɛ 'mɪ, a nɪ ɲmo 'le, -ɛ nue, ti -kɔ 'yri kayukɔnɪv di 'dagba 'mɪ -hɔn, a 'di yi. -Tado -wise'e nɪ, -hee' 'tɔ-hɛyri 'mɪ, -hee' mu 'o -nyrɛ a 'yrilɛɛtɪ 'yri, -hee' -nyrajru 'mɪ, 'ke ɔ di nyre. A 'de 'a dɛ =de yi. ³⁶'Bɔ -hɪan -wɔn tii -do a ti 'yri, ɛ 'de ye blɛ, bɔ yɛ 'o 'a mu ɲmlaɲmoole 'mɪ gbo. ³⁷Nɪ- mɔ -tɪ 'n -hua -bo =tu wɛn 'a mu ye, a kɔ nahuin 'bii 'hɛɛn: Ba nɪ 'o -preeɛ 'mɪ, a nɪ ɲmo 'le.»

-Tɛ -Juukvɛ a nyɪgblakɪ, vɔ -hua bɔ 'la la -Yusu
(Matie 26.1-5; Luku 22.1-2; Saan 11.45-53)

14 ¹'Plu dɛ a -gbɛ, ɛ 'mɪ mu -hi, -ye ɛ hie 'le -nyrɔwɪ 'hɔn, 'plu -Juukvɛ a lɛ'mimre gblaka -ye 'mɪ 'o nyre. Lɛ'mimre a -gbɛ, 'a 'du mɔ Pakɪ. Pakɪ a -gbɛ a ti 'yri, 'flɔɔɔv =nɪ, ɔ kɔ -wɔn v 'nɪnɪ po 'le 'yaadɛ, nɪ- vɔ la di. -Ye Nyɪsua a -cɔhlɔnpɪnɪv gblakɪ, v kɔ tɛtɛitɔɔnɪv 'hɛɛn, vɔ lɛ =mɔ =tɔ, v 'mɪ -Yusu klɪ, 'ke 'le gblagblɪ 'kwli 'mɪ, -ɛ die nu, v 'muo 'la. ²Kɛ vɔ po, v nɔ: «'Bɪa -ba nyo klɪ, -a 'die 'le -wɛ -ba nue lɛ'mimre a ti 'yri, -ɛ die nu, nahuin 'nɪ -han -a mu -wɔn di -wɔn.»

-Tɛ nyrvɔba =de 'wlaa la 'o -Yusu -dawinni 'lu, 'ke 'o 'a 'munvɛɛ -wɔn
(Matie 26.6-13; Saan 12.1-8)

³Ti a -gbɛ 'yri, 'ke -Yusu nɪ 'le Betanidɪv 'mɪ, ɔ kɔ 'a -naagbɔpɔ 'hɛɛn. 'Ke v nɪ 'le Simɔ a -tɛ. Simɔ a -gbɛ, -tɔplɪ -jɔhvɪn nuo la. Bɪv 'klɛɛ dɛ di, -ye nyrvɔba =de, nɔ- pa kayu gbo, 'ɔ 'ble -dawinnɪyɪɛ kwa. -Dawinni a -gbɛ, ɪ kɔ 'a 'yrɪɛ 'hɛɛn, ɪ po =die 'dɔ. -Tɛ ɔ pa 'klɛɛ, -ye ɔ 'bɛ 'o 'yrɪɛ a 'lu nɪ, 'plu -dawinni a -gbɛ, 'ɔ 'wlu 'o -Yusu 'lu. ⁴Nahuin -nɪ 'o, 'waa dɛ -ye, 'waa plɔ 'de ble, v nɔ: «Dɛ- kɔ -dawinni a -gbɛ a 'mɔlɛɛɛɛɛɛɛ 'le? ⁵'Bɔ pli wɛn, ɪ di wɛn 'ye 'wliye 'dɔ, -ɛ -wɛ 'le -kvannunɪv -ye a 'pɛɛwli, 'ke 'le 'yrv-gble 'kwli 'mɪ, v 'mui wɛn =svɛnyv -nyɪ.» Kɛ'ɛ nɪ, ɛ -ti 'mɪ, 'vɔ nyrvɔba a -gbɛ 'nyrɛ -hɛn. ⁶Kɛɛ, -Yusu nɔ: «Ba -hɪɔ mɛ lɛ, ba 'kee 'a 'nyrɛ-hɪnhɪɛn! Dɛ -gbo, ɔ nu, 'ke 'o 'mɪ -wɔn, ɛ mɔ 'yilɛnɔdɛ'ɛ nɪ. ⁷Ba kɔ 'a yiye, =svɛnyv 'kɪɛ die nɔ 'a mu -gbahlɔn nɪ. Ti -kɔ 'yri a die 'o -hua, a -wɛ 'le ba nu =nɪ -hapɔdɛ 'mɪ nɪ. Kɛɛ, 'mɛ -ye, ti 'n di nɔ 'a mu -gbahlɔn -hi, ɪ 'de 'klɛɛ lele -huo. ⁸Dɛ nyrvɔba -gbo, ɔ -wɛ 'le, nɛ- ɔ nu: ɛ nɪ ke 'mɪ, 'ɔ 'wlaa 'na -plahvɪn -dawinni klɛ, 'ke 'o 'na -plahvɪn a -gbɛ a 'o-hɪhɪa a -ta 'mɪ. ⁹'Nu 'a mu 'nɪ le -tɛɛ, 'ɛ nɪ -tɛgbi, v di 'o Nyɪsua a -haputitɪɛ 'o poo, kɛ nɔ -tɔtv ke, -hapɔdɛ -gbo, nyrvɔba -gbo, ɔ nu, v di 'a -tɪ -wɔn lɛ 'nɪ na, -ɛ die nu, ɪ 'nɪ -han nahuin -wɔn -hri.» Kɛ -Yusu po.

Judia, ɔɔ -hva bɔ po la -Yusu -Juukve a ye'munaanyu kwa
(*Matie 26.14-16; Luku 22.3-6*)

¹⁰-Tɛ dɛ a -gbɛ, ɛ -hi, -ye Judia Yisikaliɔ, ɔ mɔ -Yusu a -naagbopɔvu -ye, 'ke 'le 'a -naagbopɔvu -pu -tu 'o 'hɔn -nu -gbahlɔn, nɔ- mu 'le Nyɩsua a -cɔhlɔnpinyu gblakɩ -wɔn, 'ɔ mu la 'ye wɔn, -tɛ ɔ di -nu -Yusu a kwapupue nu a -ti. ¹¹-Tɛ ɔ -ha 'le kuna, -ye sɩ nu 'manu 'dɔ, v nɔ: «-A di -mu -nyi 'wliye.» Kve 'o ti a -gbɛ 'yri gbo, Judia, ɔɔ lɛ -mɔ -hapu-tɔ, -tɛ ɔ di nu, ɔ 'mu -nu -Yusu kwa po.

-Tɛ -Yusu kɔ 'a -naagbopu 'heɛn, v di la Pakɩ a didide
(*Matie 26.17-25; Luku 22.7-14,21-23; Saan 13.21-30*)

¹²Lɛ'mimre -nu, -ɛ mɔ Pakɩ, 'a ye-he-nyrɔwɔ 'mu, 'ke sɩ 'o 'flɔɔdu -nu dii, ɔ kɔ -wɔn v 'nɩnɩ po 'le 'yaade, 'sɩ -we 'o 'blayuo 'laa, 'ke 'o didide gblaka a -ta 'mu. -Tɛ -nyrɔwɔ a -gbɛ, ɔ nyre 'o, -ye -Yusu a -naagbopu -gba -Yusu wɔn, v nɔ: «-Be' -nu -hva -ba pii 'klɛɛ Pakɩ a didide ye 'le?» ¹³-Ye ɔ 'le 'a -naagbopɔvu 'hɔn -ye, ɔ nɔ: «Ba mu 'le Jrusredɩɔ 'mu. A kɔ nahuon -de 'heɛn, 'a mu di -ɛmoo. Nahuon a -gbɛ, ɔ 'ble 'niya. Nɔ- ba kve -wɔn. ¹⁴Kayu -nu, -v kɔ gbo ɔ di 'le pa, ba le kayu a -gbɛ a kukɔnyɔ, -ɛ mɔ: -A nɩ Tɔɔnyɔɔ wɔn 'nɩ -gba: -Be' -gblo nɩ ye, ɔ kɔ 'mu ɔ di 'le Pakɩ a didide 'le dii, ɔ kɔ 'a -naagbopu 'heɛn? ¹⁵-Ye ɔ di 'a mu tɔɔ -gblo gblaka, 'ke 'le 'a yrayɩkayu a -gbɛ a ye-he-gbo 'mu. 'Ke kayu a -tɔplɩ 'bii -cɛɛ 'le. 'Kee nɩ, ba pii 'le -a nɩ didide,» ¹⁶-naagbopɔvu 'hɔn a -gbɛ 'v mu 'le Jrusɛ 'mu. 'Plu v 'mu 'le mu nyre, -ye ɛ mɔ -tɛɛ, -tɛ -Yusu nu 'a -tutue, ke'e nɩ, v nu 'o -tɔplɩ a -gbɛ a 'ogboyiye. -Ye v pi Pakɩ a didide a -gbɛ nɩ. -Tɛ v -wɔ 'a pipie -wɔn, -ye v -mɛ de.

¹⁷-Tɛ 'yru -we 'le yako 'mu lɛ, -ye -Yusu kɔ 'a -naagbopɔvu -pu -tu 'o 'hɔn -nu 'heɛn, v nyre 'le kayu -nu gbo nɩ, -v kɔ gbo v di 'le Pakɩ a didide dii, 'v -tua dɛ a didie gbo. ¹⁸Bu 'klɛɛ dɛ di, -ye -Yusu nɔ: «'Nu 'a mu 'nɩ le -tɛɛ, nahuon nɩ nɔ 'a mu -heyri, ɔ kɔ 'mu 'heɛn- de di. Nɔ- di 'mu 'na yraanyu kwa po, -sɩ 'na 'lɩla lɛ -mɔ.» ¹⁹Bu 'wɔn -ti -nu, -Yusu -tu, -ye 'waa -wli 'mve gbo, 'sɩ -dodo po, 'sɩ -Yusu wɔn lɛ -gba: «-Be 'mɔɔ nɩ?» ²⁰-Ye -Yusu -tu -wɔn, ɔ nɔ: «'Ke 'le 'a mu -heyri, -v mɔ 'na -naagbopɔvu -pu -tu 'o 'hɔn, 'ke nahuon nɩ 'le, ɔ kɔ 'mu 'heɛn- 'le dedihuoo -do wɔn dabu 'nyra. Nɔ-ɔ nɩ, ɔ die nu. ²¹'ɛ mɔ -tɛɛ, 'mɔ -gbo, ɔ mɔ -tɩnahuin 'bii a Nahuon, 'n kɔ -bo 'ku, -ɛ 'we -nɔ ye, -tɛ v nu la 'a 'crule, 'ke 'le Nyɩsvacrune 'kwli 'mu, keɛ, 'jrɔ 'ke 'o nahuon -nu -wɔn, ɔ di 'mu 'na yraanyu a -gbɛ kwa po. ɛ nɔɔ 'o lɛ, 'ke v nɩ kɔ 'le wen nahuon a -gbɛ.»

Kukɔnyɔ -Yusu a 'lele'bɔɔdidide
(*Matie 26.26-30; Luku 22.15-20; 1 Kolɛtikve 11.23-25*)

²²Bu 'kɩɛ nɩɛ 'o dedihuo ke, -ye -Yusu 'ba 'mu 'flɔɔ, 'ɔ -nyi Nyɩsua 'wio, 'plu 'ɔ 'bɩɔ -tɩɔ lɛ, 'ɔ -nyo 'a -naagbopu, ɔ nɔ: «Ba 'bɔ 'mu, ba dio. Nɔ- mɔ

'na 'hvin.» 23 -Ye ɔ 'ba lele 'mu -wiin-gauwɔ, 'ɔ -nyi Nyɩsua 'wio, 'ɔ -nyo -nu, v 'bii 'v 'na. 24 -Ye ɔ nɔ: «Nɩ- mɔ 'na dablo. Nɔ- 'n di gbo 'wla, 'ke 'o nahuin 'plɔplɔ a -ta 'mu, Nyɩsua 'muo nu, ɔ 'mu 'yri yrayri =tue, ɔ kɔ -tunahuin 'hɛɛn. 25 'Nu 'a mu 'nɩ le -tɛɛ, kʋɛ 'klɛɛ mɔ gbo, 'n 'dɛɛ =bo 'na 'klɛɛ lele nɔdɔ -gbo, ɛ 'mue gba -gbagba, -nyrɔwɔ =nu, ɔ 'mu 'o nyre, -ɔ kɔ 'kwli 'mu 'n di 'o lele nɔ yrayrɩdɔ -ye =nu 'naa, 'ke 'le Nyɩsua a 'klɔ yrayrɩ 'kwli 'mu.» 26 Dɛ a -gbɛ, -tɛ ɛ -hi, -ye v bre -wla, 'plu 'v 'ba ye 'mu, 'v =tɩ 'dɔ 'mu, 'vɩ 'le dɔgba =nu 'lu mu, -tɛ ti nɩ 'le, vɩ olifie daa.

-Tɛ -Yusu le la Pielɩ, -ɛ mɔ, Pielɩ a -gbɛ, ɔ di 'nɩ =tu, 'ke ɔ 'dio yi
(Matie 26.31-35; Luku 22.31-34; Saan 13.36-38)

27 -Tɛ v nyre 'le, -ye kɛ -Yusu 'a -naagbopɩ ye po, ɔ nɔ: «Ti di 'o 'nɩ nyre, a 'mu 'mu 'hvin 'mu le -gbɛ, -ɛ 'we =nɔ ye, -tɛ v nu la 'a 'crule, 'ke 'le Nyɩsvacruntɛ 'kwli 'mu, -ɛ mɔ: Nyɩsua nɔ 'nɩ: 'N di 'blakɔnyɔ 'nɩ 'la, blablɔ 'mu le -gbɛ.» 28 -Ye kɛ -Yusu nyu lele ye po, ɔ nɔ: «'Bia 'nɩ 'kʋ, 'nɩ 'hri lele 'klɔ, 'ke 'n di 'le Galileblugba 'mu mu, 'mu 'le 'a mu -pree.» 29 -Ye Pielɩ nɔ: «=Betɩ v 'bii bu hie 'o -mu gbo, 'na -gbɛ, 'n 'die 'le -wɛ =bo hie 'o -mu gbo gbe.» 30 -Ye -Yusu nɔ: «'Nu -mu 'nɩ le -tɛɛ, 'tɔyrɔwɔ -do -gbo 'kwli 'mu, 'plu hape 'mu -nyre a dawɩ 'hɔn mu nu, -n di nu 'na -wɔn-gaawɩ ta, -ɛ mɔ, -n 'de 'mu yi.» 31 -Ye Pielɩ 'yaa 'le win, 'ɔ =tuo -wɔn, ɔ nɔ: «'Uɔn, =betɩ =bo di 'kʋ, 'n kɔ -mu 'hɛɛn, 'n 'die 'le -wɛ =bo =tui, -ɛ mɔ, 'n 'de -mu yi.» -Ye v 'bii, -tɩ -do =nu, Pielɩ =tu, nɩ -v =tu -wɛ.

-Tɛ -Yusu da la Nyɩsua, 'ke 'le 'didɔti a -ci =nu ke, vɩ Gesumani daa
(Matie 26.36-46; Luku 22.39-46)

32 -Tɛ dɛ a -gbɛ, ɛ -hi, -ye v nyre 'le 'didɔti a -ci =nu ke nɩ, vɩ Gesumani daa. -Ye kɛ -Yusu 'klɛɛ 'a -naagbopɩ ye po, ɔ nɔ: «Ba nɩ mɔ gbo, =bo mu 'le ye 'mu, 'mu 'le Nyɩsua -wɔn 'pree.» 33 -Tɛ ɔ 'klɛɛ mu, -ye Pielɩ kɔ Sakɩ kɔ Saan 'hɛɛn, nu- ɔ da, ɔ kɔ =nu 'hɛɛn 'v mu. -Ye tii -do a ti 'yri, huannu nyo nu 'dɔ, 'a =wɩv 'v 'mʋɛ gbo. 34 -Ye kɛ ɔ =nu ye po: «'Na =wɩv 'mʋɛ gbo 'dɔ. 'Na =wɩv a gbo'mʋmʋɛ a -gbɛ, ɛɛ -hʋa bɛ 'la 'mu. Ba nɩ mɔ gbo, a nɩ ŋmo 'le,» 35 'ɔ hren =nu -wɔn dɛ gbi, 'ɔ bla kwɩ gbo, 'ɔ Nyɩsua le 'bati, 'bia 'bɛ -wɛ 'le, 'ke 'a =sʋɛ'yeti =nu, -ɩ di 'le di, bɩ hren =nɔ -wɔn. 36 ɔ nɔ: «'Na Bu o, -n -wɛ 'le 'ɛ nɩ dɛ nɩ. Nue, 'ke =sʋɛ -gbo, 'n kɔ =bo 'ye, bɛ hren 'mu -wɔn. Kɛɛ, ɛ 'de dɛ -gbo, 'nu -hʋa, kɛɛ dɛ =nu, -nu -hʋa, nɛ- bɛ 'ya.»

37 Bɔ nu le 'pʋpre, -ye ɔ -hɩan -wɔn, 'ɔ mu 'o 'a -naagbopɩv ta =nu 'hvin 'mu, 'ɔ yv 'o ŋmla a ŋmoole 'mu gbo. -Ye kɛ ɔ Pielɩ ye po: «Simɔ, -nu 'nɩ ŋmo? =Be -n 'die 'le -wɛ -bo nu -haawɔ -do, 'ke -bo 'de ŋmo? 38 A nɩ ŋmo 'le, kɛɛ, ba da Nyɩsua, -ɛ die nu, dɛ 'bɛ nyre 'o, 'bɛɛ 'a mu 'mu le =tɔ, 'ke ba -haa Nyɩsua a -tɩ le, a 'nɩ =han 'a -tɩ le -haa. 'N yie nɩ, -ɛ mɔ, 'a nɩ =wɩv nye 'nɩ -hʋa 'dɔ, 'ke a nɩ ŋmo 'le, a 'mu Nyɩsua da, kɛɛ, 'bia 'nɩnɩ -hɛ 'a mu 'mu, a 'de 'klɩ kɔ, 'ke ba nu dɛ a -gbɛ.»

³⁹Bɔ po 'klɛɛ lɛ, -ye ɔ hren lele -nɔ -wɔn, 'ɔɔ lele Nyɪsua lɛ 'bati, 'ke 'le wiin -do -nɔ 'kwli 'mu, ɔ po wɛn. ⁴⁰-Tɛ ɔ -wɛ lele -wɔn, -ye 'ke ɔ mu 'o lele -nɔ 'hɔn 'mu, 'ɔ yu 'o lele ŋmlaŋmoole 'mu gbo, -ɛ nue, ɔ 'die 'le -wɛ, bu po 'yii lɛ. -Tɛ ɔ wɛɛ 'yii, -ye -tɪ bu di -nɔ 'yri -wɔn -tuu, ɔ 'di yi.

⁴¹-Ye ɔ mu lele nɪ, 'plu 'ɔ -hian lele -wɔn, gblo a ta a nɔnɔ, ɔ nɔ: «Be aa lele 'nɪ ŋmo, 'aa 'le ke lɛ -ha? ɛ 'de 'klɛɛ lele ŋmuŋmoti. Ba 'ye kɛ, ti nyre 'o -o, 'ke bu po 'mu de'kukununyɔ kwa, 'mɔ -gbo, -ɔ mɔ -tɔnahuin 'bii a Nahuon. ⁴²Ba 'ba ye 'mu, -a 'mu mu, -ɛ nue, nahuon -nɔ, -ɔ di 'mu 'na yraanyɔ kwa po, ɔɔ 'le 'nɪ di.»

-Tɛ -Juukɛ a ye'mɔnaanyɔ klɪ la -Yusu
(Matie 26.47-56; Luku 22.47-53; Saan 18.3-12)

⁴³Win nɪ 'le -Yusu wɔn, -ye Judia, -ɔ mɔ -Yusu a -naagbopɔɔ -pu -tu 'o 'hɔn a nahuon -ye, ɔ nyre 'o -o, ɔ kɔ nahuin 'plɔplɔ 'hɛn. Nahuin a -gbe, ɔ 'ble kwa lɛ ta-wɔnpliei kɔ ti 'hɛn. Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyɔ gblakɪ, kɔ tɛtɛitɔnyɔ, kɔ -Juukɛ a ye'mɔnaanyɔ -ye 'hɛn, nɔ- le nahuin a -gbe, 'ke bu mu -Yusu klɪ. ⁴⁴Judia, -ɔ di -nɔ -Yusu kwa po, 'plu ɔ kɔ -nɔ 'hɛn, ɔ 'mu 'hru wɔn mu bi, kɛ ɔ po -nɔ ye: «Nahuon -nɔ, 'n di 'mu 'wɛɛ, 'ke 'o 'a 'wio a gbopupue -wɔn, nɔ- ba klɪ, ɔ 'nɪ -han 'a mu kwa -ta, a 'muo gba.» ⁴⁵-Tɛ ɔ nyre 'klɛɛ 'o, -ye Judia a -gbe, ɔ 'yiya 'o -Yusu 'mu gbo 'hɔn, ɔ nɔ: «Tɔnɔyɔ o,» 'ɔ 'wɔɔ 'mu. ⁴⁶-Ye tii -do a ti 'yri, nahuin -nɔ, Judia gba, ɔ klɪ -Yusu nɪ. ⁴⁷Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyɔ a nyɪgblaka a -kvannunɔyɔ -ye, nɔ- nɪ -wɛ 'o -tuo ke. -Ye -Yusu a -naagbopɔyɔ -ye, nɔ- -ha 'le 'a 'plie bɔ wɔn, 'ɔ 'bɛ -kvannunɔyɔ a -gbe nɔa 'lu. ⁴⁸-Ye kɛ -Yusuu -nɔ ye po: «Ta-wɔnpliei kɔ ti 'hɛn, nɪ- a nu, 'a di 'mu klɪ wɔn, -tɛ ɔ nu, 'ɔ -balɔnyɔ klɪ. ⁴⁹ɛ nɪ ti, 'ke 'n nɪ o 'le 'a mu -hɛyri, 'nu o 'le Nyɪsua a 'kagblaka a -yaa 'mu tɔɔ, kɛɛ, a 'de o 'mu a klee. Kɛɛ, de -gbo, ɛɛ -wɔn mue 'lu, -ɛ die nu, -tɪ -nɔ, ɔ 'cru la, 'ke 'le Nyɪsvacrɔnɪɛ 'kwli 'mu, ɪ 'mu nue.» ⁵⁰-Tɛ -Yusu po 'klɛɛ lɛ, -ye 'a -naagbopɔ 'bii, ɔ -gbe -nɔ 'mu lɛ 'hɔn, 'ɔ 'gba ci lɛ. ⁵¹Kɛɛ, ɛ kɔ gblotayɔ -de, nɔ-ɔ -Yusu -wɔn kɛ. Gblotayɔ a -gbe, ɔ 'wɛɛ klɛ danɔ -do. -Ye ɔ klo nɪ. ⁵²Kɛɛ -ye 'ke ɔ hie 'le -nɔ danɔ a -gbe kwa 'mu gbo, 'ɔ -ga 'hɔn wɔn, 'ɔ 'gba -wɛ ci lɛ.

-Tɛ -Juukɛ a ye'mɔnaanyɔ pɔo la -Yusu -bati lɛ
(Matie 26.57-68; Luku 22.54-55,63-71; Saan 18.13-14,19-24)

⁵³'Plu de a -gbe, ɛ 'mu mu -hi, -ye ɔ gba -Yusu nɪ, 'ke 'le Nyɪsua a -cɔhlɔnpinyɔ a nyɪgblaka a kayu gbo. 'Ke 'le kayu a -gbe gbo, 'ke -cɔhlɔnpinyɔ gblakɪ a pɛpɛ, kɔ Nyɪsua a tɛtɛitɔnyɔ, kɔ 'blugba a ye'mɔnaanyɔ -ye 'hɛn, 'ke ɔ 'bii, ɔ -wɛ 'le ti ke, 'ke 'o -gboligbo a -ta 'mu. ⁵⁴Pielɪ -mɛ -ye, nɔ-ɔ -Yusu -wɔn kɛ, 'ke 'le -wɔnhinhrenkɔ 'kwli 'mu, 'ɔ pa -wɛ 'le -cɔhlɔnpinyɔ a nyɪgblaka a -yaa 'mu. Nyɪsua a 'kagblaka a 'yie-tunyɔ nɪ -wɛ 'le, 'ɔ 'tie na, 'ɔ nyo 'wɛn. Nu- kɔ -hɛyri Pielɪ nɪ 'le gbo, 'ɔɔ -wɛ na 'wɛn.

⁵⁵'Ke 'le kayu gbo, -cəhlunpinyu gblakɪ kɔ -gboligbo a nahuin 'bii 'heɛn, v nye le 'nɪ =mɔ, 'ke bu yɛɛ -Yusu -tɪ, -ɛ die nu, v 'muo 'la, kɛɛ, v 'de 'le =nɔ kɪkade =de 'mu 'yee. ⁵⁶Nahuin 'plɔplɔ, nu-v hɪ-hehude nu, 'ke 'o =nɔ ke. Kɛɛ, 'waa 'pupɛwin 'de dɛɛ -do. ⁵⁷Kɛɛ -ye nahuin -ye 'ba 'mu ye, v nyo -tɪ yɛɛ, 'ke 'le hɪkɔ 'kwli 'mu, v nɔ: ⁵⁸«-A nɪ -gbɛ, -a 'wɪn o nɪ, -tɛ ɔ o le po, -ɛ mɔ, Nyɪsua a 'kagblaka -gbo, -tunahuin po, ɔ dio 'nɪ 'wla, 'plu, 'ke 'le -nyɔwɪ ta 'kwli 'mu, ɔ di po 'a de -ye, -tunahuin 'de 'o dabuɪ 'huɪn 'mu gba.» ⁵⁹Kɛɛ, 'ke 'o -tɪ a -gbɛ a -ta 'mu, 'waa 'pupɛwin 'de lele dɛɛ -do.

⁶⁰-Ye -cəhlunpinyu a nyɪgblaka 'ba 'mu ye, 'ke 'o nahuin 'bii ye, 'ɔ =gba -Yusu wɔn, ɔ nɔ: «=Be -tɪ 'bii -gbo, nahuin -gbo, v -mu yɛɛ, -n 'de -tɪ =de kɔ, -bo di -wɔn =tu?» ⁶¹Kɛɛ -ye -Yusu 'de =nɔ -tɪ =de klɛ -huhɪa. -Ye -cəhlunpinyu a nyɪgblaka =gbo lele wɔn, ɔ nɔ: «=Be -mɔ mɔ Waanyɔ =nu, Nyɪsua po la le, ɔ di la 'le ya? =Be -mɔ mɔ -wɛ Nyɪsua a 'Yuu nɪ?» ⁶²-Ye ɔ =tuɔ -wɔn, ɔ nɔ: «In, 'mɔɔ nɪ. A di 'mu 'nɪ 'ye, 'mɔ -gbo, ɔ mɔ -tunahuin 'bii a Nahuon, 'mu 'o 'Klɪkennyɪsua a diideɔa ke gbo nɪ, 'mu 'le yakɔ 'mu -hɔn, 'ke 'le 'nugbɪ -hɛyri.»

⁶³-Tɛ -Yusu po 'klɛɛ le, -ye -cəhlunpinyu a nyɪgblaka cɪcra 'a -gbɛ a wlawɔ le, -ɛ nue, ɔ po yɪv 'dɔ, ɔ nɔ: «-A 'nɪ =mɔ 'le 'klɛɛ lele -hɛhɪnyɔ =de le, ⁶⁴-ɛ nue, 'a nɪ -gbɛ, a 'wɔn -tɪ -gbo, ɔ =tu nɪ. A 'wɪn nɪ, -tɛ ɔ nu Nyɪsua a -tɪ a le-haale. -Be' aa 'klɛɛ po 'le?» -Ye v 'bii, v nɔ: «'E mɔ -tɛɛ, ɔ -haa Nyɪsua a -tɪ le. 'A -tɪ, ɔ nɪ 'mu 'kukvɛ.» ⁶⁵-Ye =v -ye, v -tua 'a hɔn a 'hinhren gbo, kɔ, v muɔ 'yi klɛ, v nyo ŋmli bii, v nɔ: «Winwɔn-hɛnyɔ o, le -a mu, nahuon tio- =tu -mu dɛ 'le?» kɔ, Nyɪsua a 'kagblaka a 'yie-tunyɔ =nu, v nyo -wɛ 'le 'ŋmɪ nuɪ 'mu le po.

-Tɛ Piɛlɪ po la le, ɔ 'de -Yusu yi

(Matie 26.69-75; Luku 22.56-62; Saan 18.15-18,25-27)

⁶⁶-Tɛ -tɔplɪ a -gbɛ, u 'lu -wɔn mue, -ye 'ke Piɛlɪ 'kɪɛ nɪɛ 'le -yaa 'mu. -Ye 'yu nyɔɔyɪ =de, ɔ-ɔ 'le -cəhlunpinyu a nyɪgblaka a -tɛ -kuan nuu, nɔ- nyre 'o, 'ɔ 'ye Piɛlɪ, ɔ-ɔ na 'wɛn. ⁶⁷Bɔ 'yo 'klɛɛ, -ye ɔ nyo 'mu -hrv 'yie, ɔ nɔ: «-Mɔ -gbo, -n kɔ Nasaletɪ 'mu a -Yusu 'heɛn, 'a mu-v o 'huɪn 'mu nɪna.» ⁶⁸Kɛɛ -ye Piɛlɪ -ga nɪ, ɔ nɔ: «-Tɪ -nu =tu, 'nɪ 'wɪn =le, kɔ 'nɪ yrii =le 'mu le,» 'ɔ -hɔn 'o 'huɪn 'mu, 'ɔ mu 'le -yaa a -gbɛ a paale 'mu. Tii -do a -gbɛ 'yri, -ye hape da -nyɛ. ⁶⁹Kɛɛ -ye 'yu nyɔɔyuu -do a -gbɛ, ɔ 'yo lele nɪ, -ye kɛ ɔ nahuin =nu ye po, -v nɪ 'o, ɔ nɔ: «Nahuon -gbo, ɔ mɔ -Yusu a -naagbopuyɪ -yee nɪ.» ⁷⁰-Ye Piɛlɪ -ga lele nɪ. Ti gbi bɪ -hi, -ye nahuin =nu, -v nɪ 'o, v nɔ: «'E mɔ -tɛɛ, -mɔ mɔ -Yusu a -naagbopuyɪ -yee nɪ, -ɛ nue, -na -gbɛ, 'ke -n kɔ -wɛ 'le Galileblugba 'mu.» ⁷¹-Ye ɔ nɔ: «Nyɪsua bɔ po 'mu 'jɔɔ -wɔn, 'bɪa 'nɪ 'du hɪ le. 'N 'svɛ ke, nahuon -gbo, ɔ kɔ -tɪ aa =tu, 'n 'dio yi.» ⁷²Tii -do a -gbɛ 'yri, -ye hape da lele -nyɛ -do 'hɔn a kɔ. -Ye -tɪ =nu, -Yusu =tu wɛn =nɔ ye, tɪ bi 'le =nɔ 'mu 'kwli, -tɪ mɔ: «'Plu hape 'mu -nyɛ a dawu 'hɔn mu nu, -n di nu 'na -wɔn-gaawu ta, -ɛ mɔ, -n 'de 'mu yi.» -Tɛ tɪ bi 'klɛɛ 'le =nɔ 'kwli 'mu, -ye ɔ -tua wuwe gbo.

-Tɛ v gba la 'le -Yusu Pilatɪ ye*(Matie 27.1-2,11-14; Luku 23.1-5; Saan 18.28-38)*

15 ¹-Tɛ -nyrɛɛ lɛ mu cɛ, -ye Nyɪsɪva a -cɔhlɔnpinyɔ gblakɪ, v 'kukue lele lɛ, v kɔ -Juukvɛ a ye'munaanyɔ, kɔ teteitɔɔnyɔ, kɔ -gboligbo a nahuin 'bii 'hɛɛn, 'ke v 'mu -Yusu a -tɪ 'mu lɛ pupo. -Ye v nɔ: «-Ba le -a nɪ 'sɔyuo, bu muɔ, v 'muo 'le Pilatɪ ye gba.» Pilatɪ a -gbɛ, nɔ- mɔ -gulɔnɔma. (Romakvɛ a 'kuɔn gblaka, nɔ- -tuɔ la 'o gbata ke gbo.) ²Bu gbo 'klɛɛ 'le Pilatɪ ye, -ye ɔ -gbɔ wlɔn, ɔ nɔ: «-Be -mɔ mɔ -Juukvɛ a bodɪɔ?» -Ye ɔ nɔ: «'lin, 'mɔɔ nɪ.» ³-Ye Nyɪsɪva a -cɔhlɔnpinyɔ gblakɪ, v nyo yɛɛ 'dai -tɪ. ⁴-Ye Pilatɪ -gba lele wlɔn, ɔ nɔ: «-Be -tɪ 'bii -gbo, vɔ -mu yɛɛ, -nɪ -tu -le 'a -tɪ -de -wɔn?» ⁵Kɛɛ -ye -Yusu 'de -tɪ -de -wɔn -tu. ɛ mɔ dɛ'ɛ nɪ, 'ɛ saka Pilatɪ.

-Juukvɛ nɔ 'nɪ, bu kɔɔ 'o -Yusu tu 'yie 'mu, ɔ 'mu 'ku*(Matie 27.15-26; Luku 23.13-25; Saan 18.39-19.16)*

⁶ɛ nɪ lɛ'mimre, -ɛ mɔ Pakɪ a ti 'yri, Pilatɪ, ɔ gbo tɛ -jɔnyɔɔ -do, -Juukvɛɛ -hɪa. ⁷-Ye 'klɛɛ, ti a -gbɛ 'yri, ɛ kɔ -jɔnyɔɔ -de. 'A 'du mɔ Balabasi. ɔ mɔ -balɔnyɔɔ'ɔ nɪ. Balabasi a -gbɛ, v puo o 'mu -ji, ɔ kɔ 'a 'bienu -balɔnyɔ -ye 'hɛɛn, -ɛ nue, 'blugba a -gbugblɔlɛ 'kwli 'mu, 'ke v 'laa o 'le nahuon. ⁸-Ye nahuin -huohui mu nɪ, 'ke 'le Pilatɪ ye, v nɔ: «-A nye 'nɪ -hɪa, 'ke -bo tɛ -jɔnyɔɔ -do gbo, -ɛ 'we -nɔ ye, -tɛ -n nye lɛ nu 'ɛ nɪ 'yri, lɛ'mimre, -ɛ mɔ Pakɪ a ti 'yri.» ⁹-Ye Pilatɪ nɔ: «-Be a nye 'nɪ -hɪa, 'ke -bo tɛ 'a nɪ bodɪɔ, -ɔ mɔ -Juukvɛ a bodɪɔ gbo?» ¹⁰Kɛ ɔɔ 'pɔpɛɛ nu, -ɛ nue, Pilatɪ yie nɪ, -ɛ mɔ, 'ke 'le ca 'kwli 'mu nɪ, 'ke Nyɪsɪva a -cɔhlɔnpinyɔ gblakɪ, v poo 'o -nɔ -Yusu kwa, -ɛ die nu, ɔ 'muo 'la. ¹¹-Tɛ Pilatɪ -gbɔ 'klɛɛ wlɔn, -ye -cɔhlɔnpinyɔ gblakɪ -tutuo nahuin, 'ke bu le Pilatɪ, bɔ tɛ Balabasi gbo, kɛɛ, ɔ nɪ tɛ 'le -Yusu gbo. ¹²-Ye Pilatɪ -tu -wɔn, ɔ nɔ: «'Bia 'nɪ tɛ Balabasi gbo, dɛ tio- aa -hɪa -bo nu nahuon -gbo 'mu, aa 'a nɪ bodɪɔ daa 'le?» ¹³-Ye vɔ 'le 'yaa win, v nɔ: «Kɔɔ 'o tu 'yie 'mu, ɔ 'mu 'ku!» ¹⁴-Ye Pilatɪ nɔ: «Dɛ 'klandɔ tio- ɔ nu 'le, -ɛ kɔ 'mɔ dio kɔɔ, 'ke 'o tu 'yie 'mu 'le?» Kɛɛ -ye v 'yaa 'le lele win, 'ɛ -hi 'o 'a ye-hɛdɛ 'mu, v nɔ: «Kɔɔ 'o tu 'yie 'mu, ɔ 'mu 'ku!» ¹⁵-Ye Pilatɪ -hɪa bɔ blee nahuin a plɔ. Nɛ- nue, 'ɔ tɛ Balabasi gbo, kɔ, 'ɔ le 'a 'sɔyuo, 'ke bu bii -Yusu lɔkvɛ. -Tɛ v bio 'klɛɛ, -ye kɛ ɔɔ 'a 'sɔyuo a -gbɛ ye po, ɔ nɔ: «Ba gbo, ba kɔɔ 'o tu 'yie 'mu, ɔ 'mu 'ku!»

-Tɛ 'sɔyuo -Yusu 'caa*(Matie 27.27-31; Saan 19.2-3)*

¹⁶Pilatɪ bɔ po 'klɛɛ lɛ, -ye 'a 'sɔyuo gba -Yusu nɪ, 'ke 'le Pilatɪ a -gbɛ a -yaa 'mu, -tɛ 'waa gbonule nɪ 'o, 'v da 'waa 'bienu 'sɔyuo 'bii. ¹⁷-Tɛ v nyre 'klɛɛ 'o, -ye v pue -Yusu wlawlv -jɔhɔn, kɔ 'v hraa -nɔ 'witiklavɔn lɛ. 'Witiklavɔn a -gbɛ, nu- v -tu -nɔ 'lu. ¹⁸-Ye v nyo gble po 'wio, v nɔ: «-Na 'wio, -Juukvɛ a bodɪɔ,» ¹⁹kɔ, 'v nu kotu, 'v nyu -nɔ 'lu lɛ waa, 'v nyo hɔn

'hrin, 'plu 'v blɔ kwli ye gbo, 'v =tɔ 'o 'li lɛ, 'v nyo 'caa. ²⁰-Tɛ v -wɔ 'klɛɛ 'a 'caale -wɔn, -ye v -hɛ =nɔ wlawlɔ -jɔhɔn a -gbɛ ni, 'v pue lele =nɔ 'a -gbɛ a wlawli, 'plu 'v =tɔ 'diɔ 'mu, 'v nyo gba, 'ke 'le -tɛgbi =nu, v dio 'o tu 'yie 'mu kɔɔ.

-Tɛ v kɔɔ la 'o -Yusu tu 'yie 'mu, ɔ 'mu 'ku a -ti
(Matie 27.32-44; Luku 23.26-43; Saan 19.17-27)

²¹-Tɛ v 'klɛɛ mu, -ye v kɔ nyibeyu -de 'hɛɛn, nu- =ɲmoo. Nyibeyu a -gbɛ, 'a 'du mɔ Simɔ. 'Ke ɔ kɔ 'le Silɛnɔɔ 'mu. Nɔ- mɔ Alɛsadrɔ kɔ Rufusɔ 'hɛɛn a bu. Nɔ-ɔ 'daklɔ 'mu -hɔn. Bɔv 'klɛɛ le -hihi, -ye 'sɔyuo klo ni, 'v nɔ 'o ke 'mu, 'v 'ble tugbɛ =nu, -ɛ kɔ 'yie 'mu v di 'o -Yusu kɔɔ. ²²-Ye v gba -Yusu ni, 'ke 'le -tɛgbi =nu, v Gɔlɔgɔta daa, -ɛ =hɛn 'nyre dɔgba =nu, v 'Lukla daa. ²³-Tɛ v nyre 'o, -ye v -hua bɔ -nyi =nɔ nɔ, ɔ kɔ -wɔn v po 'le =wehɔ, v mili daa, kɛɛ, ɔ 'dio 'na. ²⁴-Tɛgbi a -gbɛ, 'ke v kɔɔ 'o tu 'yie 'mu. -Ye v po 'bla, -ɛ die nu, -Yusu a 'hɔn'mulepue-tɔplɔ, -tɛ bɔ di 'a wuwe nu, v 'mue yi. ²⁵Muu 'o 'yru a 'o'yaale a ti 'yri, 'ke v kɔɔ 'o tu 'yie 'mu. ²⁶'Plu 'v 'cru 'o 'plainpia ke, -ti -kɔ -ti 'v kɔɔ 'o tu 'yie 'mu. -Ti a -gbɛ, ni- gbo: «Nahuon -gbo, nɔ- mɔ -Juukɛ a bodɔ.» (Tu =nu, -v kɔ 'yie 'mu v kɔɔ 'o -Yusu, nu- kɔ 'lu ye 'ke v 'maa 'o 'plainpia a -gbɛ gbo.) ²⁷Tii -do a -gbɛ 'yri, 'ke 'o -Yusu 'hɔn 'mu, v kɔɔ 'o -balɔnyɔv 'hɔn, 'ke 'o 'waa ni ti 'yie 'mu, -do -ye 'ke 'le 'a diidepia ke, -do -ye 'ke 'le 'a kamrapia ke. [²⁸-Ye -ti =nu, v 'cru, la 'ke 'le Nyɔsvacrɔnɛ 'kwli 'mu ti -hi la a ti 'yri, ɪ mue ke -wɔn 'lu. -Ti a -gbɛ, ni- gbo: «Ke v -hroo 'le -balɔnyɔ -heyri.]]

²⁹-Ye nahuin 'bii =nu, -v -hi, v nyo =tu tani, 'plu 'v 'o 'li lɛ -hie, v nɔ: «Mɔ =nu, ɔ plɛ, ɔ di o Nyɔsva a 'kagblaka 'wla, 'plu ɔ diu o po, 'ke 'le -nyrɔwɔ ta 'kwli 'mu, ³⁰waa -n dɔnɔ, =mu 'o tu =nu 'yie 'mu -hɔn, =mu =ti.» ³¹-Ye Nyɔsva a -cɔhlɔnpinyɔ gblakɔ, v kɔ teteitɔnyɔ 'hɛɛn, -v ni -wɛ 'o, v nyo -wɛ =tu tani, v nɔ: «O waa nahuin -ye ni, kɛɛ, ɔ 'de 'le 'a dɔnɔ a waale -wɛ. ³²'Bia 'bɔ 'ya Waanyɔ 'mu, ɔ mɔ -wɛ Yisraekɛ a bodɔ, bɔ =ti 'o tu 'yie 'mu, -tɛ ti ni lɛ 'mu -gbo. =Ba 'ye dɛ a -gbɛ, -ye -a die pue -tɛɛ, -ɛ mɔ, nɔ- mɔ Waanyɔ.» Nahuiin 'hɔn =nu, v kɔɔ 'o 'waa ni ti 'yie 'mu, 'ke 'o -Yusu 'hɔn 'mu, v nyo -wɛ 'ni 'caa.

-Tɛ -Yusu nu la 'kɔkɔɛ
(Matie 27.45-56; Luku 23.44-49; Saan 19.28-30)

³³'Yru bɔv 'o 'lu a -heyri 'mu mu nyre, -ye gbɔgbɔyri ka -tutu 'bii ke. Gbɔgbɔyri a -gbɛ, ɪ ni 'o -nɔni, 'ɛ ye 'yru-hiile a ti ke. ³⁴-Tɛ 'yru-hiile a ti a -gbɛ, ɪ nyre 'o, -ye -Yusu 'yaa 'le win, ɔ nɔ: «Eloi, Eloi, lama sabatani?» -ɛ =hɛn 'nyre: «Nyɔsva o, Nyɔsva o, dɛ- kɔ mɔ -n -ha 'yie -wɔn 'le?» ³⁵Nahuin =nu, -v ni -tuo ke, kɛ 'waa dɛ -yee po: «Ba 'ye kɛ, Nyɔsva a winwɔn-hɛnyɔ Eli, nɔ- ɔ da.» ³⁶'Ke 'le =nu -heyri, ɔ -ye gba cigbɛi, 'v 'ba -sapoo 'mu, 'v 'nyrɔ 'lipanɔ ye, 'plu 'v muɔ 'o tugbɛ -pɛtu 'lu lɛ, 'v -nyo -Yusu, 'ke ɔ 'muo

'na. Ɔ nɔ: «Ba po 'o 'yie gbo, Eli 'bɔ di 'le di, 'bɔ dio 'o tugbɛ -nu 'yie 'mu -ha, -a 'mue 'ye.» ³⁷Kɛɛ -ye -Yusu 'gbo nɪ, 'ɔ mra -hunhlɔn.

³⁸Ti a -gbɛ a ti 'yri, 'ke 'le Nyɪsua a 'kagblaka gbo, -ɔ nɪ 'le Jrusɛdɔ 'mu, Nyɪsua nue nɪ, dagblaka -nu, -v 'bɛ kayu a -gbɛ -tɔ, 'v -ki wɔn 'bii, kɛ 'le 'a 'lu ye gbo, -bo ye 'a bugbodɛ ke. ³⁹'Ke 'o -Yusu -hlɔn, 'ke Romakɛ a 'sɔyuo a nyigblaka -ye nɪ 'o. Nɔ- 'bɔ 'yi 'mu. Bɔ 'ye 'klɛɛ, -tɛ -Yusu nu 'kukɛɛ, -ye ɔ nɔ: «Ɛ mɔ -tɛɛ, nahuon -gbo, ɔ mɔ la Nyɪsua a 'Yuu nɪ.»

⁴⁰Nyrugbapu -ye nɪ 'o, 'v hren -wɔn dɛ gbi, 'v -tɔplɪ 'bii -nu 'ye, -u 'lu -wɔn mue. 'Ke 'le -nu -hɛyri, 'ke Madala 'mu a Mari nɪ 'le, kɔ Mari -nu, -ɔ mɔ Sakɪ 'cicɛ kɔ Sosɪ a 'dii, ɔ kɔ Salome 'hɛɛn. ⁴¹Nyrugbapu a -gbɛ, nu-v la -Yusu -wɔn naa, ti -nu -kɔ 'yri ɔ nɪ la 'le Galileblugba 'mu, 'v nyo la 'mu -hɛ. U kɔ nyrugbapu 'plɔplɔ -ye, kɔ -Yusu a -gbɛ 'hɛɛn, nu- di o Jrusɛdɔ 'mu.

-Tɛ v po la 'le -Yusu 'dɛɛ wɔn

(Matie 27.57-61; Luku 23.50-56; Saan 19.38-42)

⁴²⁻⁴³-Tɛ 'tɔɔ -wɔn, -ye -Juukɛ a -gboligbo a nahuon -ye, vɔ 'o -tuu 'dɔ, nɔ- nyre 'o -tuo ke. 'A 'dɔ mɔ Sosefu. 'Ke ɔ kɔ 'le Alimatedɔ 'mu. Nahuon a -gbɛ, ɔ -wɛ ti -nu 'nɪ -pre 'dɔ, -ɪ kɔ 'yri Nyɪsua di 'o nahuin win ke kɔɔ. -Tɛ Sosefu a -gbɛ, ɔ nyre 'o -tuo a -gbɛ ke, -Juukɛ a -wuwle-nyrɔwɔ 'o 'nɪ nyre, 'yru bu pa a ti 'yri. Ɛ nɛ- nue, 'v -tu 'o 'klɪ, 'v 'de 'yie pɪ, 'ke bɔ mu 'le Pilatɪ -wɔn, 'v lo, 'ke bɔ wɛɛn ke, bɔ -ha 'o -Yusu a -plahvɪn tu 'yie 'mu, ɔ 'mui 'o -ha. ⁴⁴-Tɛ -Yusu nu 'kukɛɛ 'tata a ti 'yri, ɛ saka Pilatɪ nɪ. Nɛ- nue, 'v da 'a 'sɔyuo a nyigblaka -nu, 'v -gbɔ wɔn, 'bia -tɛ -Yusu 'ku, 'bɛ -wɔn gbo. ⁴⁵-Tɛ 'sɔyuo a nyigblaka a -gbɛ, ɔ -tuo -wɔn, -ye Pilatɪ wɛɛn ke, 'ke Sosefu bɔ -hɔ 'o tu 'yie 'mu. ⁴⁶-Tɛ ɔ wɛɛn 'klɛɛ ke, -ye Sosefu mu -tɔ wɔn -jɪsɛ, 'v -hɪan -wɔn, 'v -ha 'o -Yusu tu 'yie 'mu, 'v mɔ 'le -jɪsɛ a -gbɛ wɔn lɛ, 'plu 'v gbo 'le -tɛgbi -nu, ɔ dio 'o -ha. -Tɛgbi a -gbɛ, 'hɔ gblaka nɪ 'o, 'v hren 'klɔ, 'v 'wɛ -nɔ dugba ye. 'Hɔ gblaka a -gbɛ 'kwli 'mu, 'ke v 'bluu la 'le 'dɛɛ, (ti -de a ti 'yri la, -ɛ 'wɛ -nɔ -wlukayu ye). 'Dɛɛ a -gbɛ wɔn, 'ke ɔ po 'le -Yusu a -plahvɪn, 'plu 'v nu 'hɔ 'papa -nu, -ɔ nɪ 'o, -ɔ -hɪan 'le -wɔn lɛ, 'v ka 'dɛɛ a -gbɛ ye. ⁴⁷-Tɛgbi -nu, v po 'o -Yusu gbo, Madala 'mu a Mari, kɔ Mari, -ɔ mɔ Sosɪ a 'dii, v 'yee 'o -o.

-Tɛ -Yusu 'hɪ la 'klɔ

(Matie 28.1-8; Luku 24.1-12; Saan 20.1-10)

16 ¹-Wuwle-nyrɔwɔ a -gbɛ bɔ -hi, 'yru bu -wɛ 'le yakɔ 'mu lɛ a ti 'yri, -ye Madala 'mu a Mari, ɔ kɔ Mari, -ɔ mɔ Sakɪ a 'dii, ɔ kɔ nyrugba -ye 'hɛɛn, -ɔ mɔ Salome, nu- mu hunhɔnpo-tɔplɪ -tɔ wɔn, v 'mui -Yusu a -plahvɪn lɛ po. ²'Sɔɔɔɔ a -nyrajru 'mu 'klɛɛ, 'yru a 'hruɛ a ti 'yri, -ye nyrugbapu a -gbɛ, nu- -tuo 'le 'dɛɛ ye. ³-Tɛ v nɪ 'hru wɔn, 'v nyi 'le 'mu lɛ

pupo, v nɔ: «Nyɔ- di 'o kwakuhɔ -nu 'o -ha 'le, v nu, 'v ka 'dɛɛ ye?» ⁴Kɛɛ, -tɛ v nyre 'klɛɛ 'le, -ye v 'ye nɪ, -ɛ mɔ, kwakuhɔ a -gbɛ, v briko nɪ, 'v puo 'pia ke. ⁵-Ye v pa 'le 'dɛɛ wlɔn nɪ. 'Ke v ye 'o gblotayu =de gbo. Nɔ- nɪ 'o diidepia ke gbo, 'v pue wlawli puɔpu. ɔ mɔ Nyɪsua a leleenyo'v nɪ. Bu 'yo 'klɛɛ, -ye huannu nyu nu 'dɔ. ⁶Kɛɛ -ye ɔ nɔ: «A nɪ pɪ 'le huannu! 'N yie nɪ, -ɛ mɔ, Nasaletɪ 'mu a -Yusu, v kɔɔ 'o tu 'yie 'mu, nɔ- aa le =mɔ. Ba 'ye kɛ, -tɛgbɪ, v puo o 'o gbo, nɛ- -gbo. Nyɪsua -hɪɔ 'le 'kukonyu -hɛyri nɪ, 'v -hɪɔ 'klɔ. ɔ 'de nɔ nɪ. ⁷A -tɪ, ba mu, ba le 'a -naagbopu, kɔ, ba le -wɛ Pielɪ, -ɛ mɔ, ɔ di 'nye 'hru, ɔ 'mu 'a mu -pre, 'ke 'le Galileblugba 'mu. 'Kee nɪ, a dio 'le gbo ye, -ɛ 'wɛ =nɔ ye, -tɛ ɔ nu o 'a =tutue.» ⁸-Tɛ gblotayu a -gbɛ, ɔ -wɔ 'klɛɛ 'puprɛ -wɔn, -ye v 'hri 'le 'dɛɛ wlɔn nɪ, 'v 'gba ci lɛ, -ɛ nue, huannu -hi =nu wlɔn 'dɔ. Huannu a -tɪ v 'de =ɔ =de -tɪ =de -wɔn yre na.

-Tɛ -Yusu 'hru Madala 'mu a Mari ye
(*Matie 28.9-10; Saan 20.11-18*)

[⁹'Sɔɔɔɔ a -nyɛgbli, 'ke -Yusu -hɔn 'le 'kukonyu -hɛyri 'mu, 'v 'hri 'klɔ. Ye-hɛnahuon, ɔ 'hru ye, nɔ- mɔ Madala 'mu a Mari. Nɔ- mɔ nyɛvɛba =nu, ɔ kɔ ke 'mu ɔ bla 'o 'kuo -huun 'nɪpata lɛ. ¹⁰Nahuin =nu, -vɔ la -Yusu -wɔn naa, nu- Mari a -gbɛ, ɔ mu le wɔn, -ɛ mɔ, -Yusu -hɔn 'le 'kukonyu -hɛyri 'mu nɪ, 'v 'hri 'klɔ. -Tɛ ɔ nyre 'le =nu -wɔn, 'ke ɔ yu 'le 'kla-wliye'yɪya kɔ -hien 'hɛn -gbahlɔn gbo. ¹¹-Ye kɛ ɔ nyu ye po, ɔ nɔ: «-Yusu 'hri 'klɔ, 'na -gbɛ, 'n 'yo nɪ.» Kɛɛ, v 'dio -tɛɛ pue.

-Tɛ -Yusu 'hru -naagbopu 'hɔn -ye ye
(*Luku 24.13-35*)

¹²-Tɛ dɛ a -gbɛ, ɛ -hi, -ye -Yusu a -naagbopu 'hɔn -ye, nu- -hɔn 'le Jrusɛɔɔ 'mu, 'vɔ 'le 'dɔ -ye ke mu. Nu- -Yusu 'hru -wɛ ye, 'ke 'le 'tu -ye 'kwli 'mu. ¹³-Tɛ v yroo, -ye v -hɪan -wɔn, 'v di Jrusɛ 'mu, 'v le 'waa 'bienu -ye. Kɛɛ -ye v 'diu -wɛ -tɛɛ pue.

-Tɛ -Yusu 'hru la 'a -naagbopu -pu =tu 'o -do =nu ye
(*Matie 28.16-20; Luku 24.36-49; Saan 20.19-23; Nunu-tɔphi 1.6-8*)

¹⁴Dɛ a -gbɛ, -tɛ ɛ -hi -wɛ, -ye -Yusu a -naagbopu -pu =tu 'o -do =nu, vɔ di dɛ. Bu nɪ 'le dɛ a didie kwa 'mu, -ye -Yusu, ɔ 'hru -wɛ =nu ye, 'v -hɪan 'nyre, 'ke -tɛ v nu, 'v 'de -wɔv a yekuolɛ kɔ, 'plu 'waa =wɔ 'i 'gboklo 'mu, -ɛ nue, -tɛ ɔ 'hri 'klɔ, nahuin =nu, -v 'yo, 'a -naagbopu a -gbɛ, v 'diu -tɛɛ pue. ¹⁵-Ye kɛ ɔ nyu 'klɛɛ lele ye po, ɔ nɔ: «Ba mu, ba na 'klɔ 'bii -gbo ke, ba pue 'na -haputitie nahuin 'bii. ¹⁶Nahuon 'bɔ nɪ 'o, 'bɔ 'wɔn =haputitie a -gbɛ, 'plu 'bɔ kuo 'mu =wɔv ye, kɔ, 'bɔ puo 'nie 'lu, nahuon a -gbɛ, nɔ- 'n di waa, 'ke 'o Nyɪsua a yɔv -wɔn. Kɛɛ, nahuon 'bɔ nɪ 'o, 'bɔ 'de 'mu =wɔv ye kuo, nahuon a -gbɛ, nɔ- Nyɪsua a -bati di klɪ. ¹⁷Nahuin =nu, -v di 'mu =wɔv ye kuo, 'ɲmileka-tɔphi =nu, 'n di 'le =nu 'mu naa, 'n di nu, nɪ- -gbo: 'Ke 'le

'na 'du 'kwli 'mu, v di lɛ bla 'kuo -huɪn, -ɔ nɪ 'o nahuin ke 'mu, kɔ, v di po win -nu, v 'de yi. ¹⁸'Ya 'o lele 'lu, -betɪ buu hrei klɪ, kɔ, bu 'na 'ɛ nɪ dɛ -de, -ɛ kɔ -hɛyri 'kue nɪ 'le, -tɔplɪ a -gbɛ, ɪ 'dɛɛ bɪ nu -nu dɛ 'klan -de 'mu. 'Buu 'huɪnhrennyu dabu 'lu gbo po, -ye 'waa 'kuei di 'nɪ -wɛ.»

-Tɛ -Yusu mu la 'le yakɔ 'mu

(Luku 24.50-53; Nunu-tɔplɪ 1.9-11)

¹⁹-Tɛ Kɔkɔnyɔ -Yusu -wɔ 'klɛɛ 'le 'waa -wɔn'prɛɛɛ -wɔn, -ye Nyɪsua nue nɪ, -Yusu 'ɔ 'ya 'le yakɔ 'mu, 'ɔ nɪ 'o 'a diidɛpiɛ ke gbo. ²⁰'A -naagbopu -mɛ -ye, 'u mu, 'uu 'a -hapɔtitie -nu nahuin pue, 'ke 'o 'ɛ nɪ -tɛgbɪ -de. Kɔkɔnyɔ a -gbɛ, ɔ nyu 'mu 'nɪ -hɛ, 'ke 'le 'waa -kuan a -gbɛ 'kwli 'mu. 'Ke ɔɔ 'le 'ɲmileka-tɔplɪ 'mu naa, 'ɔ nye nahuin tɔɔ, -ɛ mɔ, -tɪ -nu, 'a -naagbopu, uu -tu, ɪ mɔ -tɪ a -tɛɛ nɪ.]